The Asiatic Society Of Bombay
THIS MANUSCRIPT HAS BEEN ADOPTED FOR MICROFILMING BY :-
SHREE . P.H . KARANI
Date 17-10-2008

1245

3/1933.

अथनक्षत्रयुद्धारंभः॥श्रीरामः॥

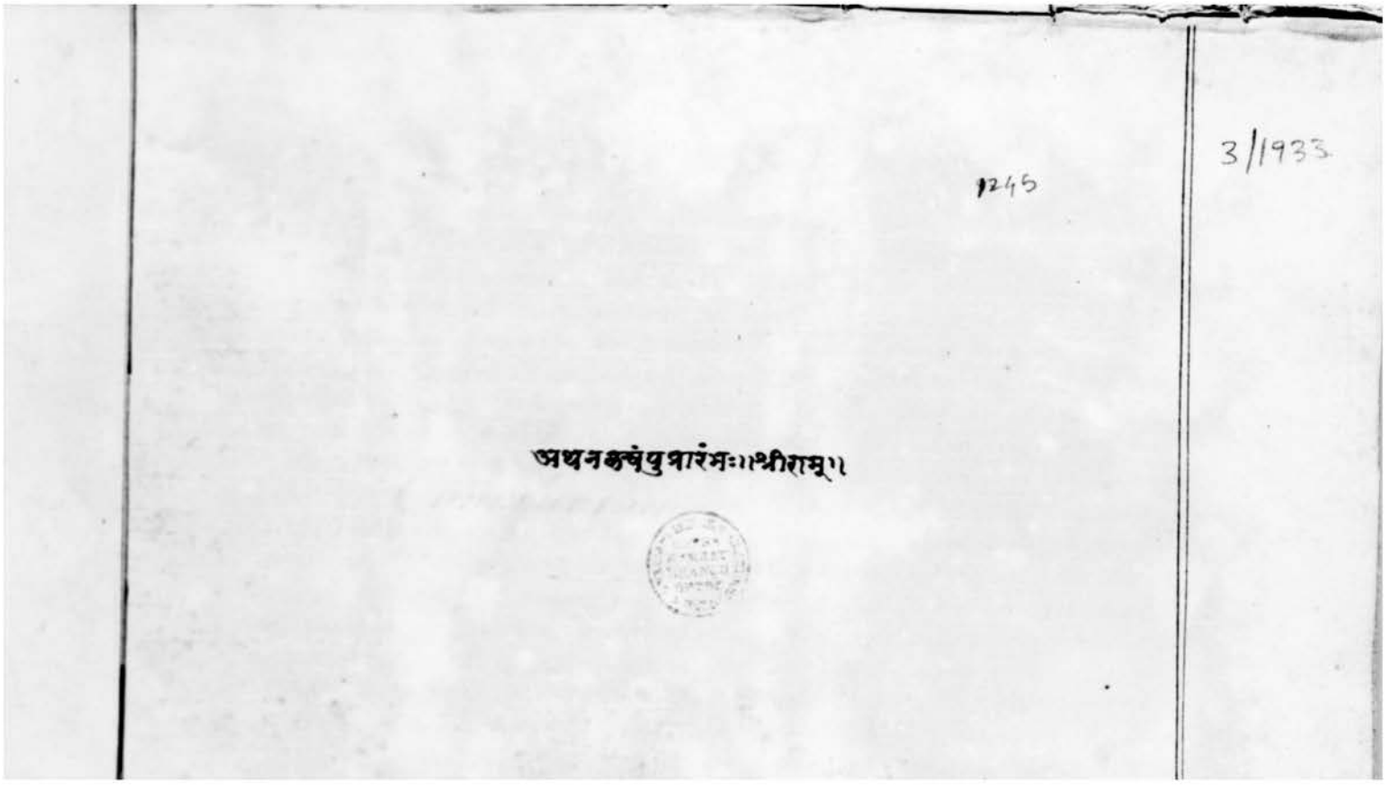
1245
3/1933

अथनक्षत्रपुरुषारंभः॥श्रीरामः॥

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017

श्रीगणेशायनमः श्रीरामकृष्णायनमः जयत्यविश्रिरस्कन्धायाः कामसंतापवाहिन्युरसिरसन्निषेक
श्रीरत्नश्वद्रमौलिः नरनुचविजयंतेकीर्तभाजांकविनामसकदमतबिंदुस्पर्हिनोयागुविलासाः १ जय
तिमधुसदायूः सर्वसंसारवल्लीजननजदरकंदः कोपिकूंदर्पदेवः नरनुपुनरपागोसंगसंचारितानोजयति
नरणायोधिलोचनानोविलासः २ अगाधानःपुरःस्थरंविबुधानरमंदिरं चेररसानरश्रोदंतोनःसार
खनंचरन् ३ प्रसभाःकांतिहारिण्योनानाश्लेषविचक्षणाः भवंतिकस्यचित्सुखेमुखवाचोगृहेस्त्रियः
४ किंकवेस्तस्यकाव्येनकिंकांडेनधनुष्मतः परस्यहृदयेलग्नंनघूर्णयतिवोछिरः ५ अग्रगर्भोःपरं
न्यासेजननीशगर्हनवः संसेवेकुकुलोलापाः कुधियोबालकाइव ६ अक्षमालापुस्तिकाकुशासनपरि
ग्रहा श्रोत्रीवरोर्जनासंसदुहनीयासमेसन्ता ७ रोदनेनकरत्नानांवेदेदरिद्रियतेयथा मध्यपतितो
नाचः काचोप्युन्मण्यतेच ८ अज्ञिजानस्यथामूर्तिःशास्त्रिनःसज्जनस्यच मूकोवेराज्ञिजानस्यनमसो
र्जनस्यच ९ निश्चितंसत्करःकोपिनकुलीनःसमेमतिः सर्वथासुरसंबंधेकार्येयोनाभिनंदति १० स
दृषणादिनिरोधासत्वरापिकृकामला तस्मैनमःकृतायनरस्यारामायणीकथा ११ व्यासःक्षमांसमेरोर्वा
शःसदिमवालिख स्फटागौरीहरीयेनभवेविस्तारिभारता १२ कर्णांतविश्रमश्रोतकस्मान्नविलोचना करो
तिकस्यनाश्चर्यकथाकौतेवभारती १३ शास्त्रज्ञाणद्विनीयननमस्कारधारिणा धनुर्वेचगुणाढ्येनजिःशेषो
रंजितोजनः १४ इत्थंकाव्यकथाकथानकरसैरंधोकविनामीमांसाविद्वांसःपरिपूर्णकर्णहृदयाःकूर्मोःपयोभि
यथा वाचोवाग्यविवेकवैदग्धधीयामीहग्विधामादृशांलक्ष्यतेकिंलोकाद्यथवासर्वेसहासूरयः
१५ वाचकाद्यिन्यमायांतिनंगस्त्रेषविशेषतः नोद्वेगस्तत्रकर्तव्योयस्मात्तेकोरसःकवेः १६ काव्यस्यास्यकृ
तस्यापिकोमलैस्यैनरस्यच बंधछायाविशेषेणरसोप्यन्याद्दशोभवेत् १७ आस्तिसमस्तसुनिमनुनैर्दैवं

S/1933

दारकवेरनोपयाहारविरस्यभगवतोविश्वेविश्वंभरापिव्यापारपरस्यादृनोर्णस्यसंसारचक्रेकुलुकियाकी
दृशोदुस्यशोचित्यनाम्नोमहर्षेवंशाः श्रुयंतेचश्रवणोत्सिताश्चरनपद्मरजश्च तत्रकेचिदनघनाः शुचयःसत्व
वाचोविरिंचवर्तसोचनीयाचाराः ब्रह्मर्षिरोब्राह्मणा पुष्पजनाश्चनयेकोलेपुरुषाः सस्यश्चनयेकृ
षालकाः महाभारतिकाश्चनयेरंगोपिजीविनः सेविताश्चरसोपिनयेरभयान्विताः किंबहुनाजानं
तिद्विगुणाजकुंजरिंथाएवनादृशं वेत्तिविश्वंभराभारंगिरीणांगिरिमाश्रयं तेषांवंशेविशदयशसांश्री
धरस्यात्मजोभन्मेमादिस्त्यमतिविकस्वद्वदविद्याविवेकः उल्लासोंदिशिदिशिजनाः कीर्तीःपीयुष
सिंधुंयस्याःपिश्चवणपुटैःकर्णिनाःपिबंति २ अपिच तैलंराजगुणेयेनजिलोक्यांस्तिलकीयि
तं तस्मादस्मिकलोजातोजातेपापेत्रिविक्रमः ३ सोहंहंसायितुंमोहादुद्यतोस्मि पुरोयथेति मंदधीस्तद्
दिक्षामिकविवेदारकायितुं ४ भंगस्तेषकथाबंधेदुष्करंकर्तुमर्यादुर्गस्तस्तिन्मारब्धोबालुकाभिर्भमो
पलिः ५ उत्सृष्टगेहोरुलापाः क्रियतेदुष्करैःसुखं जानातिहिगुनःस्वयंकृतिरेकःकवेःश्रमं ६ सहितासु
रसार्थेनरस्यामेरुविशाश्रया नरनोचानुमात्रेवसरेरालोक्यतांकथा ७ उदात्तनायकोपेतागुणवद्वृत्त
युक्तिका यद्यभ्यहारार्थिश्चकेननक्रियतेहरि ८ आस्तिसमस्तविश्वविभ्रंभराभोगभारोद्वहाभृत्यीयमानेः
समानःसेव्यतेपानाकिलोकस्यसुमकृतिकथाबंधश्चनिरस्यमनोहरो भीमश्चभारतालंकारभूतः१
कांथाकुचकलशमंडनस्यशरीरवायणीःसर्वविषयाणांअनधीतव्याकरणश्वादृष्टप्रकृतिनिपातोपसर्ग
लोपवर्णविकारः पशुपतिजटाबंधश्चविकसिनकनकमलपोच्छलितरजःपुंजपिंजरितराजहंसावतं
सायाप्रचुरतरचलच्चकोरचक्राकारश्चमंदलीमंडितनीरथाभगीरथभूपालकीर्तियनाकथास्वर्गिगमन
सोपानवीथीपथानुरंगतरंगगथाचुष्पेःसलिलैः प्लावितश्चद्भागालंकृतेकदेशश्चसाजननीतिमृदि
तमनसासनतमस्वामिनाकृतानंदा सानगरीनगतनयागौरीवमनोहराभाति ३० २ यस्यामभंलिहेद्र

नीलशालविशालशिखरसहस्रनिःसृतांशुजालव्याप्तशाद्वलांकुरायमाणसालाः स्वर्लोकः खेदयंति
मध्यदिनेसादिनं विरचयतुरंगमाः यस्यास्थिरकमणिशिलाविबद्धभवनप्रांगणगतानकसंचरद्भूतीनां चरण
तालकुंकुमपरंपरेषुनिपतंतिनिर्मलसलिलाभ्यंतरतरुणारुणकीलालमलकमलकांक्षयामुखरमुखम
धुपदलानि यस्यांचविविधमणिविनिर्मितरासभवनभव्यभित्तिषुस्वरूपासुस्वाधायामवलोकयंतः रू
नापरस्त्रीलोकाः कथमपिप्रस्थानियंतेप्रियैः प्रियतमाः यस्यांचदिव्यैरवकुलालंकृताः स्वर्गइवमा
र्गाः सततमपांशुवसनासागरोद्यानगराः समतलारचनानिवनानिवभवनानि करेणान्विताः स्वर्गभू
पाइवकूपाः अधिकंधरोद्देशमुद्भासयंतोहारइवविहाराः यस्यांचबकुलस्रजाः स्फुरधरोद्दृप्तेते
नःप्रचुराः प्रासादाबहिश्चवीरणीदाः सुगीतिनरंगाः समालोकांतेअंतः संगीतशालाबहिश्चकी
डाकमलदीर्घिकाः बकुधान्यनिरुद्धाः कथमप्यभिमर्शंतेतः पुण्यश्रियोबहिश्चसेत्रभूमयः नानाशुक
विरुतगणाः सीमंतेतः सभाः बहिश्चसहकारवनराजयः सुखोद्गंधिकुसुमराविरजेतेतर्षपणयोबहि
श्चसलिलाश्चया स्फंबकुना भूमयोबहिरंतश्चनानारामोद्यानशोभिताः कुर्वंतिसर्वदायत्रविचित्रव
सनान्विते ९ यस्यांचभक्तिभाजोदेवतायतनेषुदेवताः ससन्निधानाइवलक्ष्यंते हृद्येषुचणिग्जनाः अस
क्षरसाबधानाः कविगोष्ठिषुकवयोयतस्तानेषुचपुनकाराः विलोक्यंतेकौतारागप्रियाः कविप्परा
ज्ञद्वारेषुचरंतिवेश्यागणेषुचभृंगाः यस्यांचचतुरुदधिवेलाविराजितसकलधराचक्रवर्तामणो
मणिकर्मनिर्मितहर्म्यरम्यतयाकरपनापुरीपरामर्शकारिप्रामण्यीभावोद्याकरणोपसर्गेषुस्खलत्स
ोज्जयिनिविराम विरमत्पुरीपृपात्रेषुनप्रतिपन्नजनहरणेषुकुरुपदयोगीतनानाविधेषुनव्यवहारे
षु स्खलितलालेषाकरणोद्भेषुनस्वामिश्रेषुस्खलनकमरश्चिनेषुनससुखेषु स्फंबकुना निर्दिव

7/1933

युरसमधिस्यर्द्धयाभोगियस्योरसरत्नशिखायेयरत्नंथिनाद्वाः नमरसिपवनेलुप्तलेरुलुसद्भिः परम
मिवहंबहसौरभंवैजयंतः ९ अपिचयाविसहासदाचारसज्जनसेविता नगरीनागरीयस्यासंपरा
साविवर्जिता २ तस्यामासीन्निजकुलबलविदलितसकलवैरीवृंदसुदरीनेत्रनीलोत्पलगलद्बहलधा
व्यद्भुवद्भुवमानप्रतापराजहंसः सकलजलनिधिवेलाबलिविरचालकीलिस्तभूपतिभुवनबलयः वस्क
धराभोगइवबकुधारणक्षमेः प्रासादइवनवसुधाहारीरविरिवानेकधामाश्रयः इनुजलोकइवसदानयः ।
स्वाजनस्यवस्थिरइवविश्वामित्रश्चासज्जननः जनमेजयइवपरीक्षितनयः परशुरामइवपरशुभाषितः राघवइ
वालघुकीर्तिभरंजितजनकः कमेरुरिवमालरूपसेवितः नृहिनाचलइवपुण्यभागीरथीसहितः चिंतामणिः प्रणइनांअयणीः सद्वामिकाणांआदर्शोदर्शनीयानां उपाध्यायोध्ययनविदांआचार्यः शौर्यशालिनांउ
पदेशकः शास्त्रशास्त्रस्यपरिदृढदृढप्रहारिणांअग्रेसरः पुण्यकारिणांअपश्चिमोविपश्चितांआपश्चात्यस्य
गवतांअवरमश्वानुयीचार्याणां अपर्येतभूभाराधारस्तंभानतभक्तकोडकीलितशालभंजिकायमानविजयश्री
श्रीवत्सेनसूनुः समस्तनगद्वासादशिरश्चिखरी भूतकीर्तिकीर्तिध्वजोराज्यलक्ष्मीकरेणुकाचापलसंयमनश्रृंखलः
खलखेदकंदकंदलनदावानलोनलोनामराजा यस्यैवकुंदकुमुदकोतयः सकललोककर्णप्रियानिथोगुणाः स
ततमेकग्रस्तोउसंपुरसंकीर्णनिवासव्यसनविधायिनः पुनरेकग्रस्तोउकोटिघटनोअभ्यर्थ्यमानाइवभगवतो वि
श्वस्रजः कमलसंभवस्यकर्णलग्नाः स्वर्गलोकमधिवसंतिस्मा यस्मिंश्चराजनिजनिजनानंदेनेदयतिमेदिनीं
भुजालिसंकराः नालेषुनानालयभंगाः सत्येषुविषमकरणप्रयोगाः वाग्येषुदंडकरप्रहाराः पुण्यकर्मारंभेषुप्र
बंधाः स्त्रीषुनेषुपायाप्रयोगाः पुण्यनेकतीर्थपुरस्तंडेदाः स्पर्धोधारेषुपादकस्पनाः कंसुकमंडनेषुनेत्र

विकर्तनानि नप्रज्ञानामासीत् यश्चकोप्यन्याद्दृगेवलोकपालस्तथाह्यपूर्वो विबुधपतिरहंकरोधर्मराजो ज
जघन्यःप्रचेताः अनुनरोधनहेयेनचप्रचंडदोर्दंडमंडपमंडली विश्रान्तविनयश्रियाश्रवणोत्सवदत्तायमान
मानविमानलुंठाकलोचनेनपृथ्वीप्रियाचक्रामरूपधारिणीसानेनमुक्तायस्याःसकलजननमनोहारिविशेष
कंपृथुललाटमंडलमभिलषणीयकंठनलः कुंतलाः श्लाघनीयोनाशिकयभागोबकुलबलीकः सरोमालिका
लंकारश्यामध्यदेशः प्रकटितकामकेलिविलासः कांचीप्रदेशः किंबहुनायस्याः क्षणाद्दारुचंदनामोदव
क्षुत्कुचाभोगभूषणा स्यलीवागरंगोरमणीयनधानिरुपमानवाधानश्रीः किंचान्यदन्यएवनधानारः
सकोपिपुरुषोनमायानमीनरूपदृष्टिनः कोगीकृतविश्वविश्वंभराभारोपिकूर्मीकृतात्मानवराहवपुषाक्षे
ोनपृथ्वीबभारनचनरसिंहः समुल्लिखहिरण्यकाशोपुनर्बलिराजबंधनविधोवामनोदेन्यमकरोन्न
पिरामोलंकेश्वरश्रियमपाहरत् नबुधः कल्किकुलावतारी किंबहुना धन्यास्तेदिवसाःसयेषुसमभवद्
पालचूडामणिर्लोकालोकगिरिदृष्टिनमहीविभोनकिंनिनलः लोकालोपिचिरंतनाःसकलनिनस्तद्दृष्टयं
केरुहयैर्विस्फारितनेत्रपत्रपुटकैर्लीलयप्यमास्वादितंअपिच येकुंदकलयः समस्तभुवनेःकर्णावतंसी
कृताथसर्वत्रशालाकयेवलिखितेदिग्मिनयश्चिताः येवंकुंदरदिकल्पनेरपिवयंहर्षेणरोमांचिनाःसो
यंपार्थिवपुंगवःसमहतामेकोगुणानांनिधिः २ यस्यचयूधिष्ठिरइवनचकश्चिदपार्थोवचनक्रमः
मरुमंडलमिवापोपमानसंमहानसमिवसपकारसारंकर्मकार्मुकमिवसत्कीर्तिगुणंदानं दानवकुलमिव
दृष्टश्रवणवीत्सवंराज्यं राजीवमिवभमरहितंसर्वदाहरयंयश्चपरमहंसाभिरनीप्यपारदारिकः शीलनुननयो
पिनकरूपयुतः किंबहुनासदाहंसाकुलेविभ्रमानसंप्रचलज्जलं भरश्चाधोपिनोयातियस्यसाम्यंहि
माचलैः १ अपिच नखलमनः खलकुलप्रस्तुतेर्युक्तानोगैः खलुभोगभोजः कलानरूपोपिनयातियस्यस

9/1933

मानलीकांचनकांचनादिः राजवर्णनं नस्यचमामहीपतेरस्तिस्व प्रकाशप्रशस्तिलंभः सकलभूतिशास्त्र
शास्त्रनालंकारमालिकानां न्यग्रोधपादयःपुण्यकर्मप्ररोहणांमाकरः साक्षव्यवहारस्त्नानामिंदुः पार्थिवनी
तिज्योत्स्नायाः कैरःसकलकलंकुरकलापस्यसागरःसमस्तगुणमणीनां मालानस्तभश्चपलराज्यलक्ष्मीक
रणुकायाः सकलभुवनव्यापारभारनैकधुरंधारः कथांभोनिधिरिदीरपिदुपांडुरयशःकुशेशयवंदमंडितसक
लसंसारसारः सरागीकृतसमस्तपार्थिवानुजीवीजीवितसमः प्राणसमहृदयेसमः शरीरमात्राभिभोहितीयश
रात्माकुलक्रमागतःसंक्लेशदर्पणैः सुखदुःखयोःस्वभावानुरक्तःशुचिःसत्यप्रवाकृतज्ञोब्राह्मणःसालंका
यनसुनुश्कनशीलोनाममहामंत्रीयः किल सिंधेमंत्रीचकृत्वियश्चविद्वानयः शालगुणैःसमानः बभूवभूप
स्यसनस्यचिरोर्विभराभारसहःसहायः १ अपिच ब्रह्मण्योपिब्रह्मविनापहरीस्त्रीयुक्तोपिप्रायशोविप्रयुक्त
सदोषोपिदृष्टनिर्मुक्तचित्तः कोवानादृष्टदोषनेश्वरनेवा १ अथपार्थिवः सनस्मिन्नमात्यपरिजनपरिहृते शो
टप्रेम्णिनिरटमंत्रेमंत्रिणी कृष्णकृतस्त्रेणेनिरस्कृतविषयरसेसोराज्यराजननेजननीयमानेजन
स्य सर्वोपथाशुद्धबुधोनिधायराज्यप्राज्यचिंताभारमभिनवनैपुनारंभरमणीयेरम्यरमणीजननय
हृदयप्रियेप्रियंगुभासिजीतमदनमदसी अपहस्तितसुरासुरसौभाग्यश्रीसि स्मयितसमस्त
जनमनसि उल्लसल्लावण्यपुंजपराजितसमुद्रांभसि कौमुदीहासितचंद्रमसिवयसिवर्तमानोमानि
नमानुनीयोवनसर्वस्वः स्वयमनवरतंसंसारसुखसंदोहमन्वभवत् तथाहि कदाचिदनुसन्नविषमर
णभयोगरुडुडुवाहितापकारीहरिवाहनचिंतासमकरोत् कदाचिच्चंद्रमौलिरिवमदनबाणासनानि
मुक्तकुशरसंछादितायांपर्वतभुविविजेहारः कदाचिदम्बुनइवशिशिरकमलाकरावगाहनोसन्नपुल

कंकोरकिंजनचुरनेनभोगभाकंकरवमन्वनिष्ठन् कदाचिन्नलिनयोनिरिवराज्यसम्भावस्थितः प्रजाव्यापा
मचिंतयन् कदाचिन्मयूरडबकोत्तमस्यथोधुरमंडलीविलासेनहर्षमवहन् कदाचिन्मत्तवन्नगजेरिवाभि
न्यासेनयासहितोमृगानुसारीवकृष्णाध्वनमार्गबभ्रामकदाचिद्राजनेयुद्रवाश्वविनोदमन्वतिष्ठन् कदाचि
द्वानरेश्वरइवसुग्रीवोवेदहीनिःश्वासाणस्यात्मघुकाकुस्थस्याथिनः प्रार्थनाक्रियतामफलेतिवानरपुंगवा
नादिदेशः कदाचिन्मकरकेतनइवरूपमनसोमार्गणांश्चिथायस्वस्यगुणंकर्णपरीक्षकार कदाचिद्रोनिधि
रिवाम्बेसननाभिरम्याः क्षनानिमिषनयनविश्रमाः सकंदर्पाः सिषेवेविलासिनीः कदाचिद्रथरथवाया
ध्यायांपुरस्थितः सूमिश्रोपेतोरममाणरामभरतप्रेक्षणेनक्षणमात्रमत्कारमन्वभत् एवमस्यसकलजी
वलोकसुखसंतानमनुभवतोयांतिदिनानि अथकदाचिदुत्तमस्यथोधरीनरपतेश्वरावली विराजिताः क
मलदलकोमलनयनाःसुरचापचारुभ्रुवोविकसमणिमेखलालंकारधारिण्यः सिंजानासुकुरंगकाः प्रोदक
रेणुसेवारहरिण्यः कुम्बकंधरास्तिरश्चीनशोकोत्तिकलापोन्नमुखमंडलाः सकलजगज्जीगीयमानगुण
गणममानिनुरूपमरूपलावण्यराशिरांजितेराज्ञानमवलोक्यिनुयुवाजनरतिनामधर्षाः यत्रआकर्ण्यस्मर
यावराज्यपहृतोमनतथनिःश्वस्यलोकिकुटुंबकस्यधनंमंद्रामरंगक्रियो उन्मीलन्नवनीलकेरलस्व
ग्जानरोमांचिनाहर्षेणवसमुद्विनान्वकमनीदभ्रश्रिलिंद्यजानू अपिच पूर्णकर्णपुराधिनोनरपस
प्राग्भारविस्फारितेभृष्वंतोमधुरंरुमंद्रमिलन्मेथावलीगर्जितं शास्वाययथमानसोरभ्रभरभ्रोतालिपा
लिध्वजालीषणेवयहंतिपुष्पपुलकंधराकदंबद्रुमाः २ २ अथकर्मेण नीरंनीरजनिमुकंनीरजस्कंभुवस्त
लं ज्ञानंजातिलतापुष्पगंधोधमधुपंवनं १ धुनकदंबकदंबवनंनिष्पनवरपरागपरागममंथराः धनतुषार

४

11/1933

तुषारलिरागिणांप्रियतमामरुतोमरुतोववुः २ धनश्वनिरस्कृतनरपतिविविधगजहारिविभूषि शोनचामरकृत
पिनिर्णवारणवधूषि मानिनीमानयूथंथिकूषि जनिनलक्षमकरशुषि विथरवधूविहिविनर्धितंमुंचुकृषिमूषि
नचेंद्रमसि विद्राणपंकजसरस्सिसाधिनप्रियश्रेयांसि प्रोषितकलहंसवयसि नष्टनक्षत्रमंडलमहर्सिमेचकिनव
मसि निष्पनशीपरजसिस्फुरकुरजरजः पुंजपिंजरीतारुदिग्भागभासि भास्करकरचापचक्रस्थलि मयूरमदक्ल
नि मदिषशोपहरनि विस्तरत्सरिति विद्योतमानविपुनि वहन्मंदमथंकरमरुतिधूप्यकेतकीमधुपानमनमधुक्ल
नि हृष्यत्कृषाणयोधिनि प्रोद्भटभूरिहरिनिद्रादुहि सगर्वगोदुहि कदंबस्तबालंबिमधुलिहिमुदितमदना
दृश्यमानघनवारमुचिपच्यमानजंबुफलश्यामलितवनांतरुचिरचिनपांथसार्थशुचिश्रूयमाणमदम
धुरमयूरवाचि विनिद्रघोषातकीशालिनी युधिकीजालिनि कंदलभाजि पच्यमानजंबूतरुवनराजिभा
जिभिक्षाक्षणक्षपितपरिग्राजि शांतसारंगरुजि नीरनिर्माणकुलबलिभुजि सोदंदगोपयुजिश्योनन्मा
लधाराग्रहस्तहरिण्यामायमानरज्जानिशोकाकुलचक्रवाकचक्रक्रुशि शाकरसं
चारकृषिपल्वलिनीरुधिशोनजिसुरुमापालयुधिस्त्रीणाक्षक्षधिक्षीरोदसमुद्रनिष्पाणवाणवाकुलिदिसि
थूरोथभिदि रथरहनुदिविरहितमनस्कदिजानिजनमुदितापिछत्रापानुछेदिनिछत्रकुदिमध्यवध्यमान
यानिनी विकसितकुलवनराजिनि सीरसीमंतिनयामसीमनि विजयमानमनोजन्मनिजातेजगज्जीविनि
जीवनसमये कदाचिन्नभसिदिवसेमृगयावनपालकः प्रविश्यराजानंविज्ञापयामासरेवकिस्यादंजनपर्वणस्य
टिकयोद्दष्टइथधीर्घोरोमोमुरमेघएषकिमुतस्थिप्यदुलाकाद्रुय भूत्यः किंनुकरेणकुंजरइतिभीतिसमु
दयनंस्मरंद्दष्टकरालकालवदनः कोलःकुतोप्यागतः १ ननश्वासीभिदंकूदकंसरुकंदलभृतः स्निग्धप्रदेशा
नभक्षयोनंजर्जनशोलशृंगसदृशःफुल्लल्लनामंडपान् मेरंमदरलिलयाधिसदृशंमथ्नंश्चलीलासरः क्रीडः

13/1933

लिनयनारविंदमोदालयंतः कुंकुमितनकुंमरलयंतः शिखिशिखंडमंडनालिनोदयंतस्मरलुनरसलतापल्लवनिव
हानुवाहयंतो बहिकुटजकलिकानीकरालनेविकसनेकुर्वंतः सिस्मरजलशिशिरशीकरनिकरानुकरालयंतः कु
जकुप्तानिमकरंदबिंदुमदोमंदमानेरथामामृः राजानंकुंचितनीपवनः पवनाः अनंतरमनवरतकरालकाल
कोलयकुलकलनाकुलितकोलकुलकरिकुरंगकंदीरवकिशोरपृथनृपृथाविलेपरितः सकलपुरिजनेजन
नविविधमृगवधआधीन्याधाजिवारथिनुन्निवोनरापसाधिनकरेमध्यस्थतांगतनवनभगवनिगभस्तिमालिनी
सहसंवर्धितमृगविरनाशोकभराद्विवनवीरुधांपतत्पुष्पलोचनेभोबाष्पेखिवमधान्होछिलीनमकरं
दबिंदुधूयमाणेपुरवनरथनोवनविमलोपालंभेछिवतरंखेडोनिविधविहंगमविरुतेपुविधरिनाभंक
कुरंगकुटुंबिनिकरुणकुजितव्याजेनाम्योन्यमिवयुक्तुकंवलिषुवनस्थलीषु इतस्ततः संचरन्प्रचुलतरतुरंगखुरक्षि
खरक्षिप्तोत्खातधरणिमंडलाहतविनाशावातोगगनचरेभ्यः कथयिनुनिवोसलिलेधरतरलमरुतपरिभा
णेचमर्छिनइवपुनः पतन्निषुविनिपातापतपतन्निपत्रभ्रमरेधुरिपरोलासकंपकुपिकुलकलापोच्चुलनलुलि
तनरुनरुणमंजरीपुंजनिकुंजादुदंजिनेमंजुगुंजलिवनोत्तरमपरमुन्मिलिनेचंचलचंचरीकचक्रवालेचंक्रमण
क्रमेणसंपन्नेसैन्यस्यश्रयमाणसरेनष्येवसरमसालुमस्याधस्तान्निषण्णेश्रमभाजिराजन्यकस्याकुतोपि व
ह्नौबल्गिनधूमसरशिराःस्कंधेरधरंकंपीवालंबितमस्तकाणिःपरिकृशकोपीनवासाःकृशाः एकःकोपिपट
मरंचरणयोबध्वाध्वगःयानतामायातः क्रमुकत्वचाविरचितोभिक्षापुटीमहन् ५५ आगस्चराजानमव
लोक्यविस्मयेमेघंचिंतयांचकार अहोश्रीमन्मृगयुचरनयनयोर्मोलिर्महास्त्रीधनानूणीरामसरंचुशाखिनः
पूर्णस्यधनेश्रियं पद्मेपाणितलेगलेचमरुतोरत्नस्यरत्नाकरे नेत्रोत्पस्यथातथासजलधेकोप्येषभनोभुवः॥
५६ नेदंविधाःखलुमहतीयमहानुभावाः भवंतीसचमयधारयनुपस्तस्य स्वस्तिस्तकोतिनिर्जितमकरध्वजाय

15/1933

स्मिन्यवारीनूराजाविस्मयमनामनागपिमिनमस्तकः स्वागतप्रश्नेनाभिनंद्यनीर्थयात्रिककुनः प्रष्ट्योमि
कृचित्कियच्चाध्वानंगतंश्रवणमुपविश्यविश्रम्यकथयेकोपिपुर्वंकांश्चिद्दंतीमनेकदेशदृश्यानीभूवादृशाः
किलाश्चर्यदर्शिनोभवंतीति नचाकस्मिकंदर्शनमपूर्वपरिचयःस्वल्पाप्रीतिरियंकमयाशंकनीयमपूर्वदर्शिनोपि
नजायामणयःस्वोत्सवनमपेक्षंतेनदेहिमुकुनेमकमेकनगणीकस्वमनुभावइत्येनमवादीत् अमापूर्व
कोनुकथाकर्णनरसिकःश्रयतांयद्येवमित्युपविश्यकथयितुमारभतः अस्तिस्वर्गनमःसमस्तजगतोसेव्यस्संख्यायणीर्दशोदक्षिणदिग्वरुण्यस्तिलयः स्त्रीपुंसरत्नाकरः
यस्मिन्त्यागमहोत्सवव्यसनिभिर्धन्यैरयत्नार्जनेरुद्देशाः स्पृहणीयभूयभरिनाः कंनोसुखंकुर्वते ५५
कथंचनोनप्रशस्यते यत्रत्रिपुरुषपुरंधिरोधूनिलकहारिणाहरविरिंचिचूडामणिमरीचीचक्रचुं
बिनचरणनखचंद्रकांतिनिचयनभगवतासेव्यतेसेव्यतयापरमिनकेलासश्रीः श्रीत्रिशूलपाणिनायत्र
चविकचविविधवनविहारकरभिरभीरणांशीलिनकरलीलस्पंजनवीज्यमानविधुवनविनोदखेदनिद्रा
निद्रालुश्चिलमिथुनसनाथपरिसराः सरसघनसिचुलनलचलज्जकोरचंचूजलकणकुलकपिंजलमधुरहारिणो
नाकलोकसुकमनीयनोकलयंतिकमलकेदारसारासरससहकारकारस्फुराः कावेरीतीरभूमयः किंब
हुना अस्मत्स्वामिसमस्तरत्नविधयेश्रीरक्षिणस्यैदिशोस्वर्गस्यर्धिसमस्तयेहृदयहृद्योरावणीरोधसे यत्रत्र
लकुरंगकर्भकदृशःसंभोगलीलाभुवःसोत्यस्थायतनंभवंतिरसिकाःकंदर्पशास्त्रंपियः ५६ तत्रप्रणत
करास्करशिरःशोणमयमरीचयश्चकुलेकुंकुमानुलपपल्लवितपारावारिद्दश्यस्यकोंचभिरोभंगवतःस्कं
धिगंधमारनाधिवासितःस्कंदस्यदर्शनार्थमिनागतनवानास्मि तस्माच्चलितमानेनकचिदेकस्मिन्अधरो
धिनिम्नोधपारपतलेदीर्घाध्वश्रांतेनविश्राम्यनामयायदाश्रयमाणोखिनमखिललिनपदविन्यासमारसाक

सिंधुरिव भूस्कंधमधिरूढा प्रौढसखी सहाया प्रायाप्रौढपत्रलेखाभीकरदेशामरमरुचर्चितालकचञ्चुरी
कर्णकुवलयावतंसकारधारिणी रुचिररुचिरभरणनूपुरापूरः सरसरागंगाधवरकंदर्पदीपिनिः सरत्सरससं
गीतप्रेखोलनप्रयोगेषुरत्नावधाननेमेमवायुक्तोन्यैर्नीयमाणमदूरानपत्रमंडलामंडलितमदनचाप
चक्रयक्षभूपालपुत्रिकाक्षापिक्षापिकुलेपिडचलितानदेवन्योधधात्रीमंडपमशिश्रयत् तांचावलोक्य
चिंतितवानस्मिविस्मितमनाः ७ किंलक्ष्मीःसमागतामुपरिरोदेवस्यचक्षुः स्खलत्कौपासकरुणावतार
करोदेवीभवानिक्षुचि शामोभोजसरस्वत्यभ्रमलनलक्ष्मेत्रामिमांपश्यतोधात्रात्रा करोपिकंनवरनेचक्षुः स
हस्रंमम ८७ अपिच रंदोःसौंदर्यमास्फालयतिकमनस्पर्धीनीनेत्रकालिंद्याः कुंतलानांतुलयतिविभवंभय
भंगैःस्तरंगैः तस्याःकिंश्लाघ्यतेन्यैरंगगुणनिधेः काव्यपर्वैर्वयस्याः पुष्पेषोर्वेजयंतीजयतियुवजनो
नीयंवनश्रीः ८८ अपिच आकारःसमनोहरःसमहिमालंकारभंगेनहृद्यः साकांतिःसचविश्वविस्मयकरः सौभा
ग्यभाग्योदयः एकैकस्यविशेषवर्णनविधानस्याःसएवक्षमोयस्यस्मिंश्चुरगप्रभोरिवभुवोजिह्वासहस्रंमुखे ८४
सापियथास्मिन्दानीमामिहदृश्यसिनथार्थपथमिलितंकिंचिदुदीचीनमध्यगेदक्षिणस्यांदिशिप्रस्थितमा
हरणपटंतामुहूर्तमेकंतमेवविधिमिनुमारभत स्कंधेश्वायंमयापितेननस्याःपुरःकस्यचिदुदीच्यस्यनरप
तेःश्राध्यमानस्यकथांविशेषायासापः नस्मिंस्मिन मुखेपुनिःपरीर्घभुजद्वयेतेधन्यान्यपतयोयांकंदर्पसहस्रो
दृशः किंबहुना सात्यमन्मथमंत्रीसचयुवाभंगस्तवैवोचितः श्राध्यतइयंतोःकिमन्यदपरंकिंवेनराशास्व
हे भाग्यैर्योग्यसमागमेनयुवयोर्मानुष्यमाणिक्ययोः श्रेयानत्रविधेर्विचित्ररचनासंकल्पशिल्पश्रमः ५५
नेनजानेमकःसुकृतिनेननस्याः श्रवणादेवोत्सवसुलकोकुरोनंमितांशुकायाःपुरोविस्तरेणवंवर्णितोनच
मयापिविस्मयविस्मरनिवेकनकेयंकस्येयंकुलकुतोवाप्रस्थितेतिप्रथमायहृदःकृतःकेवलमदृष्टपूर्वरूपोमत

17/1993

नाकस्मिकोकौतुकरेकास्तमितसमस्तान्यव्यापारेणैकाग्रतयाग्रहनिरुद्धेनेवांधेनेवमूढेनेव
वर्मज्ञातसंज्ञमनेनेवविषघूर्णितेनेवस्तोभमंत्रमिलितेनेवगतयामणिस्थानेनाधानेनेवस्तब्धेनेव्यो
धतरुतलेसुचिरमासीत् तरुषुअनेषुकथितःस्वरूपांतः तस्यांदिशिनयासकलजगज्जयायास्मिन्नपि
देहेनिःशेषजननयनकुमुदेंदुनाचयादृष्टंदृष्टं यद्दृश्यं अभूच्चमेश्राव्यंजन्मजातंकृतार्थंचक्षुषी सं
पन्नः सकलः परिश्रमणप्रयासस्तदिदानीं किमन्यदनुमन्यस्वविषयंगमनायमामित्यभिधायुव्यरंसीत्
राजापितदाकर्णचिंतितवान्स्वामाणिक्यमूर्तिकारः सविषयः पोथोप्ययंतथ्यवाग्व्यापारोपिविधेर्वि
चित्ररचनास्तल्किमत्रसंभाव्यते किंत्वाश्चर्यमहोरूपविभवाद्याकर्णयमानासत्रिकोनेस्कंनचेत
सोपिकुरुतेनाम्नेवनिस्पृहमनः ५७ तथाहि नोनेत्रांजलिनापि पीतमसकृत्तस्याःस्वरूपामृतंनोना
मान्यपल्लवोपिचमयाकर्णांतरंगीकृतः चित्रंचुंबतिचुंबकाश्मकमयीयद्दूरतस्तेदृशंजिनं धै
र्यंमेनदपिमेतस्यांमनोधावति सोयंदुर्लभेवनुरागःपुंसामुज्झतमस्यास्थमहोगंभीरयोस्थमधिषा स्वा
दनमाधूर्णेनमनसाध्यसंकंपनमनात्मविक्रयपारवश्यमजरंजाड्यमनिधनंजलनमलघुयद्दुःखमा द
नमधासोपातमुद्रामणममोनंमोक्षमहीनंधृतिबाधिर्यमनङ्दृष्टिकमंधत्वमस्तस्तिमनोरथंम
नस्तंभनममंत्रावेशाः सर्वथानमः सुस्थितजनदुर्नायमनोज्ञत्वमे यस्यायमंविधोव्यापारः इस
यधारयत्रवतार्थसर्वांगेणोभूषणानि नस्मेसदयमराजेलेखाप्रेःस्खलाचयंचित्स्मयमिममथयथा
प्रस्तिंतंपांथंकथमपिप्रेषयामासस राजास्वयमपिनकालांतरासमिलितैर्नरेंद्रसाईमृगयासिरोह
लैः सभ्रमणचित्रकलिकोपस्करणाहिभिः पापर्धिकपरिजनैरनुगम्यमानोनिजावासमायासीत् ततः
प्रभृतिच दृष्टोद्यानमरतरंगितमरीचेरनुरागमधस्तस्यैनस्यसराजि नीनच दृश्यप्रायेपि विश्वात्मनः॥

धीरस्यापि मनाकृमनस्तृणकुटीकोणांतरालेचलालुप्योस्यलिविभाव्यतेपरवशैरंगैरनंगनलः ५९ एवमस्य
पुरनिष्टनरभिज्ञानूरुजनः पांथसार्थान् प्रतिपथमथयूनो यांतिपरनस्यकर्णेहरचरणसरोजद्वंद्वमुद्दीपकमो
नर्मरत्नमहविनासावासराः प्रावृषण्याः इतिविविधकथाभिर्वृद्धिरचिंतोथोदमयंतीकथायो हरचरणसरोजोद्भः
प्रथमश्चक्रेप्रासः अथकदाचिद्विगलद्दलपरिमलमिलदलिकुलाकुलीनकुटजकदंबकुसुमकर्णपूरश्रेण्य
काननासु विश्राम्यन्मदमुखरमधुकरझानाचलीकलकूजितासुविरलतरनिस्तुलतालतिलतालवणासु विगलद्द
सद्विजराजितासु पतन्मधुधाराक्षीणश्रमासु रथांगिथुनप्रायासकषायासुरतिमकुर्वाणोमदकलकलहंसहास
हारिणीमुत्सुकस्तरुण्यामिवागतानां शरदिद्विरदिदमगंधसंधानवासितासकुकुभिलसल्लतांदूलाधासुवि
स्फूर्जत्तिरोधदुःखितकेसरकरालकेतकीरवकदंबकैः प्रहरीघ्रकामृणालिकाकोटरवेदनविरसमणीयमु
अरत्कूजारसमयप्रवेशमंगलमरंगद्भसमरंभेषु स्मरशरराजराज्यविजयघोषणासु पद्मकलमगंधग
लिपालिकाधालिकारूपंगीलिषुशरच्छ्रीकरासेषु उन्मिलत्कुमुदनिरंतरेषु कणिततृणांकुरप्रस्तानपरहे षु
हरचरणचक्रवालेप्रभातइव घनतिमिरविरामरमण्यायजालेजलनिधिशयनशालिशाद्धिनिद्रादुर्दिनविनिद्रसो
दमरसमसृणजनाभिनवरतिभारखेदमंथरेषुसभासभवनविकारिकिंकरमिथुनेनमोथनालवृमि
दमश्लिष्टश्लोकत्रयमश्रृण्वान् धन्याशारदिसंवेनेप्राच्यसन्निवेशान्तरीकान् प्रासादानुत्सवसरवाःपौरा
केदारांश्चकृषीवलाः नम्रिताः फलभारेणनिम्नगाः शालिमंजरीः केदारेषुहियत्नेनःकेदारेषुविनि
स्पृहाः २ प्रावृषेण्यारंभाधिबकुलाकारोहिणी विलोकनोत्सुकःकस्याभरोनीरजसंगतो ३ अने
नमहुमूर्छानानरंगरंगिनाक्षरेणश्रवणपथप्रथमप्रियातिथिनाश्लोकत्रयेणविषमूर्धिपवेधरस्यग्रेतन्न
तनिकठिनकुठारणदारपरिग्रहपराङ्मुखोपिमृगारिशृंगमुत्तुंगमारोप्यमाणस्तदेवोद्यानमंदरसरा

19/193

रमकरंदरामोदमनमधुकरमधुरसंकाररमणीयमुपसर्तुमारभतप्रथमसमुत्सुरतप्रेक्षिनेनचलचंद्रनामोदनं
दिनोदोलनवेगविभ्रमकुरुक्षिनृत्तरुशिखरकूजमुखरतश्रमखिन्नकिन्नरीविविधतरपरिश्रम्यमाणकिन्नरनम
स्कृतेनकीडाकमलदीर्घिकातरंगासंगलरुणतामरसरसमविसरोद्गारहारिणायोवनमुदनिरुत्थनेषधीध
म्मिल्लचलचमरीचमरचिलासलासकेनवनवातकेनोत्सुलकिन्नरनुस्लोकमंतरंमनिकूम्यदेवभवदेवीवृथवरने
वनेचनारंगनरुपशोभांनिरंगशोलस्लतालंकारधारिण्योलोभलतानागरुचिनाश्चंदनपत्रभंगानालि
कैरविलसलिलकोनवादृष्टिपथुमवनरतिधनोजनयष्टिकानाभिरम्यानीलनमालकाः नाथरीकलस्तंत्र
रागाः पल्लविनमेनदृषदेशोकलतासलिलश्चकांचनगिरिरिवसरलिनः कीशयवेतनश्चगुर्जरकुचमि
वारक्तेनप्रवालेथशालवनमिलश्चभग्नहेरीनगरमिवानेकविधवकुलसकुलेकूपकूलमिलश्चरजेदि
नराजरटद्वधुभागवेष्टितोवापीपरिसरः इतश्चकरुसेवरुलताश्चत्थामहितोचक्रीडासरित्पुलिनपालि
रिनिर्भग्नश्चेषोक्रिकुशलयावनपालिकयानिवेद्यमानानिवनविनोदस्थानानिविभवलोकयांचकारचल
भ्रूकारंचपुनश्चलचरीकचरणरणितनूपुरकाकुरमिरचमंजरीहलद्देतुरेणवनमार्गणस्तांकमंतरमति
क्रांतस्यापुनरेवयत्राथेदंवधुरहरोनेरिनेरनोद्यानस्यस्थिनिस्यवनेस्यक्तेनवर्षेन यत्रेकत्रिजदाश्रयम
नेकमराः स्फुरदरुपुष्पकमनेकपुष्पाः समुद्दिजितरामामानेदृदितरामाः समुपहसंतिलेकश्वरेनरवः यस्मि
श्चमनमधरहारिणिभ्रभुजंगप्रयातेविविधकोपदेवंरः शास्त्ररचनेनालोयमालिनीशिखरिणीपु
ष्पिनायाच्चरुपने विविधजातिः यस्मिंश्चकुमीमार्जुनविल्लिनाकोलानेकुमीमार्जुनाः कोपिनेकनकुला
नाल्लादिनानेकनकुलासहदेवेनेकेनस्पर्धमानाननेकैः सहदेवैः संगतानबकुमन्यंतेकुरुविरानीरुधः
किंचान्यत्रवलोकयंतुदेवः पटलमलिकुलानामुन्मदंमेघनीलंभ्रमदुपरिनरूढंपुष्पितानोविलोक्यमूढ

गदकलकेकाविर्भगेरुयसकलरवयातिकलापेमंदरमंदमयूरः १ अपिच भाम्यद्दिरेफाणि विकाशभोजिसं
योज्यपुष्पाणि शिलामुखेषुरहस्विनः सर्वजगज्जयाय धनुःश्रमपुष्पशारःकरोति २ इतश्च हरतिहरिणयू
थंयूथिकाजालमूलेकुरुमत्तमधुविंदुस्यंदसंदोहभाजि मधुरमधुकरालीगीतदत्तावधानैलिखितमिवनदु
र्वापल्लवानुलुनाति ६ इतोपि सोयंक्रीडाचलोमुक्तलोभव्यसनवर्जितः यस्मिन्नासन्नसारंगा यानि किं
नरी ७ राजनेराजनेनायंसानुनासानुनायकाः यस्मिन्निशाम्यगायंतं किंनरंकिंनरस्मसे ८ इतश्च जनयति
जलबुद्धिंबालबालीलामृगाणामयमिहपटुकांतिः स्फटिकोभिति भागः इहहरितमणीनामुल्लसंतोमयूखाः
सरसबलतृणांलोभमुत्पादयंति ९ इयंच गोरवंगोरवंशस्यपर्वतः पर्वतस्थले भ्रमरीभ्रमरीभस्मकुरुते
कुरुतेनने १० अपिच इहकवलितकंदकंदरेकंदलिन्याभविविरचितकेलिकीडनेकोडयूथं इहसरसिजगंध
मोनभृंगेकुरंगाः सरसिसरलयंतः कंधराकंधयंति ११ इहपुनरनिशंनिशाम्यभिन्नभूमुकुलानिकुलानिष
दृषदांश्रुतिसुखकरणंरणंतिविणानदनुगुणाकणयंतिकिन्नरेंद्राः १२ इतश्च क्रीडाचलस्थलकमलदीर्घि
कोतिरतरुतलमनुसरतुदेवोयन् वहतिनवविकाशोल्लसिकेजस्कलुभ्यन्मधुकरकुलगीतानर्तनबद्धरा
गाः वनकरिमदगंधस्पर्धिसप्तच्छदालीकुसुमजकणसारः शारःदीनःसमीरः ८ राजातुतेनतस्याःसकल
ललितवनप्रदेशप्रकटनप्रियालापप्रपंचनपरितोषिकः साधुभोसारसिकेसुभाषितमंजरी साधुगृहाण वा
रितोषिकमित्याभिधायसवीणाभरणप्रसाधनोन्मुकरोत् ततश्च संचरद्भृंगविहंगवेल्लद्भ
कुलचंपकचूतचेरनंदारामंदस्यंदमानकमरंदबिंदुसंदोहसंवलितांकोडप्राविषिप्रलंबतोबुलवल्लीवलयितनिबं
बसिंधुकिंजल्कीरजचूलवकुलकदंबकेकुसुमितकरवीरविरुधीकारकीतकरंजोजनिकुंजस्थितानशकुंतपिं
जलेजलदसमयनीरदनीलनमालतमालतालविनसिंधुसिंधुतमंडितमरकतकलहंसोतसकमलवापीमंडितेन

21/1933

मंजरिनेसिंधुवारस्कंदरामोदिनिमंदतरंमारुतांदोलनविलोलकल्लोलकुड्मलफलभाखिकेरलवंगपुगपु
नागनारंगरंगिलविहंगोभृगमुखनखरपंजरजर्जर तरुवर्जरमंजरीरजःपुंजपांकलभुविःकवीभूषणाय
माने सर्वतुविलासनामनि चने विहर्तुमारभत तत्रचव्यतिकरे प्रलयप्रचंडपवनोल्लालितनलुलिनालगुंड
शैललीलामाकलयंतोमंदमरुत्तरंगितनलुतरशरदभ्रविभ्रमायमाणाकरवारणविशेषानगगनमंदाकि
नीपतसांडुरडीरपिंडपरलानि विडंबयतः सकलदिनंडमंडलसहस्रसंख्यादिनमिवगगनमापादयंतः मेर
रगिरिपरिक्षेपक्षमानशिरचारिविडूरसमुच्छलिलडुधकल्लोललीलादर्शयंतः शेषाहिफणाचक्रवाल
धवलाः प्रमुदितहाराद्दहासलवाद्दवमूर्तिमंतः पतंतोमंदरमूलकालाहलभरितभुवनांतरालाः सपदिधरा
तलमुत्सृपांडुपंजकप्रकरप्रकारेण मंडयंतोनिषेदुः कुतोपिपुंडरीकपांडुपुष्पपत्ररजोराजहंसाः तथा
विधेचभूमिकरेविस्मयविस्मृतनिमेषलोचनालोकमलपल्लवाग्रशोभायमानलोचनः कौतुकावलंबित
स्मितमनाः सपरिजनोनरपतिस्वलोकस्य श्रीमत्यवासतेचधातेराष्ट्रा अपिकृतपांडुपक्षपाताः द्विजान
योपिकराजिताः केचिदुभयंचुपुरविघटितनिकटवालस्थलकमलकुड्मलाः सरसबिसकिसलयानिकवलयतः
केचुअभिमतसरलगलनालयोनलिनवनविमुखाः क्षमालोकयंतः कोचिदूनूक्षिप्तपक्षविक्षेपपवनकंपितकंद
लाःसलिलमुसलंतः केचिदुन्मदमधुरनिजनिनादनिर्जितमिजानद्भपुरोः पुरःपुरस्थायंतोविचरितुमार
भतः राजापिपरिधाविनविहंगयूथनाथव्ययपरिजनः परिहसोन्मीलद्दंतकांतिस्तबकिताधरपल्लवोविह
सन्नेवतेषामभ्यनमदुल्लचरणचारिचर्यायाकर्षंचरंतमीषदुक्षिप्तपक्षविक्षेपविलासिनीलास्यलीले
मुग्धमिनाथयौवनयाहंसेयाहंसइक्षितः सचनेश्वरकमलगर्भविभ्रमायमाणपाणिपल्लवेपांडुपद्मरूपं
अरागसुकुमलेक्षणमुदयशैलशोणमाणिक्यशिलेश्वरशिलयाभिंदुरिवव्यराजनराजहंसोमृडबाध्यमानरोष्य
धनघर्घरिनजरस्वरेणकृतत्रासेशाद्भोविस्पष्टवर्णविशेषमेघराजानमुपश्लोकयांचकार पांडुपंकजसली

नमधुपानीसमंगवं योविभर्ति विधेयातेनाकपालीसमंखलं योविभर्ति १ सरलधियंगुणाद्यंखंडितमालं
विविधमलिनकंठं नरमिवबपुस्तवेनलथमदनंनृपजनस्यास्य १० अपिचवरसहकारकरंजकरवीरशोकमरुन
पुंनाग विविधद्रुममयराजनकथमस्मिन्विभीतकः क्वापि ११ अपिच वाणकणवीरमनकज्ञातपत्रकबंधु
जीवककज्जाते रुरविविधविटपिरूपस्तथापिविटपः कथंनासि १२ राजातुतदाकर्ण्यमविस्मयमहो अस्यधैर्य
मनुष्यसन्निधौ आश्चर्यरूपमाश्चर्यंवाचि प्राचुर्यंप्रज्ञायां औदार्यं अर्थेगांभीर्यंवणव्यकौ प्रायेणाहारमैथुन नि
द्राभयभ्रमणमानविवेकासुकथमेतत्प्राण्यंपक्षजातिषु तदेषविहंगव्यंजनः कोपिकामचारीभविष्यति सर्व
थामनसाधिनावजेयाः प्राणिनोयतः कामतः कर्मतः ज्ञापतोवासंलब्धरूपाणिश्रमंति विविधाश्चर्यभोजिभ्र
तानीतिचिंतयन्नुचितमस्तमीपदुस्मितसिंदुवारमंजरीमिरिवचकुंदकांतदंतदीप्तिभिरर्चयन्स्वागतमदृक्षत्
असावपिप्रणयप्रणतशिराः सुविरोचिषांयेनपांडुपुष्पप्रकरेण प्रतिपूजयन्नेवदेवभवदर्शनेनाकृतिसनसो
ममाद्यस्वागतमितिब्रुवाणोराजानंरंजयांचकारं अत्रांतरेत्रासनत्रस्तनारकमृगोडारंडुरिनबाष्पप्लुवप्लुव मा
नमिवबहलीचक्रुरक्षिमुपक्ष्मपत्रपल्लवव्याजेनसंगृहीतेसहचरेज्ञात्वा द्वारमिवदर्शयंतिहंसीदूरादवनिपाल
मबाष्पकरुणंरारटत्कारकोमलयागिराश्लोकद्वयमपठत् एकांतेसेवतेयोगमुक्ताहारपरिच्छदः हंसःसमीक्ष्यो
ग्योपिदर्वकिंचध्यतेनया ११ नीरंजनपदेनिघ्नन्विश्वसंसारसंगतः हंसः किंबध्यतेकापियस्यनालंचनंप्रियं
१४ अन्यच्च राजन्जलपक्षिणोमुनयश्चयेमीनाहारंवांछंति क्षुधाबाधनेसतिनोविसाधारास्तरलमाद्यहे
णा राजातुतेननस्याःश्लेषश्लाघनाश्लोकोक्तिरसेनोद्दामोनर्मालापलीलयातोबभाषे अनेकधायः किल १०
पक्षपातंसरोसरोजगतः करोतिसहंसिकेसारविहारशीलोनबध्यतेकिंचकुनाशकुंतः १५ किंचास्यदृष्टिश्चयतो
बंधस्यकारणमस्तिनूस्त्रियहेमृणालिकानामवनमालिकासापरागस्खलितमुखकमलापिबालारत्नेनविनोद्वि
नाविनिपीयोपरिजनंरिनानघैः खेदितमधुरदलीदलीतमल्लिकालकमंडनमपनीतः सुकुमारभावः किंवापीवरेण

23/1933

अनेनकृतं तरेयावन्मध्यंबकुधापांजरंनावगाहतेनावन्मेकुलः संलोषः नृचनदीसितेहिजन्मनिनि
ष्टहीनेपिगरीयः पानकमुक्तिअधिमुखेकलहंसिकेत्वंमानसंगलापिविमाननांसहसेविपरीतः स्वविषय
नः सहजाकांतारागविमुखोपरपक्ष्मणिश्रेयणीयांकराजाविनीकामयते तरलमनेनगलवत्से यथाप्रि
यमित्यभिहितवतिवकंधरेश्वरेसापिसपरिहासंहंसीहंहोहंसविहंगभुजंगंमृणालिकानामरसांतरसानु
रागरंजितमनाःकामयसे किंवापिनदेहनीरसवकेत्वयिनसंभाव्यतेइत्याकलितकलहंकलहंसमयाहीन्
सोपिवेद्यधुरंधुरंधूर्तोत्तापपरिहतप्रज्ञाप्राज्ञभारगुरोर्वातुर्याचार्यमामेप्रियंप्रकोपयसेरज्ञाएवय
यंवयंचराजहंसाः सरसाश्रियंमनुभवामोनदीनांपानेषुस्खलितिकुर्मः नरचरणचर्यांनश्लाघामहेतत्सप
क्षेषुविपक्षोमाभूत एवामेहरयंजीवउच्छ्वासः प्राणएवच संसारसुखसर्वंस्वं प्राणिनांहिप्रयोजनः २ रू
पसंपन्नमयाप्यमेमप्रार्थ्यंप्रियंवरं कुलीनमनुकूलंचकलत्रंकेनलभ्यते २१ तरलमलीकंकुहरिभेण
भवानप्येवंविधप्रेमप्रपंचनारकनायकोनलिचिरादेवयथाभवलितथाकमप्युपकारंकरिष्यामीतिरा
जानमवादीत् अत्रांतरेअंतरिक्षमंडलात् अविस्पष्टवर्णव्यक्तमनोहरिणीरागश्रूयतेः राजन्राजीवप
त्राक्षिप्रेहंसोविमुच्यतां भविष्यसेषतेइतोरमयंयाप्रलोभने २२ राजातुतेननस्याः सोष्मबलातैल
धुरेणांगंभ्यक्तमृदुलकपोलंचतरमवनीर्णनरमयंनीलिनाम्नाकोमलतेतिरपिछस्पर्शसुखमिवा
नुभवन्नू मनाअलिनासश्चिंतयांचकार अस्तारयंतिसोत्यंभः स्नानकुंभीपंकुंभिकाः कांचीकलाप
सश्रीकयोणीबिंबाकृताअपि २३ तत्कानाम्नासारमयंतीकथार्थभूतोविहंगः कांचेयंनभोभारतीसर्वमेत
द्विस्मरेणवेद्मितथ्यमिति अवधार्यतत्रैकस्यांडउत्कूलविललतामंडपछायायांसुप्तेहंकुसुममकरंदसीकरा
सारशिशिरशिलातलनिषण्णंहंसमवादीत् भद्रसाम्प्रतीनंसख्यमुसत्रंकतिपयप्रेयालापाप्रीतिःप्रयो

जननिरपेक्षसंरक्षिण्यै भाकारणप्रगुणवात्सल्यै अनिमित्तसुहृदे मैत्रीभावः सनोलक्षणमस्तिचनस्व
वैभवसंपर्तावतोनिःशंकमभिधीयमेकथयकुंदमथनीकस्यस्तावकृकुरंपंकुमसावसतिकस्वभवानू
अस्माकमुपकर्तुमिच्छति कोचयंदिव्यावाणित्येवमुक्तः सचकथयितुमारेभे शृंगारमस्याः सौदर्यवीरु
धः कर्णमारोप्यतांदेववार्तां विस्मयपल्लवः अस्तीविस्तीर्णमेदिनीमंडलमंडनायमनोगर्वनगरपुरविद्व
गरामरमणीयः सीतासहायसंचरितरघुपतिपादपद्मपूतविशारण्यतरतरंगगंगागोदावरीवारिवारी
तदुरितदावानलप्रसरोमंदरद्रवल्लिराजजनितपरिवर्तनः कैलासरजतमहेश्वरलोककृतवसतिः मे
रुरिवसुवर्णप्रकृतिकमनीयोयदुवंशादवदृष्टश्रीपुरुषावतारः सोमान्वयइवबुधप्रधानोवेदपाठइवा
नेकैःसरनेरुपेतः पर्वतेपर्वतेस्थाणुभिः पुरेपुरेपुराणपुरुषैर्जुष्टे २ कमलोद्भवेपद्मरेणवकुलैः वने२
वरुणस्थानेस्थानेनद्यनेरुद्यानेनरगेतः स्वर्गस्यनापीप्रायोप्यतापीजनस्यविधोर्द्विमुद्रितायांदिशि
देशानामुत्तरोपिदक्षिणोदेशः यत्रशास्त्रेशास्त्रेवरेवरेचभूरतेश्चकस्येचप्रधानोधनीधन्योधन्यरा
नूविरुद्धोवाविमुग्धमुखेस्त्रियोमनसिवसतिर्निरंतरमग्नोकोलोकः यत्रकुरुथधूर्जटिललाटलोच
नज्वालाकवलनाकुलस्यासादपांगालोकनमात्रनिर्जितपरमेश्वरमनासांविलासिनीनामुरुकुचकुंभ
योः शृंगारसर्वस्वमधरपल्लवेषु धनुः कटाक्षेषुपुष्पबाणान्निधायनिर्जीनोगीयुजघनस्थलस्थापितर
तिर्मकरकेतनायासीनारूप्यमेवसर्वोगेषुशोभार्थमाभरणमूर्तुगस्तनमंडलालावण्यमेवमुखकमला
वलोकनायदर्पणः तारतरनयनकांतिरेवमुखमंडनायचंदनलताद्रिकाभ्रूभंगाएवविभ्रमाय
मृगमदपत्रभंगाः कटाक्षाएवजननयनायपरमास्त्राणि बंधुकुसुमकांतिरेवाधरोष्ठलोकलोचनम
नोमोहनायमाहेंद्रमणिमुखकमलपरिमलागतमधुकरझंकारएवविनोदायवीणाध्वनिः किंबहुनः

25/1933

नाएवविरहिलोकानमरमन्येमृगेक्षणाः सुकानामास्यदैयेनतासामेवस्तनांतरं २५ मन्येचनाभिरेवंवि
धविधानिधुवनविधानकुंभोद्भवोपिभगवान्प्रजापतिर्भविष्यति येनात्मापिनूनंचक्षिराक्षिणोदि
शो अथवा देशोभवेत्कस्यनवल्लभोसौस्यात्सकुलः स्फीतकामकोटिः दग्धेककामंश्रीहर्षविहायय
स्मिन्कुमारोपिरतिंचकार तस्यांतर्भुतावेदर्भमंडलस्यालंकारभूतमनाकृतममरपतिपुरस्पर्धिपरितः प
रिखाकांतंप्रांशुरूढप्रौढदृढप्राकारमालयाबलितमदभ्रशुभ्रालिहप्रासादशिखरशिखाभोगभयरचिर
थतुरंगवेगमेकत्रापिहोभ्रमंत्यपचित्रकृतिहतसमस्तदिग्नारिक्षभीमोत्सातसंघातैः कृतमन्युभिरपि
मन्युभुग्यैरुक्तसकरपिनिरुक्तपारैः सन्मार्गलग्नैरपिगृहस्थैः सकलैःरपिब्रह्मचारिभिरप्यस्तिथिभिर
प्यतिथिकुशलैः सामप्रयोगप्रधानैरपिरंगावलंबिभिः ज्ञानपथानुचारिभिरप्येकमार्गेग्रामणीरध्यासितं ए
कमकुरुभिरिवद्रोणपुरः सरैः त्रासादेवंतुलाधारिभिः नेत्याथिकैरिथानुमानविपुणैः वैशेषिकैरिवद्र
व्यानुगुणकर्मविशेषपंडितैर्वैयाकरणैरिवरूपसिद्धिप्रधानैः रूढैरिवानेकार्थविद्यकपदैकविपणिरिवणिग्ज
नैरधिष्ठितं एकत्रविरलैर्लतेंद्रवीक्षाभिरिवकुचरूपलोभितलोकाभिः कुलविकाश्यपस्थितिभिरिवमयूरनिग
रताभिः निशाचरीभिरिवरजनिरागिणीभिः सर्वतोमुखजनचपलाभिरनार्याभिः कर्नाटचेटीभिर्भरितं
एकत्रशालकरिवकुलाकीर्णं एकत्रस्थमिवकुंजराजितं एकत्रविद्यमिवविद्यएवप्रवर्धमानसकलशिशुलो
भितयाविन्यस्तस्वलिखयासर्वतोभद्रभूषणशोभनमालयालंकृतं एकत्रनाटकैरिवरयनाकांक्षसंधिगतेर्दुरवि
गाहैरिवईप्सितकूटकर्मभिः शास्त्रैरिवसुधारैर्वचिरैरपिसचिरैरतुलैर्देवकुलैः संकुलं विशालमपिशा
लायंचतुश्चरणसंयुक्तमपिचरणरहितं विद्वेषैनमपिशुचिमार्गसर्वत्रचलराधिष्ठितमपिस्थिरप्रकृतिः मज्ज
न्महाराजकुलविनीतमुखमंडलंविधीयमानोकुलकमलखंडश्रीभायास्कंगतरंगतरुणार्जुनराजीवराजहंसविरा

जिनवरेर्नमद्राया स्तारेरामणीय कस्य कुंकुरं कुरिनं नामनगरं यस्यनातिदूरेदर्शनद्वरीकृतनदुरितोप
प्लवा प्लवनदीद्राया स्तारेरामणीय कस्य मनिनपातकभंगोगंगमुपहसंति स्वर्गमार्गाश्रयणनिश्रेणी
पुण्यपयाः पयोस्रीवहति यस्यचपश्चिमप्रदेशेप्रणतसुराकरमौलीनीलमणिमरीचिचंचरीकचक्रचुंबि
ननरणांभोजश्चभोजकरकुपजन्मनोजरापापतिनयथातेः प्रचंडदारिद्र्यदंडनाडनदरिनगंडपाषाणवि
दलिनवेदर्भमंडलस्य भगवतोभार्गवस्याश्रमोयत्रचपश्चिमाः संतिसाधवोनतरोविश्रमाणकमलानि
नकुलानिसरोसिनजननमनीसिकुवलयालंकारकमरीधिकानसीमंतिन्योविषदाकीर्तानिसारितूकुला
निनकुलानिकिंचकुना देशानांदक्षिणोदेशस्तत्रवेदर्भमंडलंतत्रापिवरदातीरमंडनंकुंडिनंपुरं २९ त
न्मालतिसमल्लिपुपक्षसोदक्षमदक्षिणक्षोणीपालमौलिमाणिक्यनिकषनिर्मलितचरणनरवरदर्प
णः चतुरुदधिपुलिनचक्रवालचालुक्यसंख्यसंख्यण विख्यातकीर्तनीयकीर्तिरूधाधवलितव
सुंधरावलयोनिजभुजपंजरोनरनिरुद्धसारिकायमाणरणरंगणार्जितोर्जितजयश्रीः योवनम
दमत्तकांतकुंतलविलासिनीनयननीलोत्पलमालाभ्यर्चमानलावण्यप्रतिमोराविरिवनासस्यजन
कः पुरंदरइवनाकविख्यातोगरुत्मानिवनागमाधिक्षेपीपद्मरंडइवनालसहितोव्याकरप्रबंधइवना
मसंपन्नोधामधाम्नामाधारोवीरतायाः पुरंपुरुषकारस्याश्रयः श्रेयसांश्रियांश्लिष्टोनरराजारणां
गणेषुगणितभीर्भीमोनाम यस्यानवरतमुक्तस्तालयः क्रीडावनपादपाः पौरलोकश्चापुरुषोदायादायां
श्रिमवाश्वविमत्सराः सभासदोदेशाश्चविकसद्रुचयोअंगानयवाः क्रीडापर्वतश्चअपराजयोमंडणमणि
यः सेनासमूहश्चअगतरुजोवनेविनाशामन्मथोवन्हिनोनदिपवः पुष्पप्रकरश्चनस्यचकंदर्पकमनीयकी
र्तेर्मनाः करिणः सदामनोनमानिनीलोकः कृतविरपानमनाः क्रीडोद्यानतरवोनावरोधजनः करकाले

27/1933

कृतरोषः सामंतिन्योनपरिपंथिके यस्यचरणांभोजयुगलंविपलीक्रियतेनमज्जनेननमज्जनेनायः शृंगार
जनयतिनारिणांनारिणांयः करोतिआश्रितस्यनबंधनेनबंधनंयोगुणपुरस्यनेनरमणीनांनरमणीनां
यस्यचनमस्यांनांयामेषुनलोपास्यानंनलोपास्यानं यस्यचसख्येसासरस्यपुरुसकबंधः सगुणस्यका
र्मुकाकर्षणं सकवंशभवस्यखलस्यदंडः सज्ञानेरुद्यानविशेस्यात्वनंकुलीनस्यकंदर्पस्यान्यनारंभः स
न्मार्गलग्नस्यपुनर्वसुभाजश्चंद्रस्यैवयहणावलोकनमभूत्रजनस्य किंबहुना देवोदक्षिणदिङ्मुखस्य
तिलकः कर्णांटकांतानुचुकीशलमृगः प्रतापकदलीकंदः सकीवर्ण्यते यस्यारातिकरींद्रकुंभरुधिरैः
क्लिन्नासिदंडकराग्रयोर्यश्रीर्भूजदंडमंडपनलेसिंहेवविश्राम्यति २९ तस्यचमहीपतेरात्मरूपोपहसि
तसमस्तसुरसुंदरीसौंदर्यसारसंपत्तिरकुलंकुलेकंदरकंदलीकंदर्पगजेंद्रावष्टंभयष्टिरखिलजननयन
कुरंगबंधुरारमणीयकरूपतारूपायमानोद्भिन्ननवयौवनश्रीः शृंगारस्यागारमवनिर्वर्णितविभ्रमो
द्भटानांचभोगः सौभाग्यभाग्यस्यरंगद्रागसारागवृत्तरत्नस्यसर्वानंदपुरपुरंध्रिप्रधानभूतास्तिश्रिया
श्रियंगुमंजरीनामायस्याः पद्मानुकारिणिकोलिलोचनेचरंभाप्रतिस्पर्धिनीरूपसंपत्तिरूरुमंडलेचसु
मनोहरिणीकेशकलापश्रीभृंगचक्रचंचरीकचमरकोद्भासिनीललाटपट्टिकाकर्णांतलंबप्रवालानुकारिणीदं
तच्छदच्छायाकरचरणयुगलंचयस्याः सकर्णमयंचनूपुरंचपदेपदेमनोहरति यस्याः सुमुखरया
वासमदृशीशोभनकंदकुसुममालिकाः अलिकालयाप्यलकवल्लरीमालेयामहविराजतेतिलकमंजरी
किंबहुना तस्याकांतिविस्मृतमुग्धहरिणीलोलाचलश्यामकलारुण्यस्यभरादनालसलसल्लावण्यलक्ष्मीर
साः लुब्धलोकविलोचनालिपुटैः पेपियमानेपिसत्रागच्छुनमालिकंदरतरोरंगस्तरंगेरिव २८ एव
मनयोः सकलसंसारसरवरसारस्मरहरितमनसोर्यांतिदिवसाः कदाचिच्चटुलनरतरुणषट्चरण
चक्रचुंबनाक्रमणाभरमन्यमानमंजरीजालगलन्मदमकरंदबिंदुकंदमलिनेषुविविधांगविहंगविहा

रविरश्मिदलदंशुरोत्तरानेषुस्मरबंधुकृगंधिगंधवाहवाजिवाह्यालीषुचरदायादपुण्यपुलिनपालिपादपतलेषुरममाणयोः परिणतद्रुमारुणारुणकपोलकोविरुचिषितरहःप्रियंकरूयमाणकुतनरलीतल्पकरकिसलयबालकमेकमुररदशालयमपरमपिपरप्रतिष्ठितमुहुर्हतीकापिकपिकुटुंबिनीदृष्टिपथमवातरत तीरवालीसचेतस्यादमकरात् नयोरनपत्ययोरपत्यविषयविषादवेदनाव्यतिकरःकरपत्रधारायकर्तनदुःखदूनमनसोर्वरस्यमृगकौशल्यजनजीवितेचकिमनेनाधिपत्येनापत्यशून्यनसर्वथासकलसुरासुरकीर्तिकोटिकोणमेरीचिचंचरीकचक्रचुंबितचरणांबुजमंबिकाप्रियमतिपथामहेमहेश्वरमित्यन्योन्यमालोचयांचक्रुः अथविश्रब्धलब्धश्रमप्रशमनार्थमरुणेनचारुणीप्रतिप्रतिपानार्थमिवावर्तायमाणेषुरविरथतुरंगमेषुपरासक्तदिवसमनःशिशोकभराद्विवर्तमानःपरलोकमार्गमार्गणायप्रवर्तमानेषुगमेडलेषुस्खलच्चलनदेवनादरकृचंदनार्थंसल्लिखद्भवद्भ्यमानइवलोहितायतिपश्चिमाशामुखंवारविलासिनिभिःकपोलमंडलीमंडनायक्रियमाणेषुपत्रभंगेषुमयनेनेवपादपैःप्रारब्धेपत्रसंकोचकर्मणिविधृतिष्यमाणचक्रवाकाकामिनीकरुणकूजितंआजनेदिवसभर्तुरस्ताचलगमनेनिवारयंतिभिरिवविरहविधुराभिःकमलिनीभिर्विधीयमानेषुप्रार्थनाप्रणामांजलिपुटेष्विवकमलमुकुलकुड्मलेषुपश्चिमोन्मुखेषुतरंगांतरेषुचरतरुणताम्रवासरसानुकारिकुसरायमाणरश्मिमंजरीजालजटिलमचलोकांतरणमंडलमलिसंध्यमभ्रमरनिकुरंबइवप्रथमाने दूरलिप्तिमिरपटलेकलागरुपंकपत्रभंगभूष्यमाणेष्विवदिगंगनामुखेषुकोकिलाकलापैराक्रम्यमाणेष्विवचलांतरेषुविकचकुवलयदलमेचकरुचिचियस्यामलीक्रियमाणेष्विवसलिलाशयेषुनापिलक्षगुलुच्छ

29/1933

रक्षाधमानास्विवचनरत्तिषुरस्यत्कालापिकुलकलापकालीक्रियमाणेष्विवशैलशिरःशिलातलेषुकज्जलालेख्यचित्रचर्यमाणास्विवभवनभित्तिषुविरहिणीनिःश्वासधूमध्यामलीक्रियमाणेष्विवपीवरयमलेषुकस्तूरीकासलीलसिच्यमानास्विवकामुकविलासवासवेश्मसेवरेषुमरोधसिधुरनिरुध्यमानेष्विवभूपभवनोद्गणेषुचलितकालकंचुकायामिवगगनलक्ष्म्यामदनशरानेकरंध्रदुर्दरिदरविदारितेविधारानलस्फुलिंगेष्विवदिगलक्ष्योतिरिंगणेषुतिमिरकरिकुंभभेदलब्धमौक्तिकप्रदीप्यमानासुप्रदीपकलिकासुप्रबुध्यमानपांडुखंडरीकाकल्पितकालिकीलीपरिस्फुटसुंदरेभमहसमथनक्षणक्षुभितक्षीरसागरसविभ्रमस्तबकितनारीपयोधरस्खलद्धवलकांतिदर्पितश्रियंकलयत्सिसारविरामिवेवचलितविटंकांतमनुसरंतीषुवेश्यासुवेश्मधारावलयवलद्भिंगुलुंचभ्रमरसंगतासुकुलटासुकुसृदिनीषुचनदीकालिकारहिनेषुचत्वारिंशुचुकवाकेषुचजालांतरेषुचयुगक्षयकालकालिकालिनीविलासवीरेसुरुणतमालकनमिवांजनगिरिगुहागर्भमिवेंद्रनीलमहामणिमंदिरेहरमिवविशालिसकलजीवलोकेश्वरःप्रियेथियुगमंजिरप्रसादस्यप्रणतप्रियकारिणमभंगानंगदर्पहारंहरंअहंचनसाराधनाराधानमनुविधास्यामित्यभिधायययौसमयासन्नंतत्रश्च अरविंदसुप्रभोपथप्रदीपेणोद्यकारिणातस्याश्चिनेस्थितशोभुरुहयोर्द्वारद्रुमाः ३० विश्रांतहारिणीछायांदेहयष्टिमायवनक्षत्रागरुचयेतस्मैनमस्कारंकरवाणीरसा ३१ तिसमुद्गतेतुभगवतःसारंगधरस्यजितंभूतिपांडुरगोवाहसोमस्वामिनमानमः २ एवंचनातिचिरातक्षुभ्यक्षीरसमुद्रसंदर्शनसलिलोल्लोलदेविवाल्लावयतोकलोचनलोभनःस्मरकल्पद्रुमातःसचंद्रोदयःयस्मिन्संस्मरनवरहारुणरणप्रारंभिणाभाम्यतःक्रोधोलूकहृदयस्यपुरतःकाकीपिहंसायते ४ अपिचश्यामनंदनवारुचंद्रकरुचिभिर्विस्तारिणीभिर्भरान्जानेयंजगतीतथाकथमपिस्वेनायनामयुक्तिः उन्निद्रोदितशोकया कृतरुतः काकोबराकःप्रियामन्विष्यसुरतःक्लिनामपियथा

चक्रमंस्थाम्यपि ४ अपिच मुग्धामुग्धप्रियागर्वाविदधते कुंभानधोवसुधाः कर्णैकैरवशंकयाकुवल
यंकुर्वंतिकांताअपि कलंधुफलमुचिनोतिशबरीकंकाफलीकांक्षयासौ शुकंदमसानकस्यकुरुवे चि
नमंचंद्रिक ६ यत्रच कंकारामनोरथेनवनिता गृह्णंतिबालाशयेगोपेगोपवधूर्धीनामथितुंकु
मिमानांचलंति उच्चिनंतिचमालतीयुकुसमंश्रद्धालवोमालिकाः शुभानविभ्रमकारिणः इहाहिचुरा
म्यपचकोमुद्यति ७ अपिच किंकूपरकणाःस्वर्गतिविपनः किंवामनोनंदिनोमंदाश्चंरनविरंवः कि
मसुधा विष्वंधरा इमाः पृथिभीतिममाज्ञनस्यजनयंसंगेलगेनःपरा मिहोःकुंदविकासिवक्त्रमल
दलत्यक्षंदारादृमयः ८ इतिजनितमुंदितो स्त्रिदुवारस्त्रगाभंकिरति किरणजालंमंडलेदिंदुसुख
षु हरचरणसरोजंदृढमाराधयतिस्मचिकुशायनीयेसाथ निर्जगामा ९ श्रीः इतिश्रीवि
क्रममट्टविरचितायांदमयंतीकथायांहंसीयउत्साम: अथकमेणरजनकुंभंभोभरणार्थंनिर्व
र्तमंडलमादाय पश्चिमाभोनिधिपुलिनमनुसर्यसांतरुणकपोलकंधरोमराजिराजन्यांरजन्यामस्मिन्
कमलनीनाविनिद्रायमाणकमलकुड्मलविलोचनेषुकुवलयेषुबोलुलंतीषुभ्रमरराजिषुरा
जीवराजिपुंजनिकुंजेसिजासमंजीरखमंजुलमुन्नदलद्भारकूलाहकबलसपक्षविक्षेपनरलितनरुणतामरे
सधुहीर्घकावंतेसधुहस्तेषुकंकारयतिचक्रवाकमिथुनमुन्मेलकमंगलमृदंगइवराध्यघर्घरिझंकारख ९४
संसारसकुलेअवसाद्यजलशीकरस्निग्धरोलितविजृंभुमंजरीरजःकणकषायितेन
मःसर्पसंदोहोविनजगन्निवासाय्यमानप्रस्खलतिप्रभातसूरनश्रमखिन्नसुरद्विपकुंभमंडलमरुतिमनो
हरिहारितहरितहयहरतिनिमिरनिपंठीगननलक्ष्मीः करपरामर्षपयोधररागबलितसचिवरिमुगमदमि
लितबहलकुंकुमंडलमंजरीमिरवपिजरितेपुरंदरदिङ्मुखसुखप्रकाशासास्वप्नमदाक्षीत किलसकल

31/1933

कराःसुरशिरःशेखरीकृतचरणकमलःकमलाधिवासेनजनार्दनानारायणेनचरतिचरचिरस्फुरितः
कशानुरूपेणललाटलोचनेनचंद्रमसाचभासमानोविकचकर्णेकुवलयंकरेकपालंचकल्पयन्नसिताटो
पमनसाशिरसाचबिभ्राणःप्रज्वलज्जयनाचितामस्मचसमरुद्गणाधिकंकालेनरुद्धेनकंधराध्येनचवि
राजमानःसालसदृशोरुजघनंभवानीचदधानःसर्वदानवधारिशूलंभरतीनीचधारयन् देवोदर्पित दृ
नुजेंद्रनिद्राहरोहरश्चंद्रमंडलादवनीर्यपुत्रिपिंपुंजरीमंजरीमिश्रोगृहणभामेधारेव्यतिप्रस्फुरसिमश्रि
तागद्मनकोनामसहायःसतेनुग्रहंकरिष्यतीत्यभिधायश्रवणवेशोत्तरादंकरंदस्यंदंदरामोदमा
यश्रमधुकरमधुरस्वरमणीयांपारिजातकमंजरीमदात् साप्रिप्रसादोयमित्यभिधायस्वप्नएवप्रणामपर्यंत
मस्तकास्तुतिमकरोत् तुभ्यंनमोनमस्तोरुशोरुसंतापहरणेव्यथःस्तोधरातिरंभारंभायशोभवे १ विभो
विभूतिसंपन्नपन्नगेंद्रविभूषण नमोनमोघसकल्पतुभ्यमप्यंतरात्मने २ अभोतरेतरणिकोमलकांतिभीत
भास्वत्तमस्तोमदलद्दीर्घविलोचनायाः अस्याःप्रबोधमकरोज्जनिविरामयामावसानमृदुमंगलतूर्यनादः
३ क्रमेणचप्राच्यांस्त्रिम्यमानायामिवबहलकुंकुमौघैः कुभैःककुभिप्रभवति तारकोच्छेदनायसुकुमार
राशिमालेपूर्वाचलस्खलितमाधोहतिजगत्यवोधप्रारंभमंगलकलसेसुमालमंडलोतोडवाडंबरणिपुडरीक
खंडेहिडमानानवहीर्घकालमलसमरुन्मंडनमुंडमालाकुकारंडमंडलीषुविश्राम्यतिश्रवणपुटेषुहरयानंदरि
निर्वर्तिवेंदारकवैरवंदवंदनारंभेरवैरणयत्कच्छवीणावेणुकोणानुकोणानुवेणिकवेणविवेकेषुकंठकुहरयेंखो
लनालंकारकुशलेनारदेगायतिग्रामरागंगायनजनोजानुजरज्जपाप्रस्खलभिन्नस्फुरत्स्फुरिककोलिसप्रमथ्य
मानसमयेसासमुत्थायभूत्वासुचिविकचनवनलीनगर्भमधोजलिमवकीर्यमगवतेःसविभुःस्तुतिमकरोत्

वासरश्रीमहाबलिपल्लूचाकारधारिणः अथ प्रथमारंभसंभवाभास्वद्रोचवः १ अथ सेभोजिनी
खंडखंडितालस्यसंचय कोकुमंडूब दिग्गंडमंडनं मंडलरेखः ४ राजापि प्रथमग्रबुध्यागीतगीतध्वनि
ध्वस्तनिद्रः सौवविद्रुमप्रभाभासिसंध्याबालेविधायसंध्यं विधिमधिरूढनेथमेकेनणिनत्कालपुरः स
रणपुरोधसासहतामबान्वेदमंतपुरमाजगाम दृष्ट्वाचसविस्मयमानः स्फुरदरविंदसुंदराननामनुगृहीत
यमिंदुमौलिनेयंधारयन्नतिहर्षोत्कर्षमथरगिरोबभाषे सुग्धस्निग्धविरुद्धशब्दहसित स्फारीभव
च्छोचनेनिर्यत्कांतिकपोलपालिपुलकः स्पष्टीकृतांतर्धनिः एतत्तेस्फुरभीरुपंकजसदृक्दृष्ट्वामुखंमे
यत्तादृग्वैः किंचिदचिसंचरीनिचमत्कारंमनोदृष्यति ३ तत्कथय शासामिमामाज्ञया हर्षंस्तांमिस्थमि
हिता सास्मिन्सुधानुविधमुग्धवीणाक्वणकोमलापेनसर्वमादितः स्वप्नदर्शनमाचचक्षेक्षितिपतिसु
तश्राकर्ण्यप्रियेमयापिभवेद्यानात्मानुसारिणाविनायकेनस्वामिनाचशक्तिसुतापुत्रेणानुगम्यमानोदग्ध
कामः क्वचिनकामश्च एषकपर्देश्वरश्चमसोमश्वासोमश्चसविभवश्चविनाकीर्याविनाकीर्तेचदृष्टः
स्वप्नोतारेनरुणाकेमंडलमध्यवर्तीप्रणतप्रियंकरः शोकरस्तदृष्टुआत्मजः करोतुसंवादिनोवचनोरथंप
तामर्षमित्यभिधायतमबालेतपुरः पुरोहितमभाषयत् सोपिदैवेविधार्धसेअनल्पपुण्यप्राप्यमेतत्
कुणंडमौलेराकूतमचिराद्वाप्स्यतिदेवीसुराजचक्रचुडामणिकल्पमशेषभुवनश्रीतसुभगयशःपिंडि
तिममपत्यमित्यनेकथातयाराशींसोचकार एवंविधेचव्यतिकरेकधिकोनकार्तस्वरस्वरूपमुत्फुल्लपांडुपु १५
ष्पमालयामेरुमिवपरमिवप्रदक्षिणाक्षीरणलयानक्षत्रराज्याजनिनशोभंजराभारमुद्वहन्तंबहुउम
लयजरसचित्तविचित्रपुंड्रकमंडलाममशोलग्निलामिवरंगरत्निस्फोलसंललाटपाटिकाफलयंभावयमानइ

33/1933

वोजंभपंकजविजृंभकपिलकायकोतिकंठोलेषु करुणारसपूर्णचक्षस्सलद्दीर्घकायामंतस्तरंतीवा
लकेलहंसपक्षिपंक्तिमिवस्फारस्फटिकाक्षमालिकांबिभ्राणःकुशकोपिनवासाः करकलितकुशकांतक
मंडलुमंडलेस्फटिकमिवविविधशाखेविधत्तजराबल्कलैश्चपर्णैरिवसमेखलेः सरुद्राक्षमालेश्चनक्षत्रे
रिवसमृगकलिकाश्लेषैः सज्येधादंडेश्च ससंभरैरिवनमत्साकारमाकलयद्भिराकीर्णैः रविकीर्णपरैः सोम
शेखरविविधब्रह्मर्षिभिःपरिवृतः सेविनपुराणपुरुषोपिभजनार्हनप्रियः प्रपन्नशोकरोग्यनाथिनभवः प्र
बुद्धोप्यबंदीकृतजनः श्रमणोप्यजितपरियरे यहणइवनवधात्मकोलोकानां धनुर्धरइवनालीकसंधो
हंसइवनरीभस्तानकप्रियः पन्नगइवनाकुलीनः सरस्वतीसधिवासस्यमुखमंदिरस्यवंदनमालयेवप्र
थमोद्भटभासिन्यार्द्रिकारोमराजिरेखयास्यानलिनीनरीनृष्टः कलिकालकलंकशोकाशारणगतोरु
भिः पुण्ययुगेरिवसुस्थस्थदेहलक्ष्मैस्त्रिपुरुषरस्थानावसरविलुप्तसरसविसकंदकुंडलैरिवभक्तारा
धनसिद्धपुरुषपरिचितरक्षःसहसरेखानुकारिभिः सितयज्ञोपवीतनूतुभिर्भूषितदेहः शमीविद्रुमाभाधरश्च प्रज
पोविप्रजापश्चकृतपरकृतपक्षापीचचिरकलनश्चयमोनानुसारीसकुलालश्च चिरकलनवनलिनशोकपाभि
लक्ष्मुग्धमुखपंडलेनेवरुद्राक्षवलयेनविराजितनामपाणिः पल्लवः नृक्षसः स्मरापस्मारेणनोगीकृतः कृतप्र
तयानालोहितःकिनवरत्नेनाकलितः कलिंगानवरत्नोविस्फुरिताभिः अतितेजस्तया द्वितीयइव
परमब्रह्मणः तृतीयइवस्वर्गोचंद्रमसोः चतुर्थइवगार्हपत्यादवनीपरक्षिणाग्नेः पंचमइवरिक्षतीनांषष्ठ
इवमहाब्धिदेवतानांसप्तमइवमरुतांनांअष्टमइवसप्तमरुद्गणानां नवमइववसूनांदशमइवग्रहाणां म
नवरतहृदयकमलकर्णिकांतःस्फुरन्तीतिरूपपरब्रह्मकांतिकलापेनवाहर्निर्गुंडतालेभस्मलेपेनकनकगि
रिरिवविमलचंद्रातपेनापीवुरितंदेहोदीर्घसरसबिसकांडपांडुरापचंडपवनेनउर्ध्वमुल्लालितेनजटाजूटबं

धनपुरः प्रोन्नपद्मवनशिरः पतद्वितीयगंगाबुधाराहारिणोहरस्यस्वामिनक्या कृताब्जकरणव्रतचर्या
मिवकलयन् कोमलेमहसितरुणेवयसिवर्त्तमानेनपसिपृथ्वीनयशसिगुरुणिश्रेयसिवर्तमानः सदः सदाचा
राणांआश्रयः श्रुतीनांमहीमहिम्नः प्रपाकृपारसस्यक्षेत्रंक्षमाकुराणांपात्रंमंत्रीकथायाः प्रसादः प्रसादस्य
सिंधुः साधुतायास्तरुणार्कमंडलमध्यात् मुनिरवातरत् राजापूरतएवतंमानमवलोक्यविस्मयविस्फारित
विलोचनोहर्षवशादिवः सरद्धलपुलकोन्मिषितोतिषेणासःससंभ्रममासनादुत्थायकियंत्यपिपदान्यभि
मुखंसमेत्यसिंहासनतलमिलन्मौलेर्मंडलः प्रणाममकरोत् मुनिरपिसदारुणांतयापिसोम्ययापिसोम्ययाः
दृशाविद्रुमप्रभामिश्रयासुधासिंधुतरंगमालयेवाप्लवयन्नाशिषमवादीत् सिंदूरस्पृहयास्यशोणि क
रिणांकुभस्थलमाधोरणाभिस्त्रीपल्लवशोकयाविचुंबते सोदरुमद्रोणिषु कोनाःकुंकुमरूषयाकरतले मृदं
निलंचयन्ननेजः प्रथमोद्भवंश्रमकरंसोरंचिरंपोतुवः १ इतश्चीश्वरप्रणामपर्यंतकर्णेरपल्लवपरा
गरूषपादपद्मांसुखविपालेनस्वयमादरेणोपनीतमुच्चकांचनासनमध्यतिष्ठन् अथनरपतिरनेथाप्त
सौंदर्यसृष्टिमहर्षिसनत्वित्रासनेसन्निविष्टः रुचिरुचिरुक्मेरोःसंगतःशृंगभागेकमलजइवकांति कां
चिदुच्चैर्बभार २ दत्तार्घमर्घणीयायतस्मैसोपिमहीपतिः स्वहस्तधौतयोर्भक्त्यावंदेपादयोर्जगं ३ ह्लत्वा
निष्क्रियांसम्यक्कृत्वियंचप्रकाशयन् तस्यांश्रुतलंनेजेनोपविष्टःसविष्टरे ३ ललाटपट्टविन्यस्तपाणि
संपुटकुड्मलः नीचैरुवाचवाचंचदृशानीधितिः ४ अथमेसुबहोः कालात्श्लाघनीयमभूदिदं वसार
पमसंस्पर्शपवित्रंयद्दृष्टं यतः समस्तमुनिमनुजेंद्रेंद्रारवंदनीयपादारविंदपरमानंदपरिस्पंदभा
जःपांसुनिवपार्थिवाःस्वर्गमिवस्वेणं निधनंविबुधनेरोगाविभोगाश्चराजयक्ष्माणमिवलक्ष्मीमाकलयंतः स १६
कलसंसारसुखविमुखाः कस्यभवादृशाभवनमधवंरंति तदहमद्यानवद्यस्यभगवच्चरणारविंदस्यायशोराशेर्भा
जनमासादयंश्लाघेहाजागतोगुणेषुगौरवमुपलब्धवान् धन्यतासंपन्नःपुण्यवतामग्रणीर्जातोजनस्यं

35/1933

दृनीयस्तदियमनेकप्रकारोपकारिणांकिंप्रवाभिकिंकरोस्मीतिपोनरुक्त्यंसवस्वस्वामिनोकेनार्थित्वमित्य
मुचितादरोनिस्पृहाणांदर्शनेसर्वस्वमाप्तिरियतामिलत्योपचारः स्वाधीनाशेषगुणैश्वर्याणांभवतांतथा
पिप्रणयेनभक्तानामुखलिनः किंचिदिज्ञापयामि इदंराज्यमियंलक्ष्मीरियंसाराइमेगृहाः एतेवयंविधेयावः क
थनीयदेहस्मिन् ३ मुनिरप्यवनीशस्यविनयमभिनंद्यस्निग्धमुग्धस्मितकथाधवलितोधरपल्लव
मञ्जरीत् उचितमेतदुदाहृतंवकुलतुंचउपकर्तुंप्रियंवकुलतुल्यहृदयेमे स्वजनानांस्वभावोयंके
नेदृशिशिरीकृतः अपिचयथाचित्तंतथावाचोयथावाचस्तथाक्रियाः चित्तेवाचिक्रियायांचसाधूनामेक
रूपता २ अपिचविवेकःसहसंपत्साविनिर्याविनयोसह प्रभुत्वमप्रभुत्वयोपेतंचिन्हमेतंभ्रमात्मनां ३
तदेतत्सर्वमस्मिन्नियोगेपुनरुक्तमपिश्रुयतामितिनोप्रस्तुतमनवरतसुराकरचक्रचूडामणि कृतचरणरजस
श्चंद्रगुप्तस्यदेवस्यादेशनागतावयं अथाप्यसिसकलजलनिधिनलकल्लोलमालालंकारभाजोभुवोभ
र्तुरुचितमतिधन्यमसामान्यंकन्यारत्नमिवसेवमुक्तवतीनामिन्नवस्त्रिनिपुत्रार्थिनीकन्यालाभंमन्यमाना
विधियेप्रियेणमेजरीजरन्मंजीरस्वनंजरंविलासरसयामिराकुर्वाणेवक्रोधपरिस्पंदंनिंदासक्तविधर्मे
णनमलीलाकलहमकरात् नयशोभाजनंकृतकुद्दीकुकुशास्त्रयाहिभवेदनीदारकलत्रानलिकापिस
वंरानादेयेषुप्रतिकूलवर्तिषुजनेषुरतिंकुर्वाणः पाठीनहिंसकोधीवरइवोपलस्थलेकुरंगीषुप्रतिबंधा
मिकइवकुरबकेबंधुकदलिकेःपलाशप्रायेःकुजनैर्मिः सहसंवसन्किंमन्यद्भवोवयंयेनसदाचारवि
रुद्धः पुण्यवतोनारागप्रियस्तदलमनेननापसहितेनकन्यावरप्रदानेनेत्येवमभिहितेःस्वपितावभाषेरो
पाकरमुक्तिकिमुपालभसेप्राणिनामीशःस्वभुरवशुभाशुभंकर्मालोक्यतुलाधारइवतुलितंफलमुप
कल्पयति तथाहि यथायथादृष्टंयेनकृतंकर्मशुभाशुभंतथातथातादृशंतस्यफलमीशःप्रयच्छति १

अथवा मनमानंगगामिनीयस्यास्तवाप्रमाणलोचनश्रीः सालंबलिंसंअथावलप्राकल्यनाधिक्षेपं
जनयसितरलमनेनालापालसत्वपंचेनगनोभयिष्टेदिवसः समासमोक्षाकुमारिकसमयः सोदरसे
वाअक्षपरिषद्गानमंडलमोरोहयति भगवानशेषकल्याणचिंतामणिस्तरुणिररविशारुणवदनेनन्
कंसमयमनुपालयंसमीमुनयोवुमन्यस्वयामोवयमित्यभिहितासाधियंगुमंजरीमहमहर्षमधणीयेय
मेकस्यकुलवधूर्धर्मानर्मापराधः स्त्रीक्रियंतामेतानिविविधानिदुःखसमयरवमंजरीरचिनेदृशापच
कारुण्याभरणानिगृह्यतामिदंमिदंकलिधवलमनलशोचंचीनांशुकपदृपरिधानंयुगलमियंचकुंकुममा
लिकेसमिथायास्यन्यदयतिथिसत्कारोचितमुपदोकाग्रसादमाथप्रणाममकरोन् मुनिःकमुशिरत
मुक्तोयंहारोदोषालयमंगदन्नघन्यपरायंकांचीदामसदापराधिषानन्पुरमलंकारोभयहिथानामेव
नाजनेनास्माकंदृश्यंचपरिमलवाहिनीमालानिबध्यमधुकरालापाचीनवासश्चतेवेवोचितमिसनेकथाश्चि
हालापलालयानिवाथकाश्चित्कालकलाः कलितयमंडलेश्वरमाएवमनोज्ञगुणतोधियंगुमनीज्ञरट
नमालनीलमेश्वरलमृदपनत विपतिविशदविकलोलालीलायमाने स्फुरदुरुपरिवेषाकारकोनुनीदोअ
थगनवनीतस्मिविस्मयोनानिनाप्तः क्षितिपतिरचनस्तेस्तोणसंथोदधानः १७ लिखाचनत्कथाच
स्तयाकाश्चित्कालकलाः कलाविकुलोकंराकारिणिरणतिनवनलधररवरमणीयेमध्यान्हगभीरभेरी
सखशंखरवयुगलकेविरातिविसकंदकवलनमपहायनी अनरतपनतापलाम्पलनुनिनवनलीनाउरछा
यामंडलमुपवनदीर्घिकाजनेसहंसेकुले कुमुदकुवलयीभोजपत्रयुजपंजरांतरमनुसरतिपरिहतोस्मधु
निमुकुलितपत्रपुटपंजरणचक्रबालचटुलाग्रिमखुरशिखरोल्लिखितधरणिमंडलेषुखेदितास्वर्यं दूर्या
नलनीलधुरधुरायमाणघोणाकोणेषुविमुंच्यमानेषुपिपासातुरतुरंगमेषुघर्मपूर्णातेषुससूत्कारत्करविषु

37/1933

कृशीकरासारवर्षणादिनांगणेषुमज्जनायसज्जितेषुसेवागतराजकुंजरेषुक्रीडागिरिसरित्सवर्णी
र्यमाणेषुलीलामृगमिथुनेषुपयोभिःपर्यमाणासकपंजरपक्षिपयःपानपात्रिषुउद्यानारघट्टतीर्थक
मानासकोयष्टिमयूरमंडलीषुक्रीडासेरःसरत्सुसंगीतश्रमस्विन्नकिंनरेषुकूपकुलकुलायकोष
कुक्षिनेषुअनपायेकूलकुलविकेषुभवनवनवापीषुस्नानपालिपासुपुरंध्रिलुनेमपहाषशीत
शीकालावलिंअयतिनरलिनकेकाकारयतिचकोरचक्रवाकचक्रक्रीडाश्रांतिपरिप्रोगणप्रीतनर
शिखरमध्येमध्यान्हवलिपिंडायपिंडितंकाकास्तिकायसोकर्णकुटुकुटुधिकेचक्रकवलयवलक्षान्
सिपतिरिक्तदीक्षानेहीपिंडहरांश्चंडरोचिषिविसर्ज्यपरिजनंराजामज्जनभवनायोद्यलत्तरंगत्वाच एथीरं
लयमिवपयः पूर्वसमुद्रद्रोणीकाकेसारोदरमिवसकलशालिस्थानंश्रोत्रियद्विजन्मभवनमिवसकलधौत
पट्टसविरमणीयंमज्जनभवनमवतारितोभरणः स्नानपीठेनिषसाद आसन्नस्थितश्चास्यचसरपाटकः पृषा
दवररजनीकरकांतेचित्राभरणेनिशानभः सदृशेनवरूपमज्जनभवनेसविलासनाभासिपरमश्रीः ९ अनं
तरमुत्तुंगकनककुंभशोभास्पर्धिकुचमंडलाधस्योनरीयांशुकपरिकराःसस्मरस्मितविकारकारिण्यो
दर्शितससीत्कारंगमलुनविन्यासाः काश्चित्समुद्वेलाइवसमकूरोत्तिसामलकाः काश्चित्तरुणतरमंज
रीराजपइवशृंगारभरनरहाकाश्चिद्दंत्यायकारिण्यइवसभाजनोत्खलनकराः काश्चिन्मलयाचलभूमय
इवोत्कटगंधधारितलाः काश्चिद्वेलोत्कषसनयइवचामरधारिण्यः काश्चित्सुरद्रुसुरंध्रयइवसविभ्र
मकंकेलिकोपानेनाकेशाप्रसादमारचयंतः काश्चिद्ध्यातव्यइवहृदितविविधपादपालिकाः काश्चिद्रा
घवसेनाइवकृतप्रहस्तमलनाः काश्चित्स्वाकरणरतयइवबाकुलतांसंवाहयंतोमज्जननिवुकाः कामि

योगानानेश्वपयामासुः किंचकुनालोलस्वपयासासुरंगनाः कुंभवारिणः एवयाः स्युः प्रसन्नेनकलोकु
कुंभवारिणः ११ अथविमलपुकुलप्रोतनिनीनिर्गतः परिहितसितवासाः स्वस्यमृगन्यभूषः सुचिरुचिनवि
धिनः ससर्पसस्नेचनाः कुंडाकुंकुमकरः मनुकर्मधर्म्यचकार १८ आनंतरमाचर्विनाने कस्वर्णवलभोजनस्य
भोजनसमयेसमयेन निर्मितयानयासधर्माणंधर्मसुतसभूयासमयागतजनजनिनरक्षारंभोरंभोजनस्था
नेवरीजनस्थानवरीगनवानुनस्यचबहुविधविस्तीर्णस्वर्णभोजनपात्रपुत्रशोरवशुक्तिसनाथाघृतविशुद्धया
स्यकर्मणपरिकरमाबध्यगाढमदीकयेनः स्वस्यस्वस्यानुहरिणो भविशेषानाहायसपकाराः सूपकारोगा
नाश्चानंथाहिभक्तासस्यभक्तंमुद्गानूमोरकामोरकानूअशोकवर्त्तिन्योशोकवर्त्तिसमांसमांसंना
नावाशाकाःशोकनियुनान्यंजनानिविविधपरासक्कांश्चिरसीरमथारिकाअपिधारिकाः परिवेषयामासुः सोत्सवी
योभक्तभोक्तुंजानोभाक्षानूलिहनूलेह्यमाखाद्यनूखाद्यनूभक्ष्याणिविविधानूपयान्याहारमकुरुतानुभा
नेनरमाचम्यचंदनोदूलितपाणिपल्लवः श्रीप्रमाग्रायथमधुपमास्येविक्षिप्यकस्फटिकाकुंकुमकर्पूरकलुरा
णिकमुकफलशकलान्यारायचविन्यस्तमृगनर्णकर्णकुंमाणिभुक्तिशुक्तानिनागवल्लीरसानिनेसोत्सवेदृश
दृषरमपकीर्णकुसुमहारिविस्तीर्णास्तीर्णसणमयवेदूर्यपर्यंनपर्यंकंकुमारेः सहविनाहस्तार्थिकास्तन
मगगामन् नत्रचसकामकामिनीकुमलकोमलकरधुटपीड्यमाणपादपल्लवोनर्तयनाश्चपरिपाटीपटूक्ष्य
नुभावान्मनसुनः कविवाचोवाचयंश्चिरंतनकविकथाः शृण्वन्वीणाप्रवीणकिन्नरमिथुनगीतान्यवेला
कयन्लोचनोत्सवकरान्विलासिनीलास्यविलासान्वारयन्कुडयाद्विशेषानवधारयन्लोकवाद्यमानवे
णुविपंचीमानकलगिरः पाटयंश्चजरक्षुकाकोंतकुचकुंभमरलावशंभलीलयापरान्समयमतिवाहिनवा

39/1933

न् क्रमेणचकषायमानविकचकमलमधुपानमनइवपुनर्वारुण्याशयाभिभूतमासिसरारिवलोहितायं
मानेपतनिसुकोशुकेश्रमालिनिवनीनरनरुशिरःश्रेनुशाखाशिखरेषुप्रगल्भहलकिंजल्कपुंजपिंजरासु
भ्रमरीक्षिप्तविलंबमानासुद्विनकरहीधितिषुविलीणशिलाबकाकाजघनायासुप्तसशोहितायरपल्लवायामस्ता
चलवनराजिरेखायासुपरिपतिनभवलोकरागिणमहर्मणिमीर्ष्यारोषभयादिवजानेजपापुष्पविषयरुचिमधि
मासुखरयतिनेभोविजनीलविलयनाकूलकूजितजरद्दंजभृंजसजलितसरःसंध्याविधिसयाद्विजजनमुनि
विकायेकालागरुरसांगरागरुचिरधामलोचनलक्ष्मीमभिसारिकावधावधकारेराजः संध्यावसरमावेद
यनूकिंनरमिथुनमिरमगायन् भोगाभोगीगवीचीविमलितशिसः प्राप्यशंभोप्रकाशान्मौलान्नोनभिज्ञाः
कविरपिभवनः प्राणिनोदर्पभाजः यस्माद्यःस्यानविघ्नतिनुतिपदः सर्वसंपन्नभोगोभास्वानूभाः सो
गभूलाजपिसपदिहरन्नस्तमेषप्रयाति १ एनरात्कर्ण्यरनरपतिसांध्यंमन्त्रविधिनु क्रमेणचप्रचुरचल
भासंकुलकालिकाशिखिबर्हलसमनसः कक्षोलैराहितोलोकेलाक्षारसविहितविकालवेलाव्यापारः पा
रवतीकोपनीतपारावारपारीणधारापतनघुतघिपेनरसनाथेविकीर्णवासपूरितनिर्धूपधूमधुचिविचित्र
शालिनिप्रोतप्रदीपितदीपप्रदीपितदीपिदंडखंडितनभसिसज्जितशय्येशय्यागृहगृहीतस्त्रहणीयो
गरागोरागसागरकल्लोललोचनयानयाप्रियंयुगंनर्याभल्लिकाकुलहकोपकुटिलभ्रमभ्रूकोण
जर्जरजनितस्मितः स्मरविकारकारिकलभकुंभविभ्रमायमाणपीवरकुचकुंभपीठमारोपितोरजनीमने
वीनू एवमस्यसकलसंसारसुखपरंपरामनुभवतोयातिदिवसाः कदाचिदारुचामीकरालवलदेहाधि
रचनेवयकूधानंदनेसकलचिरवासोवसारंभेकरोत्सवमनुभवंतीपरः प्राणप्रियाप्रियंयुगंजरीगर्भस
भारनेनचविकचचूतमंजरीचक्रमलनानेयमानारत्नाकरतरंगमालेवोनः स्फुरन्मणिरश्मिकलापेनो

ज्ञासमानागर्भसंरक्षिनन्दावण्यपुण्यपरमाणुपुंजेनव्यराजनराजमहिषी गन्धसुचेकेषुचिद्विसेषु
स्तनद्वितनाचलगंडशैलयुगलमिवबालमयूराकांतमनंगसोधशिखरद्वयंमेवशेखरीकृतेंदुनीलकलश
मुज्ज्वलगोप्यनिधानकुंभयुग्ममिवभुजंगसंगतमुखमुक्ताभिहंसमिथुनमिवचंचूत्खातपंकजिकमलको
मलकंदमरावतमत्तकरिपोर्दुरासदचक्रचक्रणामलिभिर्लालक्ष्यमाणमनःक्षीरेणक्षणक्षण
मधिश्रयतयोधरद्वंद्वमुद्वहंती बंधुजीवचंद्रकुलाकुरकवलनेस्पृहामभिलाषमकरोत्र चलश्चरीकुल
लकुलवरमणीयविकचचूतवनविहारेषुस्पर्शममन्यत बकुलमल्यर्णाचकीर्णविकसितकमलवं
नविस्फारिमकरंदविंदोर्मंदनरनरंगसंगशीलनमलयमारुतस्पर्शिनयांचकार चूतरुचिलावण्यर
समास्तदयितमध्यबोधदलुभसेषमभेदभेदर मंथनमथनोसवमस्तमात्रमिपातुमियनेकधो
सद्यगर्भप्रवाहानुरूपदोहदसंपत्तिसंपन्नाधिकंकामनीयकांनिरुत्तरद्रुहलमृगमदजलसिंचनविचि
त्रपत्रभंगभव्यविपुलकपोलमंडलेनमुखेनशशांकमंनःस्फुरत्कलंकमुपहसंती द्विगुणभवनिपनेस्व
स्पृहयाद्रियंयुमंजरीबकुल नथाहि सासुमनसिनेत्रषट्पदः पूर्णपयोधरा भयप्राप्तरतिवाक्यारम
करोतस्परुपंत १ एवमविरतविविधवीतोसवाविच्छेदकर्तरिभर्तरिसेजयेवाज्ञाकारिण्यपारेपारावा
रेसकलभागिभाग्योपभोगकमणालिकामतिकुशलिकालकलाकुशलश्चाथनीयेपूर्णप्राये प्रसवस
मये विज्ञानज्ञास्यज्ञानकुंभमाभिमास्वत्सदयमारोहतिहनतिमिरासुरिक्षुक्षणमेकुरा प्रसवेवरनाभ्यनि
करमन्वभूत ननश्च प्रभासंयोगीविख्यानैयोग्यबालस्यकर्मणः एष्वेनपूर्णनीर्थसाकल्यारलमज्ञान
नन् ननचरिवसेविकसितकुसुदकुंदकांतिकीर्तनायकीर्तसुधाधवलाविकरिष्यसेषा प्रवर्धमानास्मनु
स्वानीतिप्रियाद्विषसज्ञाः समपर्यनदशदिशोमास्मपुनरस्मदुर्णानेषा पहापदिव्यपदनेकुमारयु

4/1/1933

णाःसभयानमस्यंतश्चनस्यकुसुमोज्ज्वलिममुंचेंचशरथोदेवाः सकांतिसर्वस्वापहारभयादिवद्विनन्द
नुरपप्रारसःकिमस्याःसमुसज्ञमन्यदपिकुत्रारब्धमित्यचिंत्यनवपरिनः परिबभ्रमुःसुरभयः समाःस
मीरणाः किंबहुना अमंदानंदनिष्यंदमपास्यान्यक्रियाकर्मजगज्जनोसवेनस्याःपीतामृतमिवाभवत्
२२ अथवहोःकलादनुरूपयोढ्यहरणप्राप्तिप्रीतिहृदयेनास्फोटितमिवसकलजगद्विजयव्यवसाय
साहकेनकुसुमसाहसिकेनकुसुमसायकेनचिराद्रुचिनाथबलाभमुदितमनसास्फूर्जितमिवस्मरागार
संनाश्रुचिकाशकुसुमहास्ययोगेनसहकारिकारंणोपलंभपूर्णमनोनवलितमिवचेसंनमासेनविजक
र्मणःसफलतांमन्यमानेनोच्छ्वसितमिवमलयानिलेनचिरकालोपलब्धस्याध्याधारयाहसितमिवरू
पसंपदाविलसीलमिवलावण्येलक्ष्म्याग्रहनमिवसर्वस्त्रीलक्षणाधिदेवतयाकलकलितमिवकांतिकला
पश्रियाक्षिप्तकृत्सर्वव्यापारविनेत्यवहोःकलाद्वैधेरपिअस्तीदृशीविनिर्मायश्लाघ्यःशिल्पपरिश्र
मः २३ एवमस्याःसंतनविस्तीर्णस्वर्णपूर्णपात्रपूजितप्रत्यहंजन्मनिजन्मनिसंपन्नेनामकर्मसमयेसभा
न्यग्रनंननश्वरीवरप्रदानमनुस्मरद्भनकुमुनेर्मयंतीनिनामग्रहिष्यतिवान् क्रमेणचप्रचुरामृतरस
सिक्ताइवसुकुमाराः प्रसर्पुमारभेनोगावयवपल्लवाः चकारचेत्रस्वामीकरुचिरुचिरांगणमणिवेदिका स
कुक्षिद्विवसेरनुभ्रचरणप्रचारचापल्यलीलासहासमकरोत्सदिनंजनयतीबालकेलीः स्वलंदमानेरयो
चकारचिनरंगमंगिरंगिनेनजननीमनीजनज्ञानविस्मयोस्मिनमुग्धस्निग्धदर्शिनदंतकांतिकुंदपुष्पम
ज्यिज्ञासरमन्यत्सर्वमन्येनु किंबहुना अपिरेणुक्रतक्रीडमरेणुक्रीडयाविनं नस्याःप्रोद्दीप्तुलेपिन
योवचित्रमावहन् २४ एवमियमनवरतस्वैरविहारहारिणीक्रमेणातिक्रामतिशैशवेवयसिपितुर्नियो
गाद्गुरुपदेशात्साधुरश्वसेवासाद्धिविकाशमज्ञानानिचिरेणप्राप्तानेपुण्येपुण्यकर्मारंभेषुज्ञाताग्रहीणा

कनिशकुलकुलाचारेषु कुशलाशालाकालेख्येषु विशारदाशारदासुधुमप्रबंधालोचनेषु चतुराचतुरा
नाथविधिस्तकिंचाप्यदकरोदनालस्यलास्यशापशृंखलोचितमंचहारेषुचेष्टितेषुचेतुर्यनीर्यत्रिकेकोशल्यशाल्योत्थारेपारंपरहारनेचैमल्यंवनमाल्यप्रथनेप्रागीर्यगीर्यां प्राकाम्यंकामकथायां किंबहुना ननत्कामेनतदर्थनसाविधानसाकुला यत्रयस्याः प्रबुध्यायाबुध्यिर्नवेद्यखेदन २५ एवमस्यांशशवएवनिजनरेन्द्रप्रजाप्रसादनस्यवस्तुविस्तरायाः प्रबुध्यायाः क्रमेणनिजकुलनेनृनृत्यतामिवसंतंप्रवेशंप्रथमपद्धतीशतेनप्रत्ययघनसमयमहीमंडलमिवामंदविरलत्कंदलकलापेन कंसारिकिशोरकंदर्पादमिवनवकेसरीकुसुमाभरणकरिकलभकपोलमिवप्रथममदोद्दलननिशावसानभस्तलमिवप्रभातप्रारंभप्रभाप्रभावनोसरःसलिलमिवबद्धलक्ष्मीमलस्तंभितंकमलकोशसंतानेनमनोहरिणासंसारसारश्रुतेनश्रव्यनवयःकौतनरतारुण्यावतार प्राकृप्रारंभेणतनश्चपरिहरतिस्मयोयथायथास्याः स्फुरदुरुकंदलशालिशालभावंदृढयतिधनुष्मत्स्थानस्थाज्यास्फालिशारानपि सज्जयन्मनोभवः २६ अपिच मुखेयस्याशिशुनोभरादवनेरारुण्यमुद्गंकितेस्फारीभूतनितांतकांतवपुषस्तस्याः कुरंगीदृशः दुग्धोल्लसत्कांचनकान्तमुकुलेक्षणोमुकुः पश्यतोबालकोरंगनयनसंगतमभ्येनिमेषाअपि २७ तनुस्याःकमनीयकांतिविजितत्रैलोक्यनारीवपुः शृंगारस्यनिकेतनेसमभवत्सासारसर्वस्वयः यस्मिन्विस्मरनपक्षपातिनिजनाकामालसादृष्टयोनोद्वेगोपुनरुत्सवेतिपतिनाःपाशेशकुतइव २८ अपिच अनवघ्नसरिद्वेषमंडलमलंचकेचुबिंबाहिः कुर्वंश्चंपकदामकांतिकलिकाकर्णावतंसक्रियां तन्वयाःपरिरभ्यतांवदनतांबोलच्छलांचुंबतोयत्कांचनशिलाकांतेकपोलस्थले २९ ए

तदाकर्ण्यराजारंजितस्तत्कथयापुनरुदंचदुत्तरोमोचकुंचितकायस्तत्कालमेवोत्तस्फुरन्मन्मथ मे

43/1933

नोरथभरभज्यमानमानसस्तंहंसंप्रपच्छ पुलिराजराजोवचनायतंसंपुनः कथ्यतांतस्याः संप्रतिवर्तेतरतांतव्यतिकरइत्यूकः पुनरेवबभाषे देवकिमेकोत्सवोऽथः पक्षीक्षीरतरंगधवललोचनांतोत्तर्णयेत् यस्याः सर्वदेवमयइत्याकारोविभाव्यते तथाहि सुतारादृष्टिःसकामाः कटाक्षासुकुमाराभ्रूरणपाणिपल्लवाः स्मरधाकांतिस्तिमितरुणारंतरोभासंतोदंतनाः स्निग्धाःकेशाःप्रबुध्यावाणीगौरीकांतिःशुकःस्तनाभोगः पृथ्वीजघनस्थलीसुरभिनिःश्वासःस्मरधनाहः प्रस्वेदःसंधीकृःसकलोगाभोगः किंचान्यत्रसनमयीवसानिर्मितविधिना तथाहि भद्रपदाज्येष्ठाकृहस्तापूर्वोत्तरासाद्रहृद्यामूलंकंदर्पस्य किंबहुना लावण्यातिशयःसकोपिमधुरस्तेकेपिदृष्टिभ्रमाःसाकोचिन्नवकंदुलीसुरुतनोस्तारुण्यलक्ष्मीरपि सौभाग्यस्यचविश्वविस्मयकृतःसाकापिसंपद्यतालद्यानंगमहाग्रहाद्यलकाःसर्वेयुवानोजनाः ३० राजा ननस्तनःहंसः ननस्तस्याःपुनरीदानीदृशाभोगभरेणभग्नगतिनाश्लिष्टानितेबलद्धीस्वधनेर्णसरोजकुंडमलकलीमुग्धंसनद्दृष्टं आलापाःस्मितसुंदराःपरिचितभ्रूविभ्रमाद्यदृश्यस्तस्याःस्तर्जितशैशवव्यतिकरंरम्यंवयोवर्तते ३१ तदेषस्तस्याः सकलयुवजनमनोमधुरवासयष्टेःसमस्तसंसारसौंदर्याधिदेवतायाः कथितोवृत्तांतः किमन्यत् हरचरणसरोजाराधनाद्यापुण्यःपरमसुकृतकरोवेदनीयःसकोपि अपिजयतिसमस्तोदुर्लभोलप्यतेस्मिन्निति कथितकथस्तस्रोथहंसोऽयंसान्

इतिस्मविषमकवेःविविक्रमभट्टस्यरमयंतीकथायांतृतीयउच्छ्वासः ४ एवमेतत्कर्णराजानत्कालमाकर्ण्यतिमात्रयेणाकुलितोत्सुकोनामंत्रिनमुवाचकदाचिदंकंदर्पेणाभिघातिनंरणकृणकेनजोत्कंठितमायहेणदृष्टकुशलमकालतरलनयनास्त्रीकृतमस्मास्थेनालोचितंचिंतयाचेतःखेदयमेवसस्थीकृयत्रितार्हतवान् प्रायःसैवभवेद्देषापांथस्त्रीविषयमया युगायितंविनिद्रस्ययत्कृतेमेत्रियामया १ तदे

नमेतद्वार्तामनपनार्धिरयोपि श्रवणेंद्रियं तृप्यतेकेनचानंदकंदेकाताकथानने २ तल्लिमेनंपुनः प
ऊमिनरेनायकस्नानकमतः संप्रति मंडलीकृतकोदंडैकामः कामंविचेष्टतां नव्यधिय्येस्तिनरस्तेर्य
धेर्यथामवनाधनं ३ इतिवर्णविरसंनृहंसमाबभाषे साधुभोः सुमधिनामतमहोरथेसाधुकृतं श्रो
तव्यमिदानीमदृगनोन्मिषदिवसः नहृयेचयस्यसमासन्नकिंकसमयसमुचितव्यापारंमाधयामोभवना
पि एताःसांद्रद्रुमनलचेलचक्रवाकीचकोराः क्रीडावापीपरिसरभुवःस्थीयतांस्वेलयेतियत्रोन्मील
त्कमलमुकुलान्याश्रयंत्याः कुरंगीभृंगश्रेण्या श्रवणसुभगंगीतमाकर्णयंति ४ अलिललितनरंनरं
गमंगेरिरमपिनदूरवारिवाप्याः भ्रमरलिलिरंबरंतियस्मिन्महिमेमकरंदमेदुनानि त्वमपि
भद्रेवनपालिकेकृतकमलमालानितंचक्रीडमिममादायभुक्तावसानस्नानगोष्ठीस्थितस्यममसमीप
मेष्यसीत्यभिधायराज्ञाराजभवनमयासीत् गतेचराजविराजिविनोदितसमासमास्तादयन्स्वा
दुकोमलमृणाकुंदकुंदीरलयनदलानिकवलयन्मृदुलमधुस्निग्धमृदुमुकुलान्यनुशीलयन्शील
यंश्चलावलीविलासनसहसस्मरस्मरगीतरवेषुचिरंचकीर्च चिंतितवांश्च तंनराज्ञाकृतकमलमाला
नितंचक्रीडमिममादायमत्समीपमेष्यतीतिस्निग्धार्थमिवादिशन्वनपालिकानत्रयुक्तमिहचिरंस्नातु
मित्यस्नानएवाशंकमानः सहतेनराजहंसकदंबकेनोत्पतत्तत्र च व्यतिकरेदिवापिस्फार
स्फुरतारामंडलमिवविकचनवकुवलयगहनमियंतरोचिरुकुसुरवेदुमुद्रीनास्तेक्षणमशोभयंतन
मलमविलंबिताश्वतेनचिरादवनापूर्वैर्दर्भमंडलमंडनैकुंडनपुरमवतरुश्च चकितचलच्चक्रवाका
लाक्ष्यमानकृतांधकारविभ्रमश्रमद्भ्रमरभेरभ्यमानोभोजराजिराजभवनासन्नकन्यांतःपुरोद्यान क्रीडा
सरसिसरभसप्रधाविनेनसरस्तीरविहारव्यसनिनाकन्यकाजनेननिवेदितास्नानबलोद्धियतुमति

45/1933

कौतुकेनरमयंतीकन्यांतःपुरापुराणमदिरारुणायितास्त्रीसिद्धमाजगाम आगत्यचचटुलनरचरण
चंचुप्रहारविदलितारविंदकंदलानुन्मादुबालनलिनीवनविहारिणस्तान्यहीतुमेकैकशः सख्योमारी
देश स्वयंचचलदलुपरवशारुणाचालिनएकोऽनेनसुविलासविलासविस्मयकरकरपल्लवेनतंराज
पुत्रीराजहंसमुज्जिहीर्षुपाणिपंकजस्तिनएवसोप्यभिमुखीभूयविभाव्यचेतश्चमत्कारकारणमस्या
कोतिविशेषमाविष्कुर्वन्कंदर्पस्मृजगज्जैत्रशस्त्रेणाश्चर्यकारिणीरूपेणानेनरेभोरुरीर्घायुः
सुविनीभवअपिचनिर्मायस्वयमेवविस्मितमनाःसौंदर्यसारेणयंस्वव्यापारपरिश्रमस्यकुलशं
वधाःसमारोपयन् कंदर्पपुरुषाःस्त्रियोविरथतेदृष्टेचयस्मिन्सतिदृष्ट्याबधिरूपमान्युक्तिपति
तंदीर्घनेत्रेनले ५ रमयंतीतुतस्मिन्क्षणेकपक्षिणोविविक्षितेवाचश्चेष्टेतस्मिन्सविस्मयंभय
नामाप्याकुलजनकंनलस्यतियद्यपिवेपथुर्वरोमांचंचहृदयेनुरागोसत्कंचसमकालमुद्भोला
यमानमुद्दहंतिचिंतयांचकारसोयंयस्तेनपथेनयातोगौरीमहात्सवेनालोक्यनलएवासाद्गतो
मेपुरःपुरा अथास्याःसखीपरिहासशीलानामनाम्नेवचनलस्योद्दिश्यबहलपुलकांकुरानिरंतरमि
मासालोकानर्मालापममकरोत् कोणंकिंतुनिक्षिप्यतेतवबलातेलंसखीश्रोत्रयोरंतस्तिरःपक्षप
क्ष्मथवाभ्रूरंध्रेभ्राम्यतियेनांगेषुनिशातमन्मथशरप्रस्फारपिंडेविनालीयेचकिलोऽकंचुकरु
यरोम्णांवरस्यक्रमः ६ रमयंतीतुतस्याःसबलस्पस्मितमेवोत्तरंकल्पयंतीशनैःशनैःकंपतरलो
तावत्तंसोत्सुकसलज्जचलद्विलोचनोन्नतमनर्जयत् अथाहीत्थं तंराजहंसमहोमहानुभावसर्वथा
श्चर्यहेतुरसि तथाहि दृष्ट्यानुरूपंरूपंमहाश्चर्यगर्भाः प्रपंचिनवाग्व्यवहारःसचिसंस्काराविरोको
विवेकः सोजन्याश्चर्यप्रश्रयोनिष्कारणपरकारधात्रीतत्समनैकध्याजनिविस्मयोबहुपक्षोसि

रणाग्निकरे अतिक्रांते सुकृतकरिवसेषु नामकरणोत्सवे निजसास्यस्येषु धर्मधनानि साधुभ्यः इति आत्म
णा प्रविश्य नत्यनलङ्गिनामप्रतिष्ठयामासुः क्रमेणच चलुरुद्धिवेलाचनविकासो चिनकीर्तिकुरङ्गदर्शि
श्वविश्वंभरा भिलंभलपाके: कुमारसेवकैरिवसकल चक्रवर्ति चिन्हैरलंकृता वयवाविस्मरजटालबालः क
न्यपादपांकुरइवर्धितुमारब्धेन विरचितचूडाकरणादिसंस्कारक्रमश्च ग्रामेविद्याग्रहणसमये निमिनमा
त्रीकृतोपाध्यायः स्वयमवसमस्तानवद्यविद्यांभोनिधेः परंपारमवापतत् तथाहि प्रभुस्वबुद्धिर्वोधेस
विशेषशेमुषीकोवेशेषिके विज्ञानः सांख्यैरजिनलोकोलोकायिते प्रामप्रभः प्रभाकरे प्रतिष्ठदक्षश्च
रमि अनल्पविकल्पः कल्पज्ञानेशिक्षाक्षमः शिक्षायांअकृतापशब्दः शब्दशास्त्रेअभियुक्तोनिरुक्ते
साज्योतिषि तत्ववेदीवेदांते प्रसिद्धः सिद्धांतेषुस्वतंत्रस्तर्कीवादेषुपटुः परहृदयप्रविभेत्तासत्क
रीषु निपुणपणवेषु प्रवीणोवेणुषु चित्रकृच्चित्रविद्यायांश्यामः कामतंत्रेकुशलः शालिहोत्रेश्रेष्ठः कार
कर्मणि सावलेपालेप्यांपंडितकोदंडोऽगारीघुगुणवानाणिनेबकुलाबकुलुधे चतुरंगश्चतुरंगघूत क्रीडा
यांउपदेशकोदेशभाषासुअलोलिकोलोकज्ञाने किंबहुनारसेरसायनेग्रंथशास्त्रेशास्त्रेकलास्वपि नले
नलिरलोकाः प्रमाणंनिपुणाअपि ९ क्रमेणचशैशवमतिक्रामतोस्यसेवकैरिवांगावयवैरनुरूपिः कृता
तथाहि श्रवणासकस्यलोचनद्वयमपिश्रवणसंगतिमकरोत् उन्नतस्वभावस्यनासावंशोप्युन्नतिजगाम च
क्षुःकुशलस्यकेशपाशोपिबकुलोभेजे शंखनिर्मलगुणस्यकंठोपिशंखाकारमधारयत् पृथुलमतेरंसकू
टद्वयमपिपृथुलमभूत् प्रमाणवेदिनोवक्षस्थलमपिसुप्रमाणजायत मध्यस्थस्यतस्यरोमराजिरपिमध्या
स्थाश्रुशुभे सुकृतस्यबाहुयुगलमपिसुकृतमभवत् गंभिरप्रकृतेर्नाभिरपिगंभीराव्यराजत्पक्षद्वयम्
कुमारहृदयस्यकरचरणेरपिपल्लवनीकुमार्यमंगीकृतं अथकिंबहुना सोसीषमर्थाध्वत्तचक्रपाणिरूणांक
विस्तीर्णललाटपट्टः सुस्निग्धमूर्तिः सकुलजनोसः कस्यकस्यानयनाभिरामः १० अपिच अस्यश्रीः संधि

47/1933

मंदोः समदर्शकुरुधुरः स्कंधसंधिः स्थिरोरुकुलतानोमनुष्यरत्तिहशोहरिमंथीवरस्य स्वानंनस्यो
पिलक्ष्याः स्वशक्तिभुजयुगंजानुविलंबिनंरम्यंनघेक्षामोबलवाः किमुनिषधपतेः श्लाघनीयंनलस्य आत्मि
वनस्यनरपतिसूनोः समानशीलवयोविद्यालंकारकोविकुलाकुलापपरिवर्णवेषः शरीरमात्रद्वितीयोप्य
द्वितीयंहृदयमेकंजीवितंअपरउच्छ्वासः सालंकायनसंज्ञः श्रुतशीलोनाममंत्रीमित्रं एकदालुब्धवेधुकुंकु
मपंकपल्लवीनवरत्नायमानेनिरूपांधनमसेसागंधिरंवंकनिबंधुकुकुसुमारुणेवियतिनरवीवनरुणनर
नरणीमंडलेमंडयतिकुसुंभकुसुमकेसरप्रकरायमानेगगनांगणमंभोजमुकुलनिद्रामुषिराविभाचयेच
लिनेविचरितुमुपवनंनरराजिकर्णीसलेनिद्राविरामविधुतपक्षेपक्षिकुलेकृतप्रभातिकर्मणः सभा
मणिमंडपमध्यवर्तिनोरत्नसिंहासनस्थस्यराज्ञः प्रविश्यसालंकायनेमंत्रिणि प्रणामपर्यंतकर्णीसलज्ञाव
लिनसभांगणेयथासनमुपविष्टेप्रस्तुतसेवालाघरजिनराजिराजन्यचक्रेप्रकीर्णेशास्त्रीयविनोदेश्र
वणशीलनसममन्यैरपिक्रीडासहायैरनुगम्यमानोनलः सेवासुखमनुभवितुमागतवान् आगत्यचक्षिति
तलमिलन्मौलिमंडलः प्रणम्यपितुः पादारविंदद्वयमधूररत्नमासनंभेजे उपविष्टश्चतस्मिन्नभिवाद
नाद्यसन्नमन्यरीषत्कोपकंपितकरपरामृष्टकूर्चश्मिश्रयंश्रियणीमंत्रिमंडलस्यश्मंगभिषणयाशो
णाक्षीणानरनरलनरनारायहशाभिमुखमेत्यावलोक्यसालकायनः प्रणयपुरुषोक्षरमभाषत कुमा
रराजहंसोप्यहंसकूपरनिमासमोहवान्धः अनुभवतिस्मचमूटः शास्त्रसंयातइवकोशशून्यताभविभवः पुरु
षोमेषइवकबलस्योपयोगंगच्छति प्रभुमेजानोपिबाणबुद्धयनिकरकरिण्यासदोषवायोवनावरूढयालि
रूढ्यानिरुद्धइवकोनामविनीधिषिवद्दरहस्यजानन्नयत्नागइवनाभिनंदनेननंदनमः सुसुहायश्रन्यस्यभ
गवनोयस्यामिमासाभियोगारासासाइवअन्यथाः पारदारिकाइवाअयोगविक्रियाः लोहकाइवअशु

नागमाः शोकवेगाद्यवसकाथाः नचनेदुः स्त्रीलिंग रूपकलाभव्याकरणमार्गेषु निपुणाननेकविधमित्र मंदु
स्त्रीहरिबाहुपंजरइवमंदरसानुगतकोनथ्यते शुद्धीमिवास्तरतोपरिदूराद्धुतायाहिमाम्यतेस्मीक
इवकेवलंस्वलोपभागायभूः आवर्जयंगुणानूनिर्गुणेधनुषीवस्फुरंवंशोपिकश्यायशाभवति अभ्युत्पन्नकर्मा
निष्कलाबीणाध्वनिरवप्रशाम्यते नूपुरुषस्यजनाकृष्टाज्ञायोगेनहीमानीदृश्यनोयाति मास्मसुखराग क
णादर्चादमंचसुखरनोनशासति साधवीधवलवल्लिवलंपतिंविंबसमाधुर्योवाणिमनोहरति कुजयंवपोन्यशब्द
मिवकोनामगृह्णाति रमन्तदन्तेष्वसक्तिस्त्रिशाप्रकर्मसिन्दपरमर्थामधोरंस मागः स्त्रियः श्रोत्रावविश्वासमर्थीक
मलंचर्मति रत्नायसंगताल्लीः श्रीवंकनप्रवारयति याकाल्पकूटहृतियानिरोपितानाहृदयामवतिस्वीलतापि
चाहुनवुरानन्दघनस्यापनेनोहरयति अस्यावारणभीतः समलोमदरागः सदाहोकोलंनविष्टताष्टमुजंगम
दन्तिप्रोप्राजलधीराजकुमारप्रागल्भमानयावश्यः कोनवाजीघ्रमारोहति कः कं
रणनवचनानूः प्रकटयति कः कंकटहारावमोचनेनकृतावेनवाचनश्रंखलामनूमवति वुरंगहवांधीभूतः कोवा
मुरावंचनावरति कः कार्मुकानिर्मुतान्नालिमुखदुवनंवेलक्षमागच्छतिवत्सनपरामूतिर्भवति कत्सनापूर्वयज्ञः
समुच्छ्वसति किमतोयस्त्रीः परमुच्यते यादवप्रियद्यादुलमिवश्वरंमहनरंमथान्नोपसर्पति सनयनादेवरंसि
हमिवबन्धभद्दृष्टिपिप्रपलायतेनानवसूदेवपिक्षः पातयति केवलमनवरतविक्षिप्तैवदंष्याकलापरालिकान्य
यापरार्पमिस्यगुणिनोमुरून् परपुरुषमाथाविनिष्टतवेत्रिवधेश्वतमंदरागंवरागवभ्राति तदायुधमनश्चतिगुणीव
गुहागिरिहरिवहृदयहराभेयार्थिनाशरणानस्मिः श्रीश्चेष्टंगारप्रधानात्मतागावएवविचारिता सरसामतिना
स्त्रियः॥ तदेताः वटपेवटकषणविनोहमानापकारिण्यानान्यतविश्वासयोग्याः सर्वथाविश्वसनविश्वासमेवनरंषु
र्वतिस्त्रियः श्रीयापिदानोपभोगाम्यांउपयोगनयतु नलोमंपूर्यावदुलाभानुगतः विर्णकलापोपिसंनापयति

49/1933

योपसंतापवलिजनमतः पुत्रप्राप्त्यसिनंचिरान्विजयकलकलराजहंसिराजश्रीयमनवरतं। हृतयशोदानंदस्निग्ध
शयनइवस्थिचिरंरम्यंकेवलंवियंस्त्री: पाद्मिप्रजाः प्रजापिप्रत्यूषइवसन्निपोपनलिप्यतेनपापैः। मावस्थोप्रा
प्यगुणपूर्णचंद्रः प्रायःगुणहृष्यगुणंवाधते नसत्पुरुषः मांचवत्सचर्तासस्तत्वाछाद्मगाछादसश्रयुरुवंशएवं
भवति। तत्किमनेनेति यस्मात्पुनर्नोदिपदः पुष्पस्फलवानवोपसावयातिवनकालयोपियुक्तः सरन्तुतथाजघ
न्यतेरंगाश्चवति। किंतुनत्वसमानेकुलिनामपिदर्शयति ततः किंकृतः तथासाक्षयथानानत्रेत्रावेक्षादरदर्शणः।
विद्वांषिश्रुतिसंस्तेनित्यमात्मानमिसस्त २६ किंचान्यत्। किमावांतेयादृजनवापिपूरुषवृत्तिनमनवारिपो
रुषं नेनेनराजासदृसमागराजानंवन्हिकिंसेहसमागरातिना॥ अपिच। किंतनजातुजातंतुर्योवनहरिणा। अरोह
तिनयः स्वस्यवशस्यांप्रध्वजोयथा १७ एवंमुक्त्वाविश्रांतवाचिवाचस्पतिसमंमन्त्रिणंराजापिप्रमंडवाद्यादृष्टानल
मवलोक्ययवनुमारभत। नातयुतमन्युतासिसालंकायनेनकस्यान्यस्यनिरयोतिकदनार्विदादेवविधा पंदपदार्थस
मर्थांष्टाप्टाः। श्लिष्टाचाक्षतदूषितस्यनिन निर्वापितदेहः स्नेहःस्वीकृतश्चासिमनसासमस्तसांम्राज्यभारोढ
हनधुर्यतांप्रधिनेनायमेवमनुज्ञास्त्रियुज्यतेचेतनू तथाहिसयरुकुलिनस्युसपस्यवकरोतियः सएवश्लाघ्य
नेमंत्रीसमग्गारुषिकोयथा १८ किंचनपश्यसि सांप्रतमिदमस्माकमितिनश्चक्राभीरुभीरुभटपीठीवनष्टा
दृष्टिर्यहितवर्गोपदेशनोमुख्यास्तेषिसालंकायनप्रभृतयोमंत्रिणश्चविरक्तीकृतारंताः शास्त्रेहिराज
हीनामरंतनाश्लाघ्यते नान्यत्रतद्दानीममवत्यश्चापदमिवविषयविमुखमनोवनायधावति कुलंक्षयन्मनु
ष्यजन्मनिक्षिप्यते तथाहि एनाः प्राप्यपरोपकारविधिनानीताः श्रियः श्लाघ्यतामापूर्वापरसिंधुसी म्नि
चनृपाः सांप्रतंचिरंयाहिनाः शुभारब्धमरार्थुगनभवतजातावयंपुत्रिणस्तत्संप्रत्यूनंयदस्यवयसल
र्मकुर्मोवयं २० इसभिधायनलंकालमवमोदूर्तिकानाकूयादिदंश कथंतोयावराज्याभिषेकोसत्वायदिव

सउत्सवकृतयात्रामङ्गलैरवश्यनामनवशमदननयमवरात्राभियकृत्याग्यमहः कृंदस्तान वर्तनः सर्वप्र
यूहः पुण्याभासमुपूर्णविधिः श्रुत्याप्यागः प्रज्ञालोवारः शुभनक्षभकल्याणवत्सविधियतांपद्धियमि
स्यभिधायस्तिनेषुनपु आनंनरमेवसुश्रोणिश्रथनायरत्नाभिः कृनमाश्रयं उचितमुचितमनत्यर्थं धात्रा
नृपणांवसिकृनिकांतालोचनानांतनीयस्विरभसमिनास्यप्रस्तुतस्यायमानविषयविस्तरकथा वृथितस
र्यवादः २१ अपिच उपरिपरिमलांधः सस्वरंसंचरद्भिर्मधुकरविकरैश्चुंब्यमानाभरण अविरल
मधुधारासारासंसिक्तभूमिः सरभिसकरान्मुक्ताश्रापतत्पुष्पवृष्टि २२ अवनेरुचितकाल मवांवरतल
उल्लसदुत्पलकांतिकल्पपर्यंतीकृनाष्टदिग्भागभूमयः मंगलसागरसरितोंवृणकृमंडलमृत्सृजकु
सुमाधिरत्यधाणयोदर्शनीदयायनीसमस्तकलिंकृत्यषाः कृषिकुलापिप्रत्यर्घयेः सहर्षेण मविनय
नमपरिवारिणश्चचलत्कर्णोत्पलगलद्धलरजः पुंजपिंजरितकपोलपालिनोपृथ्वीपालनप्रणम्यकृना
निथेयासमुचितान्यनुरूपरासनान्यथकृतकृत्यान्यभ्यालापाश्चप्रस्तुतकुमाराभिषेकस्यनरपतेः
मसकमंडलुवारीणिदशधामासुः इरंमेरायिणः सलिलमिवगंगागमनमरुत्पुरः श्रीणापीनस्तनशिरस
रभयोभिवृत्तयं इरंकलिंचाश्वग्रविकसितनीरुमलतापतत्पुष्परजःकूरभिनतरंगं नृपपयः २३ इ
रंगारावर्षीस्तिनयनजलाकंउगलितंमहाराज्ञीनेत्रः कृनकुवलयमज्जनविधा उदंचापिप्रेंखत्पुलकिन
विकीर्णार्घकमरत्तंबिंथमुखस्तन्विनुलिनंवामदमपि २४ इतश्च नरेतत्सुपानोपरममवधंग्राम
मुरुधपथः प्रहालयांश्रीशयनसमयज्ञाकु-धनुषः विहारायोन्मज्जनरुणवलिनोरंधनरेनः क्षणंयत्रास्तु
स्नवकमलरसंश्रियमधत २५ राजानिकालमुचीलहरलपुलकांकुरकारकिनकायः किमप्यु
तरसेनावेशितस्वविधेयशिरंश्चिरंचिनयोचकार कृनमयमस्मकृहं हरिहारहिरण्यगर्भाणा मकृत

ST/1933

मः कोप्यवतीर्णोभविष्यति यतः कार्यशिरःकमः केयमस्माकमाकस्मिकेनोत्पातेनाभिषेकायवृद्धि कृतानु
कूलकालसंपत्तिः कृताभिषेकसमस्तसाधनकरणपाणयोमहासामंतः सर्वथानमास्कंधपिनदुर्धरायवे
थसंपत्तायमनमनुनोत्पापारः इत्यवधार्यदुःखायगृहीत्वातांविसीर्णकांतिकृत्वाकनकभृंगारुका
लिकास्खलितमरंगमत्तुरीरवरभसोन्मुखीभूदंतेवमागोमंगलोद्गारमुखरपरिजनपरिवृतः
सहसान्युक्तोथनृनमहत्समारोहणायात्मनोराज्यश्रियमिरधानमलिखनमपिवृत्तान्तमंतिनरेश्व
राभिषेकपटहस्वयमवाभिषेकमकरांत परिधाप्यचमंगलाभरणवाससीक्षिप्तासवमाराध्यपुत्रश्रृण्णापु
रःस्थिताकनकहस्तपाणिः क्षणंप्रीतिहार्यमन्यवतिष्ठन् सालंकायनोप्यविस्मेहनास्थापयिंबितमुक्त
कलापमास्थवत्सधाधारभिदुमंत्रमभिषेकनकहस्तमापदुरमातपत्रमधारयत् सामंतसंचचलुश्चामीक
रचारुचामीकरकलापव्यापारितकरपल्लवमस्याग्रेविनयमदर्शयत् पुनर्योप्यारोचकुश्चतुर्वेदसमस्त
मंत्रानुच्चार्यगृहीत्वासवान्शिरस्यभिषिंचंतोप्यपुनरिदमवोचन् याः सरस्वत्यजगादतारकजयेदेवः
स्वयंभूः स्वयमेवः सामान्यमंत्रोस्मदेवपितृशचीकांतस्यवाचस्पतिः ताभिस्तेघविरिंचिवत्सरसरसीहं
सीभिरात्मस्मदेवदीभिवकधाविवाहसमयमंत्रोक्तिभिर्मंगलं २६ अन्यदपितत्रादिवसेमुक्तसमा
कृष्टंतायरत्नमभूत दिशाः प्रसेदुःसुरभिर्ववामरुद्दिशोविपनुःसरभपुष्पवृष्टयः कृताभिषे
कस्यनलस्यनिस्वनानाहतोदुंदुभयोपिचक्रिरे २७ अंतरिक्षेचकाव्यस्यमानएवाशीः श्लोकृद्ध
यमपठन् आहीनामालिकांविभ्रनतथा पिनोवरवपुः हराहरिश्चभूयेंद्रकरालुनवमंगलं २८ अ
पिच स्त्रीलयामंत्रीकृत्यभुजगानुधारयनहरः इयाद्देवोवराहश्चनुभ्यमभ्यधिकांश्रियं २९ इत्याशा
स्यविश्रांतायांवाचिस्तिलाकिंचिकृतोपचिती च क्षणादेनर्त्यानंगनेषुमुनिषु समृद्धियेनोनेजयेतो वध्यंनो

तोरणानि क्रियंतां चेरवोभाभिः पंथानो मंत्रंतामस्रणमुक्ताफलस्वादरंगावलीभिः प्रांगणानि क्रियंतां कुसु
सुमप्रकरभीचित्रवागणपूज्यतांद्विजन्मानोरेवताश्चरीयंतांसानानिगीयंतांमंगलानिविस्रज्यतांवैरिबंधोसु
-यतांपक्षिणोपिपंजरेभ्यःश्रुयमाणेषुपरितः पुरिजनालापेषुलास्योन्मादिनिविस्रज्यतांवैरिबंधोमुच्यतांपक्षि
णोपिपंजरेभ्यःश्रुयमाणेषु मृदुमंगलो द्गारमुखरसंचरत्पुरपथेषुपौरनारीजनेदिवसःसंग्रामस्वर्गसुखस्येव
भुक्तोशेषसुखनस्यवास्वादितामृतरसस्यवानुभुक्तपरमानंदस्येवराज्ञः क्लमक्लमस्तांमन्यमानस्यात्रिक्रांतवान्
एवमत्रिक्रामत्सुकृतिहासरंजुजनरीभूतेमहोत्सवव्यतिकरेगतवतियथायथमामंत्रिनाथानसमस्तसामंत
लोकपौवराज्यंरंजितश्चपरितःपरिजनेजनेश्वरोविधुपयोधिवरद्वानलंनलंआबभाषे किमपिश्रूयतांदिन
विघसंप्रतिसख्यश्रेयस्करमस्माकंमणंनस्त्रैणंआभरणायोग्योजगभोरानहाराः साहायोयसाधवो
बुधाःनबांधवाःशयनायोचिताःकुशपुल्लिकानलिका कीडायेवरावेगवंतोनिझरप्रवाहानवाहाः प्रार्थनी
याश्चहरेःप्रसादानप्रासादाः नरायुध्यन्नेधरोस्याएवोस्याम्लेशोविक्लमितोविडरूइत्यभिधायोसंगमा
रोप्यचनकालगलद्बाष्पांबुपूरपूरितेवक्षसिनिधायपरिष्वज्यचपुनःपुनःपुलककोरकिनकक्षत्व
स्यामंतर्भरनिरुध्यमानोनरमजस्रंवहन्नुद्विग्नकपोलमादिभर्ताहमूर्ध्वाधःकारंकुंचितलोचनमिममाघ्रा
यमधीवनाथबनितासहायप्रनष्टेप्रनष्टेनचक्षिण्यपितृराज्येराज्ञिनिरज्जनिविधुज्यमानचलच्चमरवा
कीव्यिवक्लवकरुणाकरासुप्रजासुप्रतिभवनमुज्झतिनेषुजरसोरजनेषुक्लमाणःमेषपितृप्रणयप्रणामांजलि
रस्यक्रमागतकर्मकारिणःक्लमशीलस्यकृतापराधस्यत्वयासहनीयाःकतिपयेस्मदनुकंपयापराधाः पशुपयो
राशेर्नाहुगाधुमृगांकस्यमीलयंतोपिकलाकलापंराकेंदुसंहतोसुमनसोपिभ्रमरभरभंजनानासभिधायम
मर्थंचक्षुक्षतेउन्मीलितेचप्रेम्णानुगतभक्तजायामनिजितेसालेसालेकायनेबालमस्यइवयुष्यसरःसलिल
संनाथेपितागः कार्श्यरिक्तेभविष्यमानयूथपतिःपनसफलबाष्पबिंदुसंदोहंसखिविधियमानहारो

S3/1933

55/1933

गच्छयानप्रभंजनोननननः पद्मिनीमुद्दर्मुर्दुरिमंश्लोकं विधाम्येतिनकुत्रचित् नचपुनर्मर्कटनिमार्गेष्वपि मो
तुंगेपिलंगेनिनोतरतरुश्रेणीशिखाषंजरे विद्यंतेनमनोरथाः कथममीतदेशमुल्लंघयाधावंतः पथिनस्व
लंतिविषमेष्वाश्लेसयम्पिप्रियः ५ तेपिराजहंसाः ज्ञात्वाकथारेषुसप्रपंचपद्मानंषुविहरंतपुष्पवनेषु स
शोभांकोपुरीदधत्कुशावरनुकूलसमुद्दहिषुचंद्रमंडलरूपेशिवसरः सलिलेषुविहरंतस्कंदिनाद्रिनि कु
ञ्जानिवसन्नीपथगान्मनगरग्रामाहारपुरपत्तनप्रदेशानुल्लंघयंतः कतिपयदिवसैरासेदुरुद्यानंनिषधायाः
कीडितुमारभमानचक्रवाकंदमथनेषुमध्यन्यतमामवलोक्यक्रीडानदुद्गपंकजेपंजरेराजहंसासमागतस्तत्र
याहंसदर्शनोत्कंसरोरक्षिकाराजानंव्यजिज्ञपत् देवहंसवर्तामनुदिनंपृच्छतिदेवः तदद्यकश्चिन्कुरु
तेनोत्कवलनंदूरंविक्षिपतिगर्भजनार्थं त्वदरिवधूविरराजमुद्यानसरोगताहंसी ७ तच्छ्राराजापिश्रुत्वा
र्थमिदमार्यायुगलभवधार्यतावत्सरंप्रशाम्येलोकस्यिनसुधाधवलितावरपद्मवालचंगिकेयथाकथयसि
नथानेष्यागतानराजहंसाः कथमन्यथानस्यः स्वत्कृतिन्याः संभवद्यनिनहानंयाथावत्तावच्छोकस
लहीर्घलोचनाचंद्रमुखीवेधकुंकुमकांतदंतछदानीलांशुकपटीपरिधानापद्मकलममंजरीगोरांगीप्रकृ
ष्टाहंसैरनुगम्यमानाकलिमनीहारदिवसनपालिकाप्रविश्यसोयंकथमप्यागतोरणकंकारणमपरा
धीहंसइत्यभिधायनंराजहंसमुभयकरकमलांजलिगतमुकुलपोडुपंकजार्घमिवपुरोधादारविरयांबि
धायराजः प्रणाममकरोत् राजापिसारसिकेसाधुकृतंस्थियतामभ्यंः स्वाधिकारेगम्यतामितिनीयथास्व
मभिधायनुष्टिप्रदानेप्रतोषितोलघुकामहिनोविसृज्यधिरलोकृत्यपरिजनंपद्मकंजीवनौषधमिव
प्राणरक्षासरमिवस्वलीकरणमणिमिवाश्वासनमंत्रजपमिवाल्हादनकंदमिवमयेतिमानंदनिष्यंदपस्

S7/1733

पात्तिनाचिरंचक्षुषाविलोकयकुमानयनमुख्यस्मितेनस्वागतपृच्छत सोपिदेवदर्शनामृतमनुभूतोमन्यमा
नमित्यभिधायापश्लोकयांचकारदेवप्रस्तुतकमलगंधनारससकुंदकुटजकुवलयमालजातिभंगामकुच
स्थितकनकरुचिभीतास्वावरास्वानुरागेजिनमपिचकुलजनाजनयोनाप्रियते ६ किंचान्यत् असम हसित
तीरविस्वजंचलहंसैर्यस्फुरकुमुदपरागोद्गमसंपदुयुक्तं वयमिहबुकुशाकंदकुटजवनांतलहरिषुवसि
लोकंयीयमासमरश्च राजाधिभुपाकिंनिधतथाग्रहिलास्मभ्यंगतवानसियथासुखंविनिवृत्याः
सेनापरंनिशोरणकंकुरप्ररोहकाः कथमप्यस्माकंमंत्रिकाताहिवसाःतत्कथयकानामसाभिनरनी पादि
ष्यस्यविहारमकारोः मेचमफलचक्रवाजनायेश्वरमालोकितासिकलंथकभाषितानृतरसास्वादायः सं
भाषितोभिकंनामश्रवणफलाःयेःसहगोष्ठीमनुबभूवितवानसिनिस्पृहणीयसंगमगतेनयिनकंशाख्यमिव
प्रस्फुटनपरमोहव्याकरणमिवभूतनिष्ठमिरमस्माकंमासीमनःतदद्यहीस्मिधायस्वयंकरकमलतलेनो
क्षिप्यसश्रेरुपाभरात् सोप्येषमसान्प्रसादायदेवमनुकंपतेअस्मादवइस्मिधायगमनाहारभ्यहमयंतदर्श
नालापव्यतिकरजन्योयहारलतापर्णपर्यंतमाचचक्ष अथाथचरणवेकणचर्यावाग्राहाल्प्यतांतथास्थि
तामेषमुक्तावलीमिदभवादिनु उन्माहिनीमदनकार्मुकमंडश्रीः सौभाग्यपरवेभववैजयंती मुक्तावलीकुलध
नंनरनाथश्रीपाकंद्यंतनवकेरानुभूवतस्याः ९ अथिच प्रेमप्रपंचनवनाटकसूत्रधारीमूर्तामनोभवरूप
स्यनियंत्रणाज्ञा तस्याःस्वयंवरपरिग्रहदुर्लिकंठाहरावलीहृदिपदंभवतःकरोतु १० राजासुतामाश्रय
त्रिरूप्यचिरंचिंतयांचकार अनेहिसुंदरगुणामलकोपमानमुक्ताफलप्रचयमद्भुतमुद्वहंती एषाचसा
चनयनोत्सवकारिकांतिश्चेनाहरादहिपदंनकरोतिकस्य ११ इतिचिंतयन्दृष्टिगुणोमकगुणीकृत्यपुनःस
स्पृहमेक्षनहंसमकथितस्यपरिहासममकरोत् तयारतामयानीतास्वयमाल्हादिनीतव इयनेकगुणाप्येषा

कथमेकगुणीकृता १२ राजापिपरिहासेनोक्तः सञ्जहर्ष यत्पक्षिपुंगवविश्वपक्षिणा एकगुणेवयं न्यथवा
कः करोतिगुणवान्गुणसंख्यां साध्यन्यसरसः स्फुरन्मत्स्याः कुंभिकुंभपक्षिणाहिनिनस्याः स्वैरमास्यत
थाकुचयुग्मे १३ इत्यभिधायिनीस्वान्निजकंठकंदलग्निहारलतानवपूर्वमणयिनीनिर्जगतः क्लांत
मयंतीदर्शयितुमिवहन्मध्यवर्तिनीं नामकरात् कृतमनकंचिद्रत्नमस्मिन्मधुरमधुरयावाचाविहंगमपु
गवपुनः कथनाकीदृशीसाकिंदृग्रूपाकवयः कीदृशीलावण्यसंपत्कोविनोदः कीदृशोवाक्वेरग्र्यंकिंपि
यंकागीस्त्रीत्युक्तमप्यपूर्वमिवतदर्शनादरेणपृच्छन्नागत्यचंचुपुटकरकृतनखरसंधानंस्वानवरतविरचि
तनभ्रमणकर्मकार्मुकवलयस्पर्धालक्षतांमकरकेतोरविरितायकमानतिबहुन्वेलालवानवनश्रवणघटपथमवतर
तिप्रहरावसानआहारंभाकांक्षिभेरीरवेवयस्यविश्राम्यतामिहानीममंरमेरारतरूपकरितरोधसिमेदिरोद्यानारवि
दर्दीधिकायामेषप्रार्थ्यसेचनगंतव्यमविसार्जनेनत्वयापूर्वंवदितिविनयन्नराजहंसंस्वयमप्याह्निकायोद्दिष्ट
एवंच स्थितिस्थितसकलान्यथाष्टतेस्मस्वराज्ञःपरिहृतविग्रहबंधोयौवहंसेनसार्धंदिनमनुरमयंतीक्षेत्रवार्तानिवेदि
रविदिनपरिवार्तावासराः इगरदीनाः १३ एकदातुप्रक्कुरत्प्रभातारंभेप्रभयाप्रभिद्यमानेननवनीलांजनिकाकुल
मकांतिनितमस्विलीनलोकांलोकाभिरिवसिच्यमानायांज्ञानेःज्ञानीदयितदिशिमेरुमुन्मिषत्कमलमुकुलोल्लसत्प
टलालिचक्रबालकलंकलेनोन्निद्रितनवनदीमुद्रितोन्मिषत्कुवलयचक्रवाकदंपत्यनविरामविधुरसपत्नरोमराजि
नीराजहंसकदंबकेनानुगम्यमानोविहायविहंगमःसरस्तीरसुपुप्लुवेसविकिंनरमधुरगीतध्वनिविनिद्रितभावरूपक
ज्ञोवाबसानराजानमिरमयादीत् देवविज्ञापयामोदेवस्परज्ञानमनालेप्यंवेरंनमस्पर्शंकूपरेषांसुपटलोत्थूल
नमपात्यमृतमनोस्वाधरसायनमलेयंमधुकुनःकिलेनरनुमत्मादमप्यवर्षसहस्रेणापिपरितोषःकिंनुति
ष्यति स्वात्मत्र प्राणिनांपरपरिग्रहोदुस्त्यजःअजलजन्मनोपिजन्मभूमयोभवंत्यवगमिष्यति निश्र

59/1933

यमेतत्सर्वमपिदेवोदृशायेवयेनजनोंनाराधनापराधेनप्रेक्षितानयमनवसरः स्वस्वयमस्यकथाप्रक्रमस्य
तरादिशतुदेवोस्मान्गमनायनवप्रस्कृतानुचरालापेषुवयंविस्मारणीयाः किमन्युज्जन्मजीवितंचतद्देववयं
साध्यंमन्यामहे यत्रप्रसंगेनसर्वतोनुस्मृद्विकुर्वेतिप्रभवादृशाः तदेषप्रस्तानपार्थनाप्रणामस्तकरवंवेमिम
मनिपालः कथंकथमपिविसर्जयामास गतेतस्मिन्विस्मरणीयोपकारेकारंबकरंवेश्वरेश्रवणप्रणालि
कयाप्रविश्यमानसंसरल्लरलयंसांविद्भराजहंसभावामाकर्णपूरीकृतकामुकगुणैः प्रहरतिप्रत्यंगमनंग
धानुकेस्मीपवनविकाशिकुंदमकरंदासारमदमेदुरणिरांगलतिश्रवणपथमतिमधुरेमधुलिहांसंकारैरण
रणकारंभिणितप्रसरसारेआविर्भूतविषादमसमंयामोहमीलन्मनस्विनोतेभिलानिमेषनयनेविश्वास्य
ग्धाधरंजातंस्तानकमुस्कंकस्यरूपतेस्तनस्पर्शेप्रभूत्येयाव्यंचमरागएवविरिपवः शेषास्तुसुवैरसाः ९५
नतश्चरश्चिकरंडाडः स्फुटव्यक्तमवस्तामजनवविवंकरंकैश्वरणमर्मणिविध्यमानश्चबमुर्मुर्मुरंपुंजराजी
वोगानिधारयन्मुखंयोन्मीलोद्दीवालिंप्यमानोमनागपिनकाश्चिद्योविप्रबुधोवाशार्मलेभे तद
थाहिश्लोनप्रमणिप्रणालशिशिराःसोगंधवहःपरिगृह्यवरंपरंपुमपुटलेसंभिन्नवालायनाः सौ
धोसंगमुवोवि कीर्णकुसुमाःपूर्णोरविमिश्रियारम्याणिनिशानोहरंतिहृदयंदृष्टंकिमुरेगिना १७ अपिच दृ
श्यानसरत्तरंगशिखरप्रेंखोलनाधालिताः संभोगश्रमखिन्नकिन्नरवधूस्वेदाम्बुसिंचुरः साध्वसोद्विनिमुक्त
रत्ननाश्चोहलयंतःज्ञानैरंगेगारसमाःपतंतिपवनाःप्रालेयशीताअपि १८ तदाप्रभृतिवास्यप्रायःप्रीतिरभूद्
सिक्तास्तज्जनतेजनेषुपुलकंकरोत्यमापिविभ्रद्देहास्पृक्तापिश्रवणयोःसुखमंजनदक्षिणादृक् किंबकुनो
लिमेरामृतपंकेनदृष्टेवानंदकंदलेः अमीहिदृक्षिणास्यकर्णयोमनसोसूत्रोः १८ रमवंसपिहंसदर्शनदिव
साद्यारभ्यमम्रुरागकुलकुलकोग्राहिनपर्यंतेषुप्रस्थोल्लनवृष्यपक्षवात्तरेणखिल्लसद्दिनोदविहगपुवि
हरतिनामग्रोयानलतामडपेषुनचिरंचकुवलयकल्हारकुशेशयसारवारिणिरणद्भटुलचंचरीकचक्रंवाक

चक्रे क्रीडन्निकीडासरसिनस्पृशतिपाणिनापियाणिक्यमालामंडलानि नचरचयतिरुचिरालकवल्लरीभंगो
तरेषुभिषक्कुसुमविन्यासान् नचकचिदभ्रंससूत्रीतल्पिकोमलकपोलावष्टंभाजिनिमुसुखमनुभव
ति केवलमधिपांडुगंडपाणिपल्लवाप्रेषयंतीप्रतिक्षणमुत्तरस्यांदिशिदृशोतदृशागतानुगगनपक्षिणोपि
मस्पृहंपश्यंतीतत्सानध्यगानपिबंधुप्रीत्यालापयंतीतन्मंडलागतायमरुतेव्यपनीतोत्तरांशुकास्वपं
हस्थमपर्यंतीदिनंदिनमनंगेनाभ्यभ्रयत: तथाहिलास्यंपांसुकणायतेनयनयो: शाल्यंकुरेवलुकीनारा
चा:कुचयो:सबंदरैनेसा:कर्पूरवारिछटा: तस्या:काप्यरविंदसुंदरदृशा: सानामजन्नेदृशाप्राणत्राणनिबं
धनंप्रियकथायस्यामभूत्केवलं १९ एवमनयोरन्योन्यप्रेषितप्रच्छन्नदूतोक्तिविवर्धितानुरागयोश्चलंसंगानि
मनोरथा: परिचयनेचकृतहृदयंकृशतामेयगयष्टेर्लोकस्यमंदतांयास्कृत्साहोनाभिलाष: स्मारिभव
तिनि:सहतानिद्राबर्धनेचिंतानरति:सुष्वप्तस्यधरपल्लवोनाद्यहरस: किंबहुना कर्पूरांबुनिषेकभाजि
सरसेरंभोजिनीवोरलेराकीर्णेपिचचर्वमानबधो:स्मरस्यजिह्मस्तरे मोहोनेषदृशो:किमन्यदभवत्ता
काप्यवस्थानयोस्यांचंदनचंद्रचंपकरसश्रेण्यादिवन्हीयते २८ आसाध्रुतयो: कृतान्योन्यगुणप्रश्नाला
पजापयो: पुनरुक्तावर्तननामधेयस्वाध्याययो: संकल्पसमागमाधस्वाध्यायनो: स्मरानलेस्वहृदयंनु
कूलेस्प्यमानचारगीकृतमौनव्रतयोरधिविनियोगगणनयागः कदाचिदनुरूपजनयनकुरंगबंधुरांअ
नंगजेऽमरप्रवाहदक्षोअपहस्तितस्मरास्मरस्मरीरूपश्रियंशृंगाररसराजधानीमवलोक्ययोवनावस्थारम्
यंसा: कोस्या:किलोचितरूप:पतिर्भवेदिति चिरंचेतसाकुलोविरमेश्वरा: स्वयंस्वयंवरकर्मारंभायसमंमंत्रि
मंत्रनिश्चयंचकार नचिरात्प्रधानादिअप्रतिमदक्षिणासनरपतिनिमंत्रणायसप्राभृतान्प्रगल्भप्रत्ययान्
प्रधानप्रेष्यान्प्रेषयामास प्रस्तिनंचकेचिदीश्वरनरपतिनिमंत्रणायप्रभुप्रत्यक्षब्राह्मणप्रामसरसीमु

३०

61/1933

खेरमयंतीश्चिरार्धमिरमचारीत् भूपालमंत्रणेतानतथासंचार्यतांयथा नलोप्यागमचुधि:स्यात्सार्थ्यसे
द्धिमनःपरं २९ सोप्यवगतश्लोकार्थस्तथाविधमेकंप्रकृतरमणं केनापिव्यवहारेणकथांपिप्रोद्दीपयन्
व्याप्यागमस्यार्थरभसेननडघनं २२ तत्रायुष्मन्निषुखमास्तामिसामिधायगतवान् अथनातिचिरेणागतस्तया
रुः समारूढप्राक्षणः सोमशर्मासोमशमनमौलायलीलयादमयंस्वाबभाषे आकृतोहीव्यपनतालादेशविधा
यिना नालीकापिलेयावार्तावदनावेरितामम २३ सोप्येषःकथयामि खेषोस्मिकुशलेसूयातामिसामिधायविह
सन्नात्मानुमारब्धवानितोनिर्गत्यमयामंडलेश्वरामंत्रणकमेणपरिश्रमतामश्रकणकूटकोटिस्खलितकरक
स्पर्शनिषधनाम्नोमहीध्रस्यरक्षिणारण्यस्थलीषुमृगयासक्तः माद्यन्मांसलतुंगपुंगवकुक्कुटोत्रांसलः कार
लिंदीजलकांतकुंतलशिराःपूर्णेंदुबिंबाननः एकःकोपिमनोहरःपथिवयोदृष्टःसयस्मिन्सकृद्दृष्टेनदृष्टिमेषवा
ममदृशालब्धपंक्तिजन्मनः २४ तमापिदक्षिणासायामितिनिश्चित्यसाभिलाषमाभाषितोस्मि मयाकृतोचि
तालापोनूनंपथेयमाकृतिलोकलोचनानंददायिनी तवभद्रतयासत्यंसत्यागोस्मिनलोभवान् २५ एवमुक्तःसो
पिमनाक्षुब्धस्मितमेवातरंक्षितवान् अथप्रथमवयोविशेषविभूषितांगःस्वंगतुरंगमारूढोगाढग्रथितपरिकरः
करेणकोदंडमास्फालयन्द्वितीयोयुवालमेवोद्दामायातवान् आगत्यचवालनीलनलशाद्वलशालिनिद्रिलो
भयस्त्रीप्रदेशोकौचिक्कांचनकुंभकांतकुचकुंभलुठितकुसुममालिंगागोपबालिकामवलोक्यधिरमबाहीत्
युवराजपरपनयाक्षिरविर्भोया: कापिगोपालबालिकागा: समुद्भारयसेषाक्षेत्री कुसनलंबर २६ एनहाके
र्णमयाप्युक्तमहानुभावनकेवलमियमन्यापिकाचिकापि नद्यास्तीरविद्भोया: काचिद्गोपालबालिका: गा:
समुद्भारयसेषाक्षेत्री कुसनलंबर २७ इत्सलक्ष्यैनमभालोक्यभावितार्थ:सपुनर्युवासस्मितमवोचत् इयंचसा
चञ्चनुभवनिचिरायचंचलाक्षीरसपरिणामफलानिगोपपुत्री अपहरतिमहोयमेनयस्था:कथमपिसंयतिनेपथे

नुरागः २८ आस्तांचला वरन्यरथ्यकथयकुतः प्रष्टव्योसि किंचकियद्वा यापिवत्यातिक्रमितव्यमिसेवंकथि
तस्मरतोनमयापिकोयमरोषमनुष्यमस्तकमणिःकश्चभवानपिस्वप्रज्ञाप्राग्भारपराङ्मुखीकृतपुरंदरयु
रुरितिपर्यनुक्रः सपुनरुक्तवानभयमसोसोम्यसमस्तशास्त्रशास्त्रकोविदोविहारितवरिवरसंनिहितः किमन्यद्
हमपिश्रुतशीलनामास्यवाज्ञाकारीत्यभिधायविश्रांतराजलोपिकृत्वात्यराश्यथास्तास्ताः प्रकटितप्रेमकंदलाः
कथाः समर्थ्यचस्वयंवरामंत्रणमुक्तकृतयात्राकालमुद्दीपेवागंतुमीहमानः संभाषितेनस्मितेनालोकितेनचमा
मन्मतवर्षेणवाक्कारयन्निजकेतनमपिबलात्प्रतिष्ठास्वानध्यासीनोगाभरणानिचिरादेवव्यसर्जयत् स्वयंचम्र
गयाव्यसनितयामृगयालुभिः सह धीरंरंगंतमारुह्यसारहसिवाजिनं हारंरम्यगलेबिभ्रत्सैरंरंतुमगासु
नः ३० तदायुष्मतिस्वामिकृतेयथामयातत्कथाप्रश्नानुरागउपलक्षितस्तथानिश्चितमचिरादयमेष्यतिसमि
धायसब्राह्मणः स्वगृहमगात् गतेचतस्मिन्मयंतीश्लाघ्यःसकलःकालोधन्यःसकृतरोवासरःसलक्षणा
कानामवेलासायस्यामिंदुरश्मेनेवकुमुदमस्मन्मुखंलालोकनकमय्यानंदमनुभविष्यतीतिचिंतयंतीकान्य
पिदिनानिकथाप्यबलयातेषांतु अथनलोप्यामंत्रितस्तेनब्राह्मणेनरणरणकेनचप्रेरितोमंत्रिणामदूनेनचपरिच
नःसेनयोर्लक्ष्यंचालकालमेवविरचंमंडलाभिमुखमुरुचलत् चलितेचचतुरंगबलेचलनत्रुटितशिलोच्चयचक्र
चालेचक्रिचक्रंचक्रमणवीक्कारावधिरितकुकुभिः क्षितमवेरिवंदवनवेश्कंतानलेनलेचलंतेश्चटुलतरचरणप्र
हारणितधरणिमंडलाकीर्णकांचनरचनारोचिष्णवः चक्राभाचक्रः चक्रनलिंगाहनोचिताः साश्चर्यमपर्यंतपर्यापाः
पथाणितास्तरंगाः श्रृंगारितश्चचलच्चामरावचूलालंकृतकपोलमितिभागसंमिलितश्रृंगसंगीतमुखरि
तमुखमंडलाकथमप्याधोरणनिरुध्यमानशौर्यविकारविस्फुरणाः स्फुरत्तुंभाभिलिमिरापहारिस्यंदनाः
स्यंदनानामंदमंदरंमितमेदिनीकाःकंपयंतश्चभूभुर्भवंभूमिपालभुग्नागपंनगशिरःशिथिलावष्टंभाभिमेशाः

३९

किंचकृतानत्रावसरेपूर्वापरयोरात्रिसीमंसंक्रांतसंनिकृतस्मिन्नसमारभूर्भाराद्वराहवपुषोहरेः ३१
अपिच आसीच्छिन्नपटुपंकजवनश्चेतातपत्रैःकचिन्माधुरातपचारणैःकचिदभूद्वालनीलोत्पलै
रुन्मेषंकचिदधूलिपटलैस्तस्यप्रयाणेभवत्प्रोद्विग्नैकचिदंबरैसरइवप्रेक्षंतसंतोकपटैः ३२ जातश्च
जंघालंघनस्वेदावश्यलोलनलंपदातीवाह्यहणाग्रहिण्यःप्रसभंलगत्सोवस्त्रेषुनिस्त्रपाःस्त्रियइव
नखपदाभिघातोद्यताश्चबुसाश्चिबुकंकपोलाधरंचस्पृशिसोनिकानामतिप्रसरेणशिथिलग्राः प्रबलाधू
लयोवियदावरणाश्चकुर्वेरतिप्रसंगमापन्नवनांतिकुंजेषुकूजंतश्चकोटिशः कोरंडमंडलाश्चयत्रयपाणयः
पाणिनीयाद्वाधिकरणेकर्मकुशलाः समुच्छ्वसंतोविचेरुर्वल्गनपटवोलोपदृष्टोल्लुंठितारिपुरः पदातयस्त
त्रयत्रिकरे मंदरमंदरमंदरेषुरूपितानुन्निद्रियन्निनरान्मेरोर्मस्तकंकंदरेप्रतिरवानुत्थापयन्मुल्बणः आध्वं
धावतथातमुच्चतपुरःपंथानमेवंविधस्तेलोक्यंबधिरीचकारबहुतःसैन्यस्यकोलाहलः ३३ एवमसौक्रीडि
तानेकपामरानगिरीनश्यामांश्चबहुनरंगोपशोभिताःसरितःसीम्नश्चसमूहपन्नरान्यथःपारपार्श्वलंघयन्स
लसहिताःचुरीनीरीश्चसेवमानःपश्यमानगोधूमश्यामलाःक्षेत्रभूबीभिन्नपक्षीपरिहसन्विधवाश्रुसीमं
तिनीरवीश्चानिकामनपरावर्तिणिवेधुकुलानिसरोसिचश्चबहुमानयन् नातिचिरेणरविरथतुरंगमपरिहृत
विषमशिरः शिखरसहस्रसमरगणगंधर्वसिद्धसंघविधाचलमनुससार नृपश्च दिशिदिशिकि
मिमानिप्राप्यंतेनरिक्षाहविरेतेमुनरेवीक्षनधात्रीप्रस्तुत इतिशबरवधूभिस्तर्क्यमानामभ्यधरुः स
परिविपुलविंध्यस्कंधमध्यंबलानि ३४ ऋक्षशीलस्तुंगशृंगरगसारगोगनाकनक्षत्रनागसृगाकाशवि
काशविशदर्यंराजतेलाजटिलाःस्फटस्फुरिनचित्रकःकरिकलभकदंबकसंचारशबलासःहारिहरितोकु
ररमणियाःघनरुतीघुनिक्षिप्तचक्षुषमवलोक्यराजानमिदमवादीत्देवमाद्यदंतिकपोलपाल्लि

विगलद्दानांबुशिक्तमुखाक्रीडत्कोरकुलार्थचर्वितपतन्मुक्ताकारतारोदिताः अंतःस्फुरिच्छरपांथमंथरमरुद्दोल
स्तनाभंडपाः कुर्वंत्यनाहतरतिहंसहृदयं विध्यस्खलीभमयः ३५ इतश्च पुन्नागतरुदेवः एषासाविंध्यमध्यस्थल
विपुलशिलोत्संगरंगनटरंगासंभोगश्रांतनीराश्रयशबरवधूश्रमैर्दानमर्दाच्च यस्याः सांद्रद्रुमालीलुलितन
लमिलत्कंदरिसन्निरुद्धैः मिथः सयंतणंतमृगमुदितदृप्तकंदलाः कूलकलाः ३६ अंतरंतस्याः मुक्तकु
जरकुंभमंदस्खलद्गलद्दानलुब्धसारभाङ्गाभ्यंगकुलाबलीकुवलयश्रेणीसमाविश्रंतः कल्लोलाः कलिकाल
कल्मषमुषः प्रहोलल्लीलाकृतः स्वःसोपानपरंपरावयविथं हिथीमलंकुर्वते ३७ इतश्चास्यास्तीरेषु अंसस्रं
सिनलाक्षजटैरजस्रानुद्वेमनाक् मंथरास्तीव्यतरावतंतुनिर्जितकुथकोपिनमात्रलक्षाः शीतोत्कंठिताखि
लशयनतरुस्थाल्लोलतरैः शनरेतैर्यत्रपतंतिपिच्छलशिलाजालंजरतापसाः ३८ इतश्चापि पक्षपेताः कुरिकुं
भसन्निभकुचद्वंद्वालुसरीसृपयः क्रीडंत्यल्पविकाशाभास्विपयस्विस्वैरंपुलिनस्थिथः उन्मालनवनीरजाधिया
पक्ष्मांतरेनमधोर्यासांहस्तलताहताअपिपरिभ्राम्यंतिभृंगावनाः ३९ इतोप्यवलोक्यतुदेवः बालोन्मीलत्कुव
लयनविस्मरद्भुकुटिभ्रूभंगरुद्धनयनयः चूर्णमधोधकारं हर्षात्त्यजंतसमयमतिनरांतरचारीमधूरोमुग्धः प
र्श्वथमलिनितरांचक्रवाकचक्रवाकः ४० इदंचकुररभरसहंसहंसमालंमुदितमथूरचकोरचक्रवाकं कइहसरुचि
रंविलोक्यवरमतेरमतेनरोनरथः ४१ इतश्च बकरुतनिनदंनदंनदीनालूतसवनंभजंतएते विरुपम
विभवंभवंस्मरंतः ब्रह्मामधनामुनयानयोपपन्नाः ४२ विधूतपाप्मानःस्वस्वमीमहानुभावाः तथाहि मुक्त
रधिवसतांसतांमुनीनामपविषयांविषयंकंपकर्मजि तरविकरवनानिनर्मरायाः कथमिभवंतिभवंतिकल्म
षाणि ४३ क्वचित्सवरगरिकासमरसमुल्लसत्सुवंलवंगलवलीलतालवलग्रकोरंक्वचित् क्वचिद्भिरिसा
रितहिनरुणविस्फुरत्कंदलत्पिचुलमंजरीमफलिरुधंगंक्वचित् ४४ क्वचिच्चुल्लकोकिलाकुलवनल

63/1933

चूतांकुरंकुरंगकुन्मेलिनप्रबलशालमूलंक्वचित् क्वचित्सवरसंचरत्करवधूपरैःपवनंवनंनयंतिविधिया
भिरमनोमुनिनामपि ४५ युग्मंनदिरमधनंदिनसमभ्यसेन्यस्याध्वश्रमापनुत्तिनिमित्तमधिवसतुदेवः
यत्र वायुरंधमवश्यस्फारितैःपुष्पलोचनैः वियद्विस्तारमेतेहविष्यनइनपादपाः ४५ अपिच येषां
शाखावलंबालेषुपक्षपालीमूर्तपंक्तयः लंब्यमानाविलोक्यंतेचलदलिकालिकाइव ४६ येषांच उच्चैश्शाखा
ग्रसंलग्नामन्येन्यनंनगोकसो कुर्वंतिपुष्पसंदोहंनिशिनक्षत्रपंक्तयः ४७ इमाश्चेतेषुप्रचंडपवनाहतनरु
तरलगलितसुगंधेविकचकुसुमप्रकरमकरंदमापीयपुनःशिखरशारवाविमुखमुखतयोविभांतिपुरारोहल
याकृताः केनापिनिश्चेणयद्वृक्षश्रेणयोमधुलिहः इतश्च निश्चलांसेन्यभयेनलुगनरशिखरपंजरपुंजितगो
लांगूलसंदोलानिर्यन्नवप्ररोहाकुराकाराः कुर्वंतिवनदेवतानांक्रीडादोलनदोलाश्चक्रशाखा अधोलंबिलांगुल
लतिकाः इतश्च चकासंक्रीयमानास्तरुशिखरशारवाश्चलनबलाकानिवहगणविमानपंक्तिपताकाइव
विहंगावलयोविभांतिइतश्च विहंगायमानमंजरीजालकुसुमर्वतुविकाशिसहकारवनेषुवनदेवताभिरुद्दाम
दवरहनप्रणीकारार्थमनागतमेवसंग्रहीतमिवधारगर्भामोदपटलमालोक्यतेकोकिलकुलकूजितं इतश्च
विकसितपुष्पपिंडपांडुरशिखराः सुधाधवलितोर्ध्वभूमयोविलासप्रासादाइवकुसुमसायकस्यजराधव
लमौलयः कंचुकिनइवनदेवतानामुन्मादयंतिमनोमुचकुंदपादपाः तदेवविधेषुनिशवन्कुकु
लमविभगलितबहलमकरंदसीकरासारसुरभितभूतलेषुमृगपतिहतद्विपावानलज्वालायमानोन्मा
दशवरसीमंतिनीचरणप्रहारविकसिताशोककाननेषु नवजलधरानिकुरंबकालिनमालतरुशिरस्थित
शाखामयमाथअथुरेषु मरुनालसपुलिंदराजसुंदरीशिष्यमाणनवकपोलकुंकुंदकुकुहकलंकुहरिते

युकूजत्कुररपरिवारितसरःपरिसरेषुचलच्चकोरसारसारवरमणिरेषु विहरतुदेवः सहसेनेननर्मदो
र्भिसरानिलांदोलितलतापल्लवेषु वनेषुराजापिसुतशीलनदर्शितानूतास्तानुद्देशान यत्रलोक्यचि
तिनवान् कृतक्रीडाः क्रोडैर्दनकलकुरंगीस्तितमृगाःपरिश्राम्यद्भृंगाःपरभृतकुलाकीर्णतरवः
वनोद्देशाः पोष्पैःकुरांबितरिंगंताः परिमलैर्नचेतःकस्पेनविकसितविकारंविदधति ४८ कृतश्वर
वीचिनोनिचयाःस्पृशंतिजलदानुर्धिसोगंधिकारक्तकैरविकरंबकानिविकसद्दीरुधिरोधोसिच
धतसेकतमुज्झरकलाक्रौंचलीसारसान्अस्याःपद्मपरागपिंगपयसःसेव्यंचसिंधोर्नदं, ४९
तदुचितमिहाद्यदिवसमावासंकर्तुमिति विचिंत्यसकोणसंज्ञाज्ञापितसेनासन्निवेशस्तत्कालमेव वि
रचयनतुरंगमंदुराः सरसरीघूर्वानलनिलनिम्नस्थलीषुकुरुतकायमानानि सरित्सैकतेषु
उन्नमयतपरकुरीःकुलकाननेषु अमानयतसमदमतमतंगजान् मदकंदलकपोलकाषसंहषस
रलशालसल्लकीसर्जार्जुनस्कंधेषुदूरमुत्सारयतशैवलशिलाजालकाष्ठकूटकंटकपटलानि समी
कुरुतविषमभूभागानितिसेनापतिः प्रभुरबुधस्थरलोककलकलमुत्तालमुत्थितमसहमानस्तद्दूरा ३३
मावसरंप्रतिपालयन्नेकोनेन्यतर प्रदेशेतस्याःसरितःसूक्ष्ममुक्ताफलस्थोदधवलवालुकापुल
नएवस्नानगोष्ठीबबंधअथनातिदूरपुरोस्पशीनशैवलचक्रवालेचरतः चक्रवाकदंपत्य
मथैकोप्युल्लिखपक्षपुटउन्मग्नग्रीवायमनगथरवशोदूरादपसर्पन्नुरागिणीकांचिच्चक्रवाकी

65/1933

दर्शनचादुचाटूर्यश्चक्रवाकयुवादृष्टिपथमयातुरत् अपरेचचलत्तारोराहेजेसास्तामेवचक्रवा
कीकामयमानास्तमापतंतमेतरानिपस्पन्दलयांचक्रुवुः तांश्चविलोक्यराजाविहस्यसासचव
र्तिनंश्रुतशीलमभाषत वयस्यविलोक्यतामिदमसमंजसममीशाहंसाः प्रतिषिद्धस्वजातस्यि
मानुचरीषुकथमनासक्तामपीमांचक्रवाककामनींकामयंते नरवल्वेषामियमानंगक्रीडाभूमिरथ
वा किमुकमलयनेत्राःसंतिनोनाकनार्यइंदशापतिरहल्यांतापसीयत्तिषेवे दृश्यतएवकुठीरेषी
ष्यमाणेस्मरामोउचितमनुचितंवावेत्तिकःपंडितोपि ५० एवंवादिनिराजन्यकस्माकोमलकंदक
हरेवोलनालंकारस्कंदरोमंदमूर्छनावच्छिन्नस्मरसस्वरस्वरूपः प्रसन्नप्रसक्ष्यमानज्ञानविशेषाभिर्य
कंस्वरूपतिस्कामागीगगनंगोधारयामकामिगीतध्वनुच्चरन् अवाच्यचलदलिपटलपीयमाना
पूर्वपरिमलोकारिपत्रिजानमंजरीमकरंदबिंदुवर्षावाहीवायु अथकोतुकोतानिताननेनरपति
नोप्यदूरतनशानकुंभसंगपिशंगप्रभामंडलप्रभवतिनप्रधानपुरुषस्यागेग्रहीतजात्सजाबुनद
दीर्घदंडःकुडलीलंकारवानुत्रिषअरारमुकुलमालामंडितमौलिरवतरत्नंवराभिधेर्मषः सुवेषः
पुरुषावतार्यसोनिविस्मयस्फारितलोचनमवनिपालमवादीत् निषधेश्वरत्वरितमुत्तिष्ठार्यसजो
भवक्रियप्रपद्यसि अवनरतिं एतावचीस्कंधविन्यस्तहस्तःश्रुतिसुखं श्रुतगीतकिन्नरेदत्तकर्णःकिमपि
सपरिरंभंरभसाराभ्यमाणव्यजनविधिरधीशःस्वगिमिषरेवः ५२ अपिच विरचितपरिवेषाःस्वाभिरं
गप्रभाभिर्भुवनहवनभारोद्धारधुर्यासपीताःउरसिपरिविलोलद्दीर्घहारमानएनेयमवरुणकुबेरास्था

मिनोलोकपालाः ५३ तरानुनदाकर्ण्यससंभ्रमोत्थानवज्रावलिनोनरियंचलत्स्वलत्फनकुंकुरण
त्कारमुखरिनमाधायमूर्धनिसंपुटितपाणिपल्लवयुगलमाश्वर्यरसरमसोद्भास्यमानसर्वांगपुल
कः कतिपयपदान्यभिमुखः सहपरिजनेनोज्जलितवान् अथसकलसुरसिरःशेखरायमाणचरण
रेणुनरनकनाकिकामिनीकुचकुंभकुंकुममंजरीमुद्रांकितविपुलवक्षस्तलीदृश्यमानमहानीलम
णिमुद्रनिभभव्यरत्नशस्त्रश्रेणीः श्रवणशिखरारोपितपत्यग्रपारिजातगलद्वहलकिंजल्ककणा
नुपातिगायनस्कंधरोः साक्षादमृतायमानगीतरसनुधारानिषपरिकर्णकर्णीकीर्णानाकपालपाली
लसानुद्रुहभवरतशचीचुंबनसंक्रांतांबुललाटभायमानाच्छाहरिचंदनतिरुश्चंबुरस्कंधस्कंध
संधिरेथकदृश्यहारयष्टिस्फालितवृक्षस्तलोविध्यगिरिरिवसहस्राक्षः पन्नगेंद्रइवकुंडलीपातालमु
द्रासमानश्च कलिकालज्ञापावतीर्णसरस्वतीगीतप्रवाहइवमनोमातंगगामीदिशोविकीर्णकनकपिंगां
शुरंशुमानिवाविष्कृतपरागागरणप्रभामंडलमंडनः सहलोकपालेभगवान्पुरंदरः पूर्वदिग्भागंवृत्रा
दथानरन् अवतीर्यचरुषांसहस्रेणाभीलनीलजवनानुकारिणानिरूप्यपादयोः पुरःपतितमशेषा
खिलभूमितलमिममेरावनकुंभकूटस्खलनकर्कशालिनागुडुहीतहस्तहस्तवधूवेधव्यदानशालामू
लस्तमनेशचीकुचकलशसंस्पर्शसंक्रांतकुंकुमपत्रवल्लीकनदक्षिणपाणिनासहलमुन्नमय्यमूर्ध्वंपस्पर्श
कृतावकूशालप्रणालापव्यतिकरंउद्वेः कांचनासनमुद्वहसमणिमयूखवमंजरीजालजटिलभवलिभुजास्त
लोपनीतमध्यलिखत्उपविष्टेषुचयथोचितासनमुद्वहेसमासनेषुयथमवरुणकुबेरप्रमुखेषुदृश्यमुक्रमेण ३४
तोचितादारः पुरस्कृतोदृष्टाबहिनयाविषयविषयेश्वरः पुरंदरंमरीचादिदिक्पालादिवोकसानोथजातायुष्म
समागमात् आकल्पकीर्तनीयोनाश्चर्यसामस्मिभाजने ५४अपिच इत्थंक्रतुफलशातानितपश्चरित्वाशोडशि
संगमकल्पेकनयोपियेषांतेषामनुग्रहकोन्वयमेसमेशकृष्णादृशकीप्रियमाचरामि ५४इतिप्रकाशितप्रश्रा
लोपपादितयुगलपुरंदरोत्सवलक्षणं

671/1933

कूटकल्पिताबालहंतनुनिशोनिताधरदलन्मीषुहिदस्यलीलावलिनकंधरकुबेरमुखमालोक्योच्चकार
मापिविषेयेश्वरः श्रुतनामस्मरागमनकारणंप्रभिद्विभाषितंतमभिप्रायंस्वयंकृतासत्कारणंयनंनिर्जित
ईश्वरार्थिनोनिजविर्तितिरस्कृतत्रिदिवनारीरूपसंपत्तिः कूटदंतादमयंतिनाम तस्याश्चषंढलोचदातदहायाः
विलम्बयंश्चरमहोत्सवः सप्तनप्रसक्तउति नारदादिर्गम्यवयमपिनिदर्शयिष्यंतः पुरप्रस्थाताः क्षितुलपत्र
निपुरुषस्वमनेवनार्थिभावोपनमनागत्वापिस्मयंतिकिनुभावयंमिद्रादयोलोकपालाः त्वामथयामकसहस्रो
महिमोस्माद्रिपुस्मरणीचरुपामिवंशात्मकयसिद्यनुचितमपरिचितपुचाटुचातुर्यः अजस्रः रक्तबलम
राव्यमितिग्राम्यः स्वमनोमापयन्मः ग्राम्यहितयाणामपिलोकानामधिपत्यमसुरसंगमदितिमहत्यागत्सा
प्रलोभनः अस्यायुषामानुषास्तदस्माकंदेवानांमध्येकंचिद्गणंशंतिपार्थाये परदारापहरणहरिणाथर्य
मनोदशोपालदायोनिवृत्तालस्तमुच्चरंगच्छाम्रभवहतादेवानामनाषवदस्यविनाशनिवेदः किमन्यवि
हरिष्यमेतेलेरुपाचस्तोमिस्तमिवत्तामिमंतेः प्रलोभनप्रकारैः क्रियतादेवकार्यमार्याणांप्रायः परोप
कारार्थमेवजन्मवर्तावितच नचसंवनमम्मदनुभावादन्यः कोपिनन्यातः पुररहस्यविवर्तमानोविदर्भेश्वरसु
तामुपनयंतमुपलक्षयिष्यतदुर्त्यामिधायन्यरोमंत नल्लोयतदाकूर्णलदिदंवचनमिनाद्याहुतोहस्त
दीडतोहावनिगिनादस्यवदनादृष्टदृष्टभुवनदुतोयंधनुपुटनिन्यायादितः वर्णानासुष्ठुवारासनामर्मप्राहा
रीप्रहरतिमवरधनुरुनश्चायमेतपामूलघ्नापिचमदनारतनजातीमः विमन्यातरमनन्यार्थस्माकंस
वनायप्रहीतरिनिमनयप्रार्थानाभगवत्रिणीविहननिनयाप्रवृत्तांतिः मूनमिज्ञास्मिहतांतिनामतीति
ज्ञादयः समर्थास्मसृष्टिस्थित्यवतारायतिनायामीत्याज्ञालघनचमनुवधनमिवमन्यतेयतिप्रेयः श्रोता
मि पद्मभवदनानमिवकथयन्तस्माज्जन्मलाभागमनमिवहरत्यायुरित्यनवधिमवधार्यतेनामहूर्धागमाः के

पिपदार्थस्त्वमघातामंषषजगदीश्वरागानचनज्ञानंममसापित्रासस्यमध्यवसायंमवस्थितंत्यपव: वनोम्यादृशंस्त्रा
देवापरामर्शानश्रेयानंदशाकिंगः धृतुबलियान्सरतोविधी। प्रमाणमन्यन्मधायमतयाभयेनचरेवानाट्यादिदंसम
र्थितयान: रिक्तवर्षिचिन्तणमुचितोल्लापन्लीलयाद्यत्याचकांक्षियस्यान्यप्रस्तानप्रिय व्यचहारानाट्यव्ययथाग
नंगतंधर्यतपुर्नाधर्यस्वर्गश्चितयांचकारतदिदमनुष्ठासांकामेमरणंत्रमाद्यसुर्ज्जन। अरंगमगुण्यथन मुत्तान्यपंच्
वेदामंत: शुल्कमर्दाद्यानिद्राव्याघात: किमन्यत्तस्यामाकर्णीतानुरागायायत्नमादादर्घोर्जन्यदाहदीनोद
वेनानाभिमकंमोन्मत्तव्यानुरागव्यवसायंवैध्यमध्यवसितंवतुमिजदानीकिमिवश्रेयोयदस्मादनुचयोगगमनमश्ला
घ्यानेवनुमपार्थकंमाजनमसार्थायानश्वरायदुनिचेतावुरुंनलमनागमूर्यामूतेधासंन्नवर्तिपुपरिजनेयुप्रणया
न्नावणप्रांतप्रछादितवदनभागंविमथास्तनमुपस्पृशन्तं तत्कालयोग्यालापैरनुशीलन्त: श्रुतशीलनिलमाम
भाषे देवज्ञानामिदंवस्तुंदृदृहनिदहनश्वरागुणाढ्यंचिताभार: कैनाममामान्यंपिस्वयमभीलषितंर्थदूतदास
भावंमगच्छन्ति विषेद्दानानुरागाण्यगानाजंन तथापिविज्ञाणातिदवोयथायाचकान्नाल्पगुणंवुनिर्वेद: कस्य
संनोषार्यविषाद: संदहकमिदंरागरस्यंविषंवेद्यदुव भीमसिमन्युनिरभ्यंपुरुवत्तमिवमनोमोहांतरसंतापमनुभंव
न तदलमनेनवानोल्लिभमणेवमीलयालाचुसारतद्वंगत किंच देवननश्रुतमस्तमथनावसरंस्मरासरपरिकर्त्य
मानमंदरथानिर्घोषवधीरितममममस्तगद: वंदराद्विवापिदूरालीतदग्धतुवासमरनारीकृतनभस: समु
यल्लानिवुकोमलमादिवस्त्रविलासाराद्दृष्टदमरसामुखमर्दले: क्षणमिवविहितविकचुनलीनरवेनशोमादनका
श्रयेवृक्ष: दीनसागरदज्ञनाजनीनेजगद्विमुयोस्मरजननाहस्तस्थितलरुणारविदादविदद्दीव्यमानपुण्यल
क्ष्मालक्ष्मी: यस्या: सर्वगलावण्यमधुविव चखांचुनचषकैरापीयमाणापीयूषद्युमंडलमुपरवशा: पंथर
मंथंतथ्यंबुश्वक्रपाणिनासमंसंगरमथमासगीनथनरातरापतनग्नानुद्ध्यमंदरगिरिशिखरशातवुभ

५२

69/1933

निवर्णपालयमानबाल्कोमंगवतश्चिक्षस्य क्षियय: वंदेवंवुनस्यस्वयंवरकुसुममालांमधेसाणिव्यपकलीकावत्ला
पंगांगगिरागणिवायिवचर्यायांतंदवान्वचितोयत: पुर्वमात्ममुखमंडनोश्रयाद्यागीतिरक्षतामंदन: मौभाग्यना
सख्यरक्षतायाश्चिमधुंदनविधरिचयामकलामर्यानुनियानीचरितानिपत्रति: कीमुनमगीतदेवादीवीवि
श्रुतमर्थसारस्वरलोकादवतिर्यचपुराणगीत गधर्वगायनीगतगाष्टीस्कीतस्याप्रयुयुगलमिदमार्यादेवस्य की
र्तिदपिवात्रीसंकथ्य: कल्याणभोजनमयति ननुपुनरर्थोवचषादाक्षदीक्षतयारूप: पुरुष ५५ अथहास्ति
नातरायो नथानुरक्तिस्तान्नसाध्यत: पीपर्यपूर्वनीतितमान्नीरतिशयंसाहसयस्य ५६ एवमनेकधाप्रस्तुतपुरा
णपुरुषान्यानप्रपंचनमेणानिर्वानेभूमीदिवंमगलंगाद्वारद्वयवाछीतार्थसिध्यस्तजनकुतारदुशतरायाणामोकारस्त्रा
साहस्रते: पुण्यालब्धनिरीक्षदत्यप्रसादप्रसादस्यपुनर्नविरलानुरागस्तमीतनलस्यैनरयते: शिश्वायश्रुति: श्रुतिर
केनश्रावीमीमनवार्यसमर्थयनदुवमध्यान्द्रवबधनी: राज्ञातुमावकर्ण्यविसर्जीनपत्तिजनसंनेवपुलीनमध्यमध्या
न्हसमयसमुचितव्यापारवमकरोत्: अनेनरमतिचूनिपुरेपुरीमुकूनिपुगगनमध्यनलद्विलब्धमोनमेनाचुमोनेंदुमंड
लेचचारात्यानतशुक्लपक्षमीदंप्रातप्रचिलीनतुरालचक्रमिवतेनपुलदरादेशभ्रमणभीतमात्मानोमनः क्ष्यंको
नवसनीयनमंदाप्रदेशानदृनिविनोदनस्वस्त्रीवर्तुमीछन्निछानुकूलकतिपयामपरिजनपरिवृत: ऋतशीलस्वधा
यष्टमंविद्वांसिविद्वायदूमीनविविमर्शविद्वामीतस्तलस्तरुणतमालपंडपमडितमयूरहारिणाचलचचोचलवा
सवल्लयितेनन्मानागततापसपदपंक्तिरर्वितदूर्वावृणापसरयप: पुरतरंगीतचालुवेलपुर्णालिनप्रातेनप्राचिदिशा
मयामीत: तत्रचचंदुलचंचरीकचुलीनवीथीविरोधोनंश्रुचिचरितास्वसमालवीगीति: पंत्रागहनाद्रवनागम
दृहारिण्यस्तमलवेंदलिकोमलागीयष्टय: श्रोणीभरालसगमनाचीवलीतरंगीतनुमध्यलतिका: काश्चीत्तंटक
दलिलविनमानगमीतावलना: स्फुरन्नखचलयाघस्तयसराचयदुचस्तनचित्रगरियहा: काश्चीदूभयश्रवणासतं

दलितनथवत्रणाधवर्णातमुखमंडलाः स्फुरत्सत्यग्गरीसंकिलसंबल्लितवालिदिलक्लेदवताडनमर्दयामंत्रिताः काश्चित्सारि
धानीधृतरत्नपंक्तयः स्फुरत्तांडलसामग्रवलाश्चलबुवाहूपनायसुर्वाविध्यरंधानुबधान्यः काश्चिन्मातगमदमदनमं
मथकलबालिताः सकर्णवीजासत्वचनलक्ष्याडुवान्यजलाश्रयेश्यामद्वानदीमवतरंत्यः काश्चिंछिद्रितताडांगवबुस
मसनवसृतनरणांतमालीपुरपुरध्वजहरद्वारानल्स्वाल्वुलीनडीसोधूमध्यामलासलीलमुनुसरंत्यः काश्चि
द्वाहिनलीवासंगेरनुगम्यमानाः शारिरवंत्यानलंडलस्खलाधंदिवलाडवतिथविगाहनानुरागण्यः काश्चिल्लगाजर्ज
रशवरनंचुर्वचनलवलंबलिलागामीन्यः स्फुरद्दाडनीलनीलपुन्निकाडवेद्दतालंबेः संचार्यमाणाः रुछाजनीकायुत्स
मवातन्यः काश्चिद्वीर्पासनासिकाः कुंदवांतादंतपंक्तयोमयुर्यछगुछावनधकचुरकचरिवलगापश्चलद्दयैलमुरवरक
रतलीनालकालिचारसंरमनीयरसीकरासकलीलानिर्भराः वंदवरिमधपानमदघूर्णानिदग्गोदृष्टीपथमवनेरुपगछन्न
नागनालरुणकीगतवामीन्यः तस्तश्चलाः सस्मभमनादवाक्यचालूवापुनरुछलद्धरसागाः खेरंखेरमुनछरचरण
चलनत्कलमंजीरनूपुरवाचट्टलद्दमंजुलमनावुलचलगीतरंगासन्नरगीरगीचुरगमंनगभावभूयिछम
नुभूयतीत्यीहारस्वरवेमनीतरमनुरुत्यचरमंचगंवेदत्सलीलमुत्सुद्दविधविकारसंतांबुजजातीतिवीतकंठी
वेमुकुलातचुरमारसितसारममुन्मदद्दामहंसायतसमरः त्रामाणाच्छादकमनीरमनीयन्दमवातरतः अ
वतिथेनाः पन्नगपातीपुरभयदुर्वाद्दर्णविपुगुडधाः काश्चिद्दाक्षसप्रमदाचुरतोयलाघवीव्यमन्तीन्यः काश्चिद्गो
पागनाडवृद्दितपुरिधाः काश्चित्कालविचयसमपतद्दवीश्रेयीतकाचाः काश्चिद्वुरुद्दानाडवधनराट्
नमुनीमाद्दणांबुधवमानाः काश्चिद्दानयडविघटितचक्रवाकमिथुनाः काश्चिद्यकारीगनाचच्युतदिरघ
कमलनाले: डांडाधरवरनिकरनिर्मलिजलमाश्चादंत्यः काश्चिसिंध्यडवमरसखीसीमाणिप्र
समानाः काश्चिज्जलयंत्रपुत्रीकाडंबसंपुटितमुसवाणीयछयगलानरंध्रामुतसूक्ष्मधारीधाराः का

7/1/1933

श्चीद्वारनार्यूयग्रीयवागतरणाः स्नानगंडोद्वुल्लिग्धरामृलनोद्भुलतरंगातरतरतरुणतामरससमरभी
सर्लोलमवगाहमानाश्चिरंधीकाः श्रवनीपतिरधीचिन्तामथविस्मरतिनीमंचोन्मथनयनलाश्चिरमवलो
क्यधीतथाचयार जातिर्यचनंधरपरचनानेचोमवारसीनीरूपश्रीरधीयनत्रसुलभः श्राध्यो
नजनोदयः स्त्यवलसलदसदृगुणप्रदृयमभ्यस्यतोधालालातथाश्रमस्यगतस्रष्टुत्रमोदश्चतोः
५० श्राथिर्व) ग्रीपालधीतपद्मनाभलोलिताः कथंचितिसीरतप्रत्यग्रामीधीनासीतापल्वलेः सदिग्धन
श्रद्धयाः कश्यतालसंदयतादुचग्रामारभग्रामेयः स्नानामुनपुन्नीदराजवनीताः कुचलिनांतमन ५१
श्रयोच्च पतितविगाहीद्यानेः कथंचान्यापिर्वचलीयनननमरसः सिमनीनीसंगम ५२ इयंच
निजग्रीयमुखनात्याहरुषेणाचुंबदंबुजं दृष्टाधरातुभ्रांतसित्कारमकरामद्द ६० भनयापी अंधारतमी
दमभ स्वछयाछायथास्याविधचवंमल्लकीनानलद्दयन पक्षिलोतदवार्थः कामबाणनिर्भीन्यः स
लीलमीघवीणवाद्यनीलामरयाय ६१ श्रस्याश्चि वर्णमुखविषयभदुगुलजन्यापिपल्लवहतापिहदन
एपपद्दयुवाहरणास्थाम्श्रवंतिप्रयउंस्यसराजं ६२ इतोषुष भ्रमकरंमकरकरदिनीकमलीनाम
लिनीलतं नम्लयेतिमवश्यमहामयादृतनस्सरे तेस्तरितेः पेदे ६३ एताश्चामदायदत्तदीनुमिद
मंदनापिमदोत्तस्तन्मगछतगृहीतिपद्मिविभी: मालसंगजगतारंगरंगेश्वरीवाकाः स्नात्वागतरतु
सरतितदंनरुख्य ६४ एवमुनर्द्धाचित्तामासतत्रचरमदृंगद्दर्शनालाद्दपूत्वर्कीतवविविधचित्तक
कारिणीपद्मनीमपेजरत्वरनुधायमाननीस्पंदस्यीतत्कालमुत्सन्नयाममनथ्यथयाधीरतयाच
स्पृहयाचवीविधिस्मचाचलीघस्थयाचजीहामयाचरममकालभाकुलिनहृदयसंकीर्णभावभाजी

गर्तीवपनधीगर्तीनेनाक्षीक्षमर्दादृदमार्क्षेत्र दृष्टिरासत्वमनीचीरमनुष्यतिरमुविमव्यमीतंसेक्षनमल्लीमल्लंवूर्षणामूर्धानासु
शवरमन्तसुदंशपुश्चित्तल्लीलश्रीतधीवचार इत्मादधीवनमीदशनरमानादवीथयंवर्तानि। स्वातंटचल चकोरमयूरहारी।
विंस्यान्तंधप्रचडनीचमानोभवाज्ञा: ६५ तथाहि: विस्तृतयतिस्तृलाकुडालडसतिशुचिनिषेदिनविदग्धय· अधर
यतिधीरपुरुषक्षणमवरध्वजेदंच ६६ अथाच मध्यचलीनिपथंपावरकुचचत्वंरचचपलदृशा: ऊरुयतिमदन
पीडाग्य: पुरुषहिमनानगणीमण्डीते ६७ तदस्तप्रस्करमानुर्येनेवप्रसूतीमतयोनिर्वर्ण्यते नीषिदस्थनिंपवणान्नप्रतिकूल
नेयेन्यवधारयन्तवनीपतिमवादीत् देवमर्णाय सन्वयंपदशमथाहि अत्र यन्दयंतिमुदंवाम्दीतासादमीथदयमेद
मकर्मनावधिरते एतेविरातवनीतास्तनगंडेलमपहृत्तस्तया: संगीत समग ६९ एताश्चाउपलदीपुलीदयध्य स्तन
परिणादर्थानिर्दलितंकुभं रीथांक्षीतसल्लीलासुवेत्रावंधा विपीमनोमवैवेभवबहति ७० इतश्चावनीनाथ यतूदेव सगमसंम
वरंसामोदमनालिगति श्रवणमञ्चनिमील्यक्षय: पीचीदन: अपादावसमनोपनीश्चलीगो: कुरंगा: फुलीनेमुविविहारारा
रवध्यायमंति ७० इतोपि पद्मन्यानपवारणानीनलीनिपद्मानीपथंविद्यादीलवंदलनदोहदोक्षिचचल दृष्टीचेप पूर्यते भ
हारावीमपक्षया पुलिनचूलदलावीहारायस्यदेवावारीनारातहसशीत्रावस्तीक्षनीधन्या: सरवं ७१ इहापी वीरवीरचीतस्या
दुश्चदंशमाथमान पथमंसर्थासाप्रप्रासलीलार्थयेन इहिरममयतिहंसीरातंहं सीरंस. घुल्लकयतिचंचूकोटिवंदुयंतेन ७२
अथिच इहयरतिचक्रार कोरंकेपत्तानाडहयलदलीचचा अचचाचकोर्वांनति इहरममयतिस्तीखुतं विलशामीहनिविकारंहं
विहारिनकार्य। ७३ एवमंगनिपथश्चर: श्रुतसीलनप्रज्ञापुर्वमपरमणीयदंशानरदंशानव्याप्तमातरीतनगरसट्टिदीदृक्षा
प्रहाप्यहाम्बानीपुत्याहनश्रीतीतचाश्चचनुसादमयेतिभुन्दरप्रमुखंपुवपार्श्वचर्थापुमयामनुषजनमतालब्धचेति निवार
विधचतारंबन्दिव्यसंचधार्थानोबाधवामलिमीहरद्वारणामति विस्मृतदीर्घनी। महमनीश्चोष्मसरुचिनयति: रा

73/1937

ज्ञनरमाजन: पद्मसीवचारिन: सकनरोप्रवर्तनेनेनालमस्यदीर्घमनुरुक्तस्यजायेनपरोगानाप्यलीकाभिनेवेज्ञारयहीयेन
किंचान्यदन्यपरिग्रहवर्तनेनानार्गपिस्त्रीणामन्यत्रापिरागप्रेक्षावति यत: सप्रनी। पद्मवरुणपरीग्रहेप्यपिप्रनीचीय
मर्य्यापरागिणीभक्तिकुर्यनीति एवमनाश्वासयन्निवभगवान्भानुरलुगनरश्मिवरणिकरै: पतन्भयादिवास्तंवमानः
उनेगगननलाटवनीर्यप्रनीचीदिशमयारीत आचरान: प्रसारीतकेररागिणीरक्तधारीयुक्तनुपश्चिमकुंकुमो
भाजनीजीविनेश्वर पूर्वाद्रिनिदयाहमरत्नलनसाविहाय्याधुनायस्यागमनमुपनिनाकथमरोगीजघन्यामगान
इत्यवंस्थितीषुकंदिनपनीयोनिदशापश्चीगामीथ्यीरागपीवधादनीवनमसाप्राविककुपुलदृश्येन ७४ विस्मेषाकुल
चक्रवाकमिथुनेरतीरमाकंदिन कारुण्यादिवमोलिनासूनालनीथलेचमिवेगेन द्रोकेनवदिगंगानाभिरभिनम्या
मायमोनमुंवानंस्यामानलधमवैर्नयदेवान्दीणामोमाराजय: ७५ नथाविधवेचलाव्यतिकेरराज: सध्यवसरमोव
दायनुगामचविद्रगलीलाकिन्नरमिरमगतिये रेक्तनाक्षीनिहनमधोवक्त्रमेगनत्कपालेनारासुद्र: किमुकरुकापा
लिकेन रोध्यावध्या: किमर्थचुडिनकिंकुमीशुक्तिरंवडाकीकुर्वन्नयनोज्जलधावधमग्नाकिंविव ७६ ग्राथक्रेम
णागगनमंदाकिनीनीरनापेसर्वेकीर्णघुसध्याथोंजलिविंदुनुद्देदुदवकिंचिदुन्मीलत्सकिरलनरनारास्लवेकधु
नारारीवरामवादिनवोधधमरसदेनषुदस्यमानवकुरुधूपधूममंजरीचचियनिविहरंतीषुननुमितिरेवस्तूरीषु
स्वप्यनाविकोलाहलेनवासार्थिश्रानाध्वगासागनास्तापमिवकुर्वाणासुवनराजिषुनन्यत्रपरोध्वमणपरीहरार्थं
गिवपद्मिनीनांकोठापनमानरत्नकंचनरत्नचंचरीषु रत्नकरंडवासाहवेद्रामंत्राक्षेरधिवश्चुवमाणेषुरारक्तकुल
कुलायनिलीनजलकुक्कुटंचपक्षापिच्छविच्छेदमनाकलेमानुविशेषसंध्यारागराजाविषादविस्मरनसंध्यान्हिक
परीजनानुवंधात्सध्यावर्वत रजनिमवनिनाथ: सांध्यकर्मावसानेहर चरणसरोजहंससेवाविधाय मडक

तितरीपेक्षीपञ्चमप्रायगीतश्रवणसुखदर्शनोत्तालभाल्लेनेषात् ७ पुनर्नीचैस्तमभङ्गविरचितोत्तालायादमयर्तीकथा
यापञ्चमङ्कस्समाप्तम् अथहिलजनीकाव्यनिर्वाणसन्ध्याकालोज्जृम्भितस्यान्यमानमनाग्विमलम्लानोज्जनीकथायापञ्च
तिमीर मधीनेचर मालावोरणाचभ्रमानप्रतीद्दिनवधीयमानेषुगगणपुष्पवाटीकाकुसुमेपुनस्त्रेपुनीद्रापहारदूकारदुर्वी
क्षितप्रभातभेरीरावसंक्षुब्धो नरपतिनमोधनार्थमदूरेवर्तालोकः पपाठ उदयगिरिगतायांप्राक्प्रभापाण्डुतायामनु
सरतिनीलिच्छायमम्बालम्ब्य तथतिकामपीतलः मातरव्यामश्यसल्लोलमौक्तिकस्रक्तान्दूयामुनच ? अपि
च यात्यस्ताचलमध्यकारपटलंतालरुणस्योदयेयापिच्छदमन्दरागमहसोमध्येकदुपभागयो अतविधुविरीच
यामीवमनार्द्धगोदुवधीतारुतेज पाटुचपिङ्गरचकीमपिदयामंचतद्दावदात २ अनन्तरमुत्तिष्ठत २ आनय
तगजवाजीविगंवमरि मयोजदृतनावदतीनिवेश्ययतपक्कुटी मुकुलयतपटपिकाकाडपदनुन्मीलयतविल्लकानुदूद
नंगादूदनीयसंदभारयलकरभलमानउक्षणोद्दकानुतसरीतमयसरत्पुरतः कुरुतसचारसहभागंडुत्पतने
नर्षाधूपवपणाकुलालोदकोल्लाकूलमुकुलनदूस्कन्धछानवादत्रपुसमुत्थायनरपतिरावस्यकृत्योचावसानेनर्म
दामांध्येकपुतनुरुध्यसंधाधीरधीरसभगवतमुदयगिरिगौरवरमाल्लासस्यरमीमश्लाकमुपदत जय
त्यमाज्ञानीपतनीवधुकारणरश्मिकः वेदूमालासरारम : नुमः पल्लवनानीव ? आश्चर्यचपंचोरः करासर
युरुगोरीपतितत्रयस्थभगवतानारायनस्यपिघोषीनार्थमिश्रयस्तलिमफात् जयत्युदधानिगतस्मरधीलास
लक्ष्मीलल्लिलासरसमथरस्फुटकाक्षलक्ष्मीरुत। श्रमस्रयमदरक्तमनीरुष्टहृभागदः करगीवधनाट
कुनयनसल्लधारोहरी। १ जयत्यमलकोमलभङ्गतिविरार्तानारवलः सहेलहृतदानवानवतमालुनिलद्युतिः
विनम्मसरमस्तकुपुतवीकाशीपुथावल्लीवीविधमधुमीधिरत्नपीरोहरी। २ जयत्युदरनीः सरद्दरसरालपीटिय

75/1933

धनुर्मस्वमुखावलीविहीनसामरम्यनुति श्रलब्धमहीमापधीर्मधुरधुवीनासांतरङ्गगीतयसम्बोभवभयापहा
रीहरी। ३ जयत्यसरसंदरीनयनवासिसवर्धीतप्रतापतरुरङ्गसंतरुणकेकिचंटछवि दलत्कनकंकनकीरकुसुम
पत्रपितांबरं सगधीपनमस्कृता सकललोकनाथोहरी। ४ जयत्यखिललोकगीतनरवालकेतूद्भवामंदार्धरोद
कधरहिन्दहृपवानन : हिरण्यकशीपुप्रियामुखसरोरुहचंद्रादय : करद्वयपुसिद्धिकासकलसीर : कुठारोहरी। ५
जयत्यमरसार्थीमंदनतत्तलक्ष्मीलसत्यंधरयुगछलिसरसवदनस्तवः श्राश्चित्युगुणविस्तारः सकलकेशी
कंरागमाकेपालफलसंयाल्हमनोरथकभगहरीहरिः ६ जयत्यसमसाहसः सकलकेलाकेशकानवत्तसहस्र
करभासुरः स्फुरितचारुचक्रयुधः विहंगपतिवाहनः कलुषकंदनिस्तूलनः समस्तभुवनावलीभवन
हित्यकारीहरी : ७ जयत्यमलभावनावननलोककल्पद्रुमः पुरंदरपुरः सरश्चिदुदारचूडामः
णिः श्रागनिकुलकंदलीवनविनाशदावानलः समस्तमुनिमानसप्रवरराजहंसोहरिः ८ र
मभिवंद्यदेवनाः समारुरुक्षविजयवारणइस्कधमध्यनः श्रथाविनीनकरिनुरगपरिजनः पुरः
पुराधसानिनीनिमूहानदीयोगयुगसहस्रपरिरत्नरत्नांतुसाक्षिणीमनवरननपस्य दूस्नर्घिप्रनि
ष्टनाद्यावलिंगरुस्थराधसमनेकसुरसुंदरीसचिवनीरसकरुननामंडपामनुवरतमाद्यहनगजम
रामोदकरभिनतरंगाम्बुपरसागरराजमहिषीममरमार्कंडेयनपः क्षिप्तिसखीसमुनीर्यभगवतीमंकुलकन्या
मुकुलपल्लविनीकोलसुलकीसरलसालजंजीजनमनिंबकदंबजंबुसंबीडुबरखदिरकुरजांजनकजांभोज
मकप्रायेस्तुरुभिराकृणमभिमतैमनंगजानामनुभवनसारसारंगः शिशिरतरंतरंगानिलैः स्वर्गवनसमंसु
मंजरीकेलतालजालकैरुलुप्तनर्मदारक्षीयानीपुण्यारण्यमयतोगगनवीथीमिवसिंहराशिराजितोमुलतं
गादुच्छलितरश्चिकामविभ्रतशादूरीहिणीमुलांचलेंद्रोजातिप्रियशाईलविक्रीतमनोहरीहारिहारिणी

मंदाकोनामनचरतवंसंततीलवेल्लसितामतीविचीनचषकमालाच सीतामीक्षदुकोदरायणरतामुत्पन्नकुतूहल
वांच उत्कामिवसतलिलकामिषसंचुरद्गुणपंचाननगर्जापणांचरपुष्पकामकांडांडवर्गतमेघनादांचगीत्वा यामी
यतताबनधघनसघिरवंसरसवनमनोहरगमनैकतालभेदानीषादमध्यमग्रामयुक्तांच विचविषांगिवानकके
रकपत्रलनारस्कानकविद्रुषाम्ज्वागनुनापसांचकलियुगडिवद्गासन्मस्तिगिवमहाश्वनिकानः
पानिभीः कालमुरवर्चानरः सकुलामनाकुधाभिन्नमानसंच कापालिकरवद्वागयष्टिमिवद्वाराधि
ष्टितो मरुभूमिमिकरीरः कसरीप्रसेवरसचारागनिचारचक्षुनः कनगोराचनाविद्वाषकेरलानदुर्वा
वाहिगिरारब्धगंगलाचोरीरवनृणारछस्तरस्कनाविविधव्याधविध्याटवीमेवगाहमानोमेषवृषभि
थुनयुजः सथनुषः सकुभकन्यानेकचरार्गी भूनानिरिग्यामपामरस्त्रीकानालोकयन्नियंगगनवी
थीविचिद्वारनेदीमंडिनासरिनिरभूमिः इत्येसरिदचवदूनरंगपक्षाग्निनागोरवसति इयमत्रमध्यगतान
पिनविशारवानरुपति, इयपुष्पकस्थपिनदूषीनस्थनाविरुद इयसाक्षीहितमधुदानवाधिहरिप्रीयायंशजाली इयं
नूनमातगरसगमपिनपरिहताईते · सम्पूर्वकासतनी इमेयवेचीरसमीरवदिनोमहाद्रुपदाः केपिविशीन्तविचिवचशाच
वोदरा केचित्संपुरिघाद्वाः पाडुसेतानका केप्यरतनूवोमहावगद्वा केप्युल्लसरसीश्रीद्रुमावलिहरीकरालष्टयन्तग
नेचा स्फुरणाक्षणिभीतयोमदद्रागा केपिसरलाणवोदुगिश्रया : श्रूयमानगजवदविचारा : सगुहाः केलासकूर्य
रोमाना : सेव्या खल्वमीविध्यकुक्षसन्नीवेशाद्गुतिमंचिरंतुनाश्रुतानिलनसहविहितविदग्धालापः वयापिवेलया
वमण्यधानमतिचमत्यकाव्यपरिमितपतनीजिलातृषारम्यरमंजरिणादपुष्पपरिमलमालम्बधुकरकृत्यरहागिविर
वमानवारमुत्पुनसम ६ मदितानंदमदद्गाहूलेज्जलस्खलिप्रदशोतंमनकानुकूपयाप्रयप्रयाणवीछेदमकुरोत्।
तैसेश्वरनेनवासक्यापारेरह वोपसहिनाम तिवाध्यतानिद्रागानंतरमुर्म्मापत्यक्षपक्षीपक्षापधूननयवनेरावाप

7/1933

नायमानेषुगगनयत्तरचर्चाप्रकारपांडुपुष्पपूजोपनयुनस्त्रेधुस्वविरहोपलनम कलकलकूर्णितानीमनाकुकुमपक
पिलरयंरे पस्त्रयप्रसादयतिदिननाविनोद मुखानीपुनः पुर्वक्रमेणप्रस्थानमकुरोत्: एवमपसरन्मागीनूमागा
नीवाविनीवाणीसहमनीनदान्तरान् स्मरणीरेणुस्खलप्रच्छादितशीतरानिशिवराणिलंघयनस्कनीरागा
नगिरिगहनप्रामास्तपस्वीनस्थमानयन्नेकदानातिदूरयीवोत्व कांदचकदंबवकच्युच्यमानाबुजराजीर सोरजिता
भसीसरितितीररतरुनेलापविष्टमेकमधुनिनमीदचादुश्लोकयुगमतिमधुरगीतलहरगरभीलास्त्रगायतमद्भा
क्षित तपस्कहृदनुकूलश्रीफल कामकेलिजनयतिवनीवानाकुकुमालोहितानां श्रयतिसभ्यसमुहोमेखलाधूली
तमज्ञानयतिवनीतानाबुकुमालोहितानां १० अथिच स्तोभयि नन्दपत्यजनोवनेषुकुत्यात्रीत स्मरतिरोहितवान
रिणा शारवाम्रशाखफलपुष्पगिरुपत्यकात्यात्रीत: स्मरतिरोहितवानरिणां ११ अहोनूरवलुभ्रयमनल्पशाक्रियं
सरकाराम्रतसंचर्व पल्लवितप्रजांकुलैर कोपिवृक्षाल: काव्यातिपुपथीवृयुवायोग्य रसमाषणस्यत्युवधारयतिरा
जनीसमभ्रमसमुत्थाय स्थित्वाचपुर संपथ सप्रेनाममीमश्लोकमपादीत् वैधावदनयाश्लीष्टागोविंदापिगदान्वी
त वाभूभुनीविषादोचंदवंनोपमीयसे १४ रत्नावुतदाकण्यंस्तणानाग्रहोपरोधविस्मयहषरसे समकालमाधूवि
नमना प्रथममुरपूल्लयादज्ञातनामुग्धस्मरार्धतदनुसर्वांगिणभूषणप्रदानेनतमन्यचंपाद्यकथयेवेयमुतुगवल्ली
लदालाधीरुढानुच्चैचत्युल्लीलस्णालवलयानुद्भतः कलहंसानक्षमक्षिणः प्रवर्तितलक्षयज्ञाद्वारमुरवेरमुरवा
नृतिरतापसानीवतिस्मारोपतुमुदहंतिसरितरुणतरतरंतलमलवुर्वाणाः प्रसंन्नसरस्वतिकः कश्चिभावानी
तिसप्रनयमस्टतः सापिसलमरयादनकांचकवणूलतयासरुनीनाचातरणयोग्यवर्तामंत्रिसधामहा
नदिंदस्मत्यर्नाधायकथयितुमारब्धवाद्यानो सूतासर्वनस्यभार्यातापिसखिस्यंमदुखहंति यस्याः
कुरः सूनुरुच्छ्वसयस्यनाम्नाकुरुस्तंत्रमुदाहरंति १५ एतस्याः सलिलावगाहसमयेवुवैतिनीस्यैन्ननोनेर

79/1933

रुयुगलश्रमः सनागपुष्पप्रसरतिरोने : कार्मुकदण्ड २४ अपिच कुलत्थोच्चटुलचुरटुन्नादिदूसन्निरुलोड
निपतितलतापुष्पविकीर्णकेशहारि : श्रमा शाद्वलमधनलग्नाश्लोतसक्ताध्वनीनरोधः सिधोः सुचलयतिसव
सेनिकानाश्रयाणं २५ रक्तानुतटाकर्णवाटुवटूटावर्तमनोवाटुल्यादिहेववास तद्वदसैनिकानवतरोपिता
तापितरक्तलताम्रयानाश्रयतश्रमाछिदश्छाया कुरुतपटकुटी। कारतकायमानानिमचंचलत्रणाटुलघव
लांबलिवदीनवटुदयतवटुमसाहिषवरवादयतवंशकिरिगावुरानुप्रचारन्नमणक्मलकाउत्सवगाहावसा
नपृष्ठावर्णपुलिमंथपासवाविहरनुस्ववृन्नावस्तिवमारुरुभ्रेषुवभ्रीतातिप्रेषगानुवसरानवातरत्
वापितिरत्नगंगेधुतुरगाः स्निग्निरतरानिलादालिवीधवीवत्यमजरिल्लोलजटिलपुत्पुटुरुनास्वेडमर्दपपु
मध्यासन्नमथमतिवाहयतुविन्नरमायुनानीतासनापतिमादिदशं स्वयमपिपुबुरास्नसुचितार्थप
श्रमविनिर्वृत्तिकिन्नरमिथुनदिदृक्षयाहतामगथाविदग्धपदन्यादिदक्षणस्थामानस्तोकपरिवारपरिच्छ
तोप्सरलिप्सरज्ञाकारघनिरमणियासविहितविहारहरिणीनिचासलस्तचकितासुरममानपुलीदर्शनतर्ष।
निवदनविचक्षुक्षिकामसाद्वदमद्रोणिषुविचित्तुमारभतपुरः श्रीतश्रास्यवर्मदर्शयन्दर्शनियंजविनजास्य
तरतुरंगमाकृरोपितः पुबुराक्षोभाषतेदृतिदवमार्कडेयप्रमुखमहामुनिवासपक्रीताः पुण्याः खल्वीमाः
ख्याधिपरिगस्वनभुमंयस्तथाहि श्रुयतेकिलनाम्नादृष्टान्युवादिभागभगवतः पुराणपुरुषावतारस्यपर
श्रुरामस्यतनद्वानुर्तमदप्रशमश्रमस्तोनातिदूनप्रसरोमकरामकरमालिमालाकुलमुक्तामंकरंदविदूषुषि
तूपादारवीदस्यभागवतः स्वस्वेदप्रसरप्रवीतिनपयाछाप्रवाहस्यमहावराहस्यायतनमितीप्यवलीकय
नुदवः सेषाचूलदुचंद्रविचक्रवाकाराकुलकलकुण्डा स्वः सीमसोपानुसदकरंगागंगाप्रतिस्रोधीपधः पयाछो
दः यस्याः पश्यते मुक्ताम्निश्रुयमाणासिकतिपुलीनप्रातश्रातपाथरुधानमजुगितिप्रीयहारिनकुलान्यु

81/1933

पुषानागलतानां। साध्यध्यानावसानेक्षणमीवमुनय सांनीधोपकजानामोंकारोद्गारगर्भमधुकरमधुरध्वा
नमाकर्णयति २७ राजातुनमस्या स्वत्वमिमहानुभावास्तथाहि मृगेषुमेत्रिगुहितालहस्तोकपामृदु प्राणिषुदमि
तवृत्तयधानतवस्यमर्षतिवेद्या कृशयकापिनभतानरेद्रा २८ इत्यवधार्यतस्तान्ववद् मुनयोपिसोयंसोमान्वेष
सोमपिपर्यानीषध्नादृश्यः इत्यनुधानादवगम्यप्रयुक्तप्रलोताभिषोनुगंरहतुद्यादृष्टिपातिश्रश्चमयक्त
स्वागतप्रियप्रीप्रालपिनम्नपथतइवरहमितदन्तज्योत्स्नामृतपूबनश्रह्लादयतइवश्रदरणदत्वी
मर्मनंतरभिरभवान्नश्रुयुष्मञ्जस्मदिथभिरधमेपिदशप्रधानमवप्रथमातिथयमतिथिजनेनलोभिधीयसेपुण्ये
पुषास्याः सलिलस्वदत्वगाह्यकुरुपुण्यमथमात्मानं तथाहि यर्वतभेदिपविभेजेभेनरकुरुपबकुरुसंगहनंहरि
भिवहरिभिवहरिभिवहरिविषयः पवनपथोक्षी २९ राजापवमेतनृमहावराहागविनिर्गताथाः किमन्यदस्याः प
रतःपवित्रं यादियमाकुनमध्यधानि निहंविपुसो चिरसंचितानि ३० तदेषकरोमिभवतामादेशमित्यभिधा
यनृपतिर्यथाविधिस्नानायसरिन्मध्यमवातरत अथतीर्थचंक्रमार्जनप्राणसंयमसंध्याकर्मपरिसमाप्तिपर्यंत
र्णादिसमुचितानिकार्यसानेरकृकमलगर्भमुर्धानलिमुत्क्षिप्यभगवतोभास्करस्यस्तुतिमकरोत् जयतिजगदे
कचक्षुविश्वात्मावेदमंत्रमयमूर्तिः तरणिस्तरणतरंकुमेधपटलपयोनिधीयुंसो ३१ तस्मुचचटुलचंचरीकुलो
कुलीतकमनकुमुदरकुमलगंधहृतमकरंदसुरभिनतरंगमुत्पतकपिंजलजलमलगाद्यावन्मूर्तिर्यतिरमा पृष्ठ्य
मुनिजनमभिवाद्यचपुनः पुलिनपर्यंतानायप्रक्षिनः प्रणयारनुव्रजतोमुनी निवर्तयभिरमवादीत् चक्रधर
विषमाक्षंकृतमदकलराजहंसमंचारं हरिहरविरिंचिसद्मभजनपथोक्षी वदंमुनयः ३२ एवमुक्तास्तेन या ईदृश्यो
याश्चयस्यपत्निचयनाप्युपचितोचितप्रेमाणः प्रियंवदतयाप्रियमाशासुः सुरगमस्तवारकृपथाक्षेमादिस्वस्तवाः
शिवाः शकुना अभिसृपिमर्थमचिरात्साधयतुभवानविघ्नेन ३३ इत्यभिधायव्याहृतेषुमुनिषुकौतुकादितस्ततः

संचरच्चरुहयहरणचक्रचुंबनाकुलतरलितपुष्पपरागपरुषपांसुलितनरुतलेषुवहत्सुरभिशिशिरकोमलपव
नेषुवनेषुवनेचरमिथुनमन्मथक्रीडानुकूलेषु पुलिंदिभकाध्यासितफलबहुदरीदुरीषुपुंजितकुंजरेषु निकुंजे
षुदुर्दशाभावुकसानुकसानुचरश्चरनेकक्षितिनिविडसंधिसन्निवेशलिलोनरालप्रदेशाधिषतमसुदिनुपपठेसौः
किंश्वर्याः माश्चर्यामार्यागीतिमश्रुणान् विपिनोदरासरसकेतकमकरंदवासितविषयकुकुभं यामुमिमेवासरस
सकेतकमकरंदवासितविषयकुकुभं ३४ नृत्तुपुनस्तामतिवाहिनाकिंश्वरेणपद्यमानमिमामार्यामाधीत् अननि
रजनिःकुमन्यनरणिसरतीवपश्चिमपयोधरा घननरुणितरुणिविपिनेकुचिनरस्मिन्नेवनिवसवः ३५ एवमस्यो
त्यालापमाकर्ण्यकिंश्वरमिथुनस्यविस्मितानरपतिः अहोमाननीयमहिमाहामाहमयंती यस्याःपरिचारिणः प
रिणोपिश्रवणस्पृहणीयामेवविधसुभाषितामृतमुचंवाचमुच्चारयंति प्रथममिहवहतावराभिजात्यवितविद्या
विनयकुविभवैरनाकुलेकुलेजनमतनोप्यसरूपारूपसंपतिः तनुश्चाधावगुणगणलाभस्तनोपिचक्रविरुधाधि
ष्ठ्यपरिणतावाप्तिरिहिमहतीभाग्यपरंपरादृनिचितयत्नवतिदूरवर्तिनंपुष्करास्यमुखमवलोक्यंचक्रार पुष्करा
क्षोपिपुरःसरमुपसरत्यनेकिंश्वरमभाषत सुंदरकंतामुखावलोकनायसकलसमीपसमागतानप्यस्मान्नपश्यसि
नृपतिरतरहितेभवसएषनिषधेश्वरःकुसुमचापचक्रंविनाप्रसाधितमहेश्वरःस्मरइवागतोमूर्तिमान् त्रिलोकयवि
लोचनामृतमयुद्गमेनरुपविधेहिनृपनोसवंकुरुक्षुनार्थतामात्मनः ३९ त्वमपिविहंगवाधुरेपरमरहस्यसरवीर
ध्याः सहिवक्ष्यसुधापयस्यलिलक्ष्मीश्यामाकर्णयतिलक्ष्मनसामनुनोनरहिमयंतीमनोरथपथीपिपासालिहि
सवणपुष्पकुंदस्मितनराजानिविर्वापचक्षुरितिकिंश्वरमिथुनमभिमुखीकृत्यनरपतिमवादीत् इयंदेवतेकिंश्वर
मिथुनमिदंहिहृदयेश्वरीयमिवहृदयेश्वर्याः प्रियंप्रियंप्राणेभ्योपिप्रेम्णाप्राभृतमनन्यप्रहितेनुहिनाचलचक्रवर्तिनोर
वश्याभीमस्यदेवनरस्यदेवेरवातयाचरमयंसासमर्पितंपरमपात्रमंत्रगीतेः तथाहि जातस्याभिजातिमुग

83/1933

नयोद्यानेनेकपुरवर्धनमानवर्धमानपुरारगारसरिनेकपुनिपुणपाणिकास्कंधागरसाम्नामाचार्यकस्र
चाप्नालयःकस्तूरिभेरुनासरसेगीत्यामपिसूरसरस्वरालापेष्वप्यास्यामरागेषुविचित्रभाषेभाषासु प्रवनेके
नर्नकीनांकारणेकारणगर्भस्यश्रोभिवेयंवीणावादनेषुपिप्रवीणावीणावादनेषुरूपेपाटवंपटहवादनेषुश्रोप्रनिमल्लु
सल्लरीषु किंबहुना कस्तूरिमिवकलावद्रूपसंचरमानुप्रवेशिरूपवर्णमिव नवत्वंसवाकंनेकिन्नरनन
याप्रहिनं ३८ नरेन्द्रस्तूपरिरंरूणानुभन्त्यनामिनिश्चोभिधायविस्मानवाचिनमिमंसकिन्नरयुवानि
मथ्यपरस्वस्पृशमदमित्रमस्तनरसोल्लासिलरवालेछिन्नरुलाटपट्टार्पितकरकमलमुकुलः प्राणनि
प्रेस्विमणिकर्णावतंसयासहप्रिययाप्राणाममकरोत् स्वयंधन्यंद्रष्टारः रूनंकमप्ययंनपोरत्नविक्रमः अ
न्यापिनाभिजानः कोनापमिर्गामकन्टपभवनं ३७ इदंच आरुणमणिकिरणकलिनरुचिरनखरमयु
खायकाभरणं तन्याकंकिसरयमिवनवकरकमलेचिरंरुमतु ३८ अनयाच नवमुभगरम्यदृश्या
नेयवरुक्षानेनवमंत्रनया चीनांशुकयुगरिकयाकियनामंगपरिष्कृतः ३९ आयंच उन्नतसुवर्णपट्टक
मनया संदंशाकथनइवच रुचिरमणिकर्णपूराः श्रवनुश्रवणोनिकभवनः ४० किंचान्यत् आनद
यायनस्तेकुडिननगरकदाभविष्यनी त्वन्मुखकमलविलासन्भागरिकानयनषट्पदाहिवसः ४१ ए
वमादिभीविनप्रलयमन्वस्तीनानुरागमुद्दीपनारंभाण्यिनप्रणयमभिधायस्थितवतिकिंश्वरेनरेश्वरो
रमयंतीप्रहिनप्राभृतानिस्वयमादरेणगृहीत्वा सुंदरकनस्याः सुंदराएवास्माकंकर्णपूरः पूरिकरायंमणि
कर्णावतंसः नस्याः सुपहिननानेत्रवयंप्रहिनाः प्रमन्नायंमणुलिमलंकरः तदनुगंतव्यमाशु
दिनाः पुनरुक्तमित्याशंक्यादिनयुक्तः अथवत्वयावाप्रेषयंत्यानयाकिंनप्रहितमस्माकंकिमन्यत्वनापि
परप्राप्तनभविष्यतीनिनंदहिंडिविरमनुसरामः उत्पाभिधावबहुमानयन्श्वनकिंरेनमिथुनमनिवपलक

पिकरोल्लिखनरश्मिरागप्रगलिततलस्पालनपुलकलवरसस्वर्णीनायुल्लिख्य समसमरद्वाद्वितपोपुपरेखनवर्त्मना
निजाधारमन्यत्वनुल्लिखेत्पश्चीमाभाधसंलिखितपादवलेखनासार्थीनिवाल्गगिरीगद्धुरविद्यातिविय
द्विश्वापार्थविषस्वलितसेवनस्थादिति। दिनत्रयरथचक्र। चक्रमणचूर्णोल्लंघनुमदरगोरिंगेरिकाधूलिपटलोद्गो
लदूधालुन्नासमध्यागः तेनचसचलितानीकिरभीतुमारपतनतनेनयुभनयुभिविपिनजनरत्नत्वचावृत्त
धरांरामरांचिंचितमासी। तनत्यञ्चनदृत्वर्थाक्रांत्यंधदर्शनिवत्यांविशंतिपुदिक्षुन्यंवासवनमुनिरोमधूमगंधि
नमतर्यमाणाम्लवंदवनासर्वाद्वाधमिभूरयूथंदोषावुगुवप्रस्खलिषुपरिणमसंडासेनन्तिमिरधुमनाम्नीमान्तन
पक्षमलवर्कानजालेनिशामुरवनरर्पातमनेकिन्नामुथुननसार्धमर्धपथायातप्रज्वलितप्रदिपिकाणिपरिवार
तः कारणागतकथितमत्यंतिताम्बूलरक्तनाच्छंडिमांविभिरसचीवनामविज्ञानु तनचक्रमनरुतकरिणीयस्व
रमानपाचंचदारकोपनितमुत्पतत्याचपरिमलस्पृहणीयमत्यच्छमेदुरमासोपवेशनाज्यमाज्यस्पृपमुपुचुरसा
विनरमियनाप्रजनः सहमधुरसमसारमाहारमनंतरमाचीनत्यशुचिश्चंदनोद्गंधनरत्नमलयुगलः कपुरयोरिप
स्किरिननानुलेपनाद्वल्लवदारविंदः सहरत्नकर्मपिप्रसाधयाविद्याविनोदमयीविहरणावागुवीकुर्गाथानाकीमपिमधुर
मितिमदुपर्यंकिकासामाजिनः विनरमाथुनमादिदेशा दक्षिणचाग्निशयनशासुरुचाद्गुणगंधारपंचमरागास्थान
वंस्निग्धहृतमध्यमस्निग्धप्रसन्नपरंबालनाप्रयोगमुचितस्थानरुतकपमकद्योरतारस्वरभावयंदि: यद्वदयमभी
पिचविषामर्तेनश्रवणेंद्रियमस्तनयदिवान्यविषयसंवेदनमनुरुध्यप्रपचिमविषयचिन्तरसज्ञकीतमनुरुध्यकामपिणी
त यत्रपरतिरणरणकरस वृत्तयतीहेनचितमुत्पाटा स्मरतिस्मरांपिपनुष: प्रगुणरुतानिर्गीतिवानस्य ४७
एवंविधयतिकरेवेनात्मिक: पर्याटे मलविनिग्रयस्तिर्मर्यान्द्रियाणात्यतिविधदवस्तावाचिदृक्षादिनीच ध्वनि
रनुगतविणानीघन: कामलोयंजयतिमदनबाण: पचम पचमस्य ४६ अपिच अयंहिग्रथमोरागः समस्तजन

85/1933

रंजनं वस्यनारितद्दीयापिरसकथपचेमोभवेत ४७ अपिच ग्रीयविरहाविषादस्योपधग्रीषितानांविविधवि
धुरचिंताभानिविश्रांतहेतु क्रयमम्लनरुतरंग कर्णयो वैनरस्टोमधुरमनिधाननिश्चेन पंचमस्य ४७ तुतिविवि
धमुदंचमंचमोद्धारगर्भपंडितीमधुरयंत्रधाम्निवेतलिखेत्स्य अपहरतिचचंचीन्नरहृद्गीतसारवमयुरवनिद्रानि
मुद्रांलावमार्सान् ४० एवमनवरतमारिहृरांहृमुछुनागीतरगीतिगितास्तश्रोतस्मिमप्रमनसांकोरितोत्कंठ
रणारणकरंमसानिरंजनिरुद्धनिविचमालिदीवर्वसिध्यनकीनस्तोकतायास्ति कुरिननगरक्रिन्नदीया
नामिप्रमविमंतरायांसिविधकिमुसीप्यनमातनयमित्यनर्घधाचितयतिसंधानरयुवाप्रकमांचीनप्रेषमवा
दिन: वधमाजोछुसद्रागसंजातहृदपाणिका स्यमंतिनिगीतीश्चवत्स्यनोहृदयंगमा ५० सर्यनवृत्तलोपनासा
यत्कारहृणी मापिहृचस्वरालापोचित्वसाधारणातव ५१ संगितवृत्तदोसवृत्याच्चारसमतिसमुछना
गितूनस्यास्मदस्यामिन्नयत्रगानदर्शने ५२ एवंभूतवतियोनरोविभप्रयत्नविवंकापवृटिलितोन्नमिन्नुभु
कुलयावलितकोधरमयत्तोस्यविन्नम्रवनुमातरन्नतासदस्यमामेवचादि: शुद्धागिधनचारवस्या: संचार्य
काकलिरवरा दमयेत्या: कंथगिति: सादृश्यमवगाहते ५३ अपिच गितग्रामा: कलहिन्ना सातुग्रामसह
लमाश्रयु वृत्तानुघनागिती कंथंतस्यासमांवेत ५४ विंचान्यत: स्वरितेवबसुलघनाप्रयोगप्रकाशिनसुछ
नावद्धपाचंचत्कलयवबहुभाषावृत्तान्वाच वेत्रेयवबहुगोरावदुरागाच्च अदविर्वधदुकवुभद्रादेवुरुनिनाहस्या
नकाचेगितिर्गाय तहृरमिरमीसुच्यंते वेदविद्यापमादेविमनोहरपदक्रमा: उद्योतितापुराणागमंत्रेश्वासणज्ञी
लया ५६ विंशायमंचपथामानुहृदज्ञानपुर्थेत्ययमनेनविधवेनातिविनोपुरन्दीनदयतेदमयंतिनिज्ञीथानाय
नुमाणीपस्य मदनवज्ञविन्नाम्लंघयतोभारहानामिलनुपुलवधूनाशवंशोवंधः ५७ अपिच शतगुणाप
रिपाद्यापर्यंतनरंतरंश्च मल्लबुवंन्ययानामाहुरग्रिण्यतिर्वन्न उपेनादर्शयिताया: क्षापिन्नाहृनिज्ञाम्यनाम्यति

पुलीनपृष्ठ चक्रवाकमिथुनाकुलं ४ अथ वर्षाप्रवर्णनम् अथ वर्षाप्रवेशेन पौरागारवर्त्तिनां विलासमनसि विचार्यमाणानुरागपुरुषनिरूपणम्
रागिधनरङ्गायनगामन्त्रणिद्राक्षेत्रकरंगीपक्षच्छायासप्रच्छदपटाच्छादनहसनरतिनटनयगभाजन नवच रस
यंत्यान्दनुरकायमिनिर्यथेनावागात्यानिद्रायोद्रेणीद्रुमानुगस्यनोश्चिनविधविधिकंगरत्नानि विनिद्र
चनेदनापपगानत्र भानिकपुण्यवर्षानेनानिवाकुणयनुभानक्कालप्रणाक्किकापर्यागणपर्यंतसमगिरिम
सकगुहारत्ननिकनानोत्सविनानपटदेवनागानिगिरपल्लपङ्कंशुकवेजयंतीधिवभविच्यद्दिनकरोदयनभ
स्तलमल्लकुनेनोपुपर्वसंपादिद्धिप्रभानप्रभावस्फुरंघुवल्लुकिद्वानरमणीवश्रवतिश्रवणपथमीषद्भीषनवकमल
पुकुलमुरवमुत,मधुरमधुरमद्रेधनोद्यमनिद्रणप्रमातार्थीतमिमधुद्गानुविद्धुद्धुन्नापामालपंतानेनैविन्दरमिथु
नेनैगयमानमिमभ्यावमीक्षणीन् धुरन्नतनिविरामान्मन्दीन्दरभोन्नरालस्तनुतृष्टिनतुशारसनृद्दारणाधपादः
कलितपादभूमिसमातिषुपदातिस्वस्तनितीभवनातभीतयकांतानुषषु ५० तद्नुपुनः पल्लातग्रहरतप्रयाणभे
रवविनिद्रस्वनपूरदयत संभविषमविभागाकुलक्षुब्धजलनिधिक्षिप्तचलैतः सम्यक्समुद्रस्यकलकलमाकर्णयचुप्राय
स्तोविनाचारभ्यारब्धचर्चिनीश्चद्रुचुरचरणाश्चलस्वरचरणाडबरितोडपरज्ञो पादलिलासिवाभ्यस्यतासुरतघु
रधुरायमाणघोषाप्रस्वलनस्खलितनखद्विगलितेषुद्रुतागजलपूर्वेनवनभुविकेनिलक्षलक्षितीमावाकारयंतान
न्नात्यानरनुरंगसेन्यनवगिरत पूर्वप्रस्थानस्थास्थापनेत्य स्तपुलितस्थलिस्खलितओतिस्तुलमन्युप्रमंकमप्रगजप्रा
ध्यमयलोवयचपुष्करासमभावर्त भद्र सालानकमनालानमयुनमनुनत देतवतमदेतचपर्यनमगजलगत्त ५१
अथहिमन्मथविलासमधुपरवेंदग्धमालयनेनथाहि स्वरचरपरिरंभारोमांचीनाया सरसकिसलयाग्रास्मृ
दुनापर्णेण मदमुकुलितस्तः श्वासकांक्षिणेंद्रः ईप्सितेयतिरंस, कुंलीकोपर्यायाया १ अपिच उपनथतिकर ४२
वरनुकाथाः श्लथलंबयंभगमनंगसंगताया स्तनिंशयत्तदक्षीपक्ष्मलस्वसःस्वमुखरणवरतुदिखं ५२ अथवाः ५१

87/1933

विवेकपुर्वव्याहारविचारेषमिमानुषेभ्यस्तोकमेषावहियते तथाहि श्रुयतेकीलनारायणनाभ्यंभोरुहकुहर
वृत्तिर्मधिज्ञायानस्वयंदविद्यानिगदतोभगवत पितामहस्यहृदयतरविर्वाणभासनामनिसामानिगायतः
मैमांसाभरसनिष्पादस्यरोतेयगवत्सप्रतिकूलमूदयामनालनप्रस्तयाष्टिर्दिग्गजेद्वारस्तिभोग्रवनू भद्रम
दस्रगासवर्णाज्ञानयोगीरिचरणादिचरोभयचारिणकरिण प्रसिद्धचैनत् सामजादृगनाहति केचिचुनरन्यथा
पठयंति सकलसरासत्करपरिपाचरिवर्तमानमंदरमथानमथितदुग्धाभोजनीलनिविस्मयोलक्ष्मीस्मरगा
कसारसासद्रमधस्वनरिकोस्तुभोद्यैः श्रयसासहत्व शशधरकरदीतिरेरावतस्तत्वसलिरियुमशोधवना
न्यलकरोति तथाहि उच्चैकुंभ कुथिताहनोमधुरस्कंधसधी स्निग्धाताम्रयुतिनखमनिर्लघरोरुहस्तः
सज्रः प्रसवदपरिमलस्पर्धीदानोदकांचभद्र साद्रद्रमगिरिसरिनिरशरीकरेद्र ६३ तस्मोच्यतामयमनुरा
गिनादंपत्यो किंदारसविद्यातः स्तानश्रयानित्यभीधायहृतहृदयः स्वेररमाणमृगमिथुनविलासेरलू
सितपुलक वृक्षमतस्तानानीलेरुकघनानासरनिझरानीपातपाणदपतलचलत्सलिकालविकंकारवैर्विधमा
नः सानिपतरसंचरकमभाषितेश्वसमसमसमंच भिन्नगाचत्र प्रवचिषमसमाधविषमेच विश्वापदंसमापदचेः सपाद
पमपादपचे विधरकधमुद्धपेदधविलोपयतामिहंविषनिपन्नगवृत्तानद्वाणिगहनंच इहहाराससल्लकवनीवनानीपा
धर्द्धीपलंपुरिदंपदचं इहबहुसस्यानिशावरहृदानिरत्नाचरस्तथेच: इहरसमधुराणिफलानिकीचवनं इहेमादि
नीवन्यकुंभिकुंभमाजिसरिनीरेच इहसत्प्रभावधानिहवरधारणयानिमुनिमंडलेच इनिविधेनप्रदेशान्तर्गा
यनः पुष्करोक्षस्यविचयवनेनानि,भीवयनुकेमणनिकमयूरिरवरपरंपरापेररसह्यावलभवननार रमणीयन
यास्निग्धनयापुनः पुनः परीवर्तिनसुरवविलोकयविधस्क्षिणेभरवल्लाभिरवरश्रेणिपादपान् पुष्करोक्षभा
षन भद्रइस्तजाः स्वस्वगीविधयनठानस्व: नथाहि आवासाः कुसुमायुधस्यमाम्रवरीसेकेतलीलासह

पुष्पामोदमिलन्मधुव्रतकुलझङ्कारहृद्यध्वनी सद्भिर्यो श्रीयशोधराङ्कविहितश्रीराजशेखरेनदृब्धे हृतहृद
यविश्रामस्थलमस्तुमा ६४ अपिच भ्रमद्भ्रमरझङ्कारसङ्गमच्छायतरुश्रीपुष्पायावत्सतलेपुष्पाधानियथाविश्रम
गेहश्रिव: निर्यन्निर्गत्यनिर्गत्यनिरन्तरपरम्परयातियथाफलेभ्योविदेतुपथिकेतु यातुचपरामभ्युन्नतीपादया ६५ अपिच
यत्रनद्यस्तीरवेविद्यासिद्धरसिरुद्धा सरस्योवानद्यसङ्गमा: सदङ्गीगच्छतुनिर्धनस्थानसमः नक्षत्रय
दृदापुनरिमाविभ्यविचित्रपत्रलवृन्दमयातिभिवनेविघ्नमलोकदृष्यावतथाहि स्खलनमाद्रुनपवोधरभारसम्भ
व्यप्रदेशारुचिमल्लवलिलतायाः उत्कूलोन्मिच्चलदेनदृशः प्रियायाः स्तस्थाश्चयपर्वतभुवोवनविथीकाया ६७
अपिच सवुनोसीवुनाविलोक्यरमणीयशाहिमानुना मालवनेमालयनविहरिष्यतिसामया वक्ष्या ६८ सखेस
खेदाद्वावयंतत्कथयविश्वदूर पापिरविहर्षविधायन्नश्रुतिसंपूरमध्यस्थमुक्तापलगुलिकायातयाले
रुतानंतुदिननगरमात्यन्निदेधनिनिपधनाथंतेस्तेरालापैरनुवर्तेतेति: पुष्करराक्षाभ्युभाषत देवप्राप्तान
नुवयं इदहि विरपुरुपंतदेनहरदातदनामक महाराष्ट्र दक्षीणासर्वातिसावहृतिविदर्भानदियन ६९ इहु अ
वरभया सिंहलद्वीपमुवासहस्तिबदूदयात्यागिजनयातुल्या: समदहनयाभुमिनिखातरूपणजननीक्षपवू
मीकयासमाप्रजाहसमदरदानीवप्रवलानीराजचक्रच इहंबहुधामानिनगाणिलोकहृदयंच इहंसारंभो
निकृपणबुल्लनिदारुपवप्रेसणकंच इहंबहूलयणिजनमनोजनैमनसिप्रजापालवलंच इहमाहाविप्राणि
ग्रामपुरपंतनानीमंपगोपच इत्थंचगगनविथिवपुर्वातिराजगोपस्तुतिराशीर्वादपथुक्ता सूत्रणप्राहारभूमि इत
आरूढ्यस्थाता: सिप्रसरसहशानग्रामसध्याश्चवृद्धान्ऊन्यासन्नणिहितभुजी संगताकातुकन नक्षाहृदविव
लहंसीयासित: पामरगणापरयत्यस्तानिभृततनवोलेख्यलिखावहति ७१ किंचानन्त लयचलमियथायथा
स्वमस्मिन्विपदनानीतयातथाचलति: तरलितनयनानिपामरगणापवनविनर्तितपल्लोपमानी ७२ अ

89/1933

पच उत्खातकुलिनाशुकपुरमादयंतमुक्तासिपुत्रीतुगस्तनमडलेषुविलुटदूद्भावलदामस्रु वासास्वादिषुदृ
श्यतेमगदृशांसकेतविवासबानास्त्रीप्यन्निवर्गापिकाउत्तयदूग्राकाम्यरयोहरि ७२ अहोश्वल्याश्चर्यमीद
मातथाविधनेपथ्यनिरपेक्षाप्युन्मादयतिमणीयुनायोवनश्री तथाहि माल्यपुटैर्नीवकर्णिकारकुलिकाप्रियंगुतरु
यंदनमुक्तादामगलेचकाच्यमनंत्लाक्षामयोकंकणो शर्मागेषुहरिद्रयानयनयोरंजल्वणंकज्जलंवेयाधविरसस्तथा
पिदृश्यग्राम्यदृशंतिस्त्रिय ७३ इतश्चकदलिनकदंबिनीवर्कशाकर्कटिकाविशालकालिंगा कुष्माडयेडिमंदु
रामयतरुतोकामहलिकाकूस्तकर्णपूर्णनवा: स्थूलमूलिका पिंडितपिंडखर्जूरगुडसूतपूतलासजीवितलि
वर्नीका सर्षपरायराजीद्वारा लीला: सरित्सारिणीसारिवारिसेचनसकुमारविर्धायपल्लवितशाका शाकवाटि
का: इतश्चधिक्यमुच्चकुदानदिनोमवंशदीक्षारस्यदिक्षुदंडसिदुवारा पामरिसंकेतनिकेतनकृतकीचना कृषा
णनका: दारुकितकारदंका फुल्लिलिनकवोल्का फुल्लमल्लिकोल्लासिन सजातजातयो: विचित्रज्ञातयत्रिका
सारवितपादपीतिनगरकर्णपरविरुधोदृश्यमानसर्वर्तुपुष्पा: पुष्पारामा: दृतश्च्य: नातिदुरदसीणदिशिदृ
श्यनिवेषयमुदेव एतास्मा: पश्चिज्ञालिकलमान सस्वारुदीर्घक्षेवावप्रंप्राताहरिद्रनस्थलचलसिनागगोम
हुला दृश्यतेपुरत सरोरुहनालाजिघ्रविराजायप्रालीनादिविचित्रपत्रनिचया: सस्यस्खलिभुमय ७५ स्व: सो
दर्यविदूविदुरिन्नमिदमेपविदर्भानदिनान्दयवरदासयायमनयो: पुण्यात्मासो: संगम: अस्यैवोन्मदहेसहमि
नितटसेनास्त्रीति कन्यनायस्मीन्मनकरिद्रुमकवनक्रीडासहा: वादया ७६ एवंजनकथादज्ञानीयप्रदेशात्मका
ज्ञानच्याजेनविनोदलिप्सापक्षयतियुपुत्रादीप्राप्ता: कुंडिनपुरमीत्युत्सुकितहृदयनिषधेश्वर परमपरितोषा
त्यादितोषिकप्रदानपुर्वमिदमवादित भद्रभवत: सावुमार्यमधुर्यमधुर्मोश्रमगर्भसंहरगर्भासिरुतिभीरुस्ति
मन सामस्मारुमविहीतदुवारदृश्यसमभगविषमद्यानुद्यादितस्वेदद्वारगच्छतिमात्रमिवाकात स्त्रिवि

91/1933

93/1933

भव्याभरणावरणरमणीयरूपाः काश्चिद्दार्ढ्कमुकफलहस्ताः काश्चिल्लक्षावलंबितताम्बूलीपत्रकरंडकाः
काश्चित्पिहितपट्टांशुकपटलीकापाणयः काश्चित्काश्मीरकरंबितकस्तूरीकामोदामंदचंदनभोजिभाजनानि
लक्ष्यमाणाः काश्चिद्रचाननालिकेरजंबीरबीजपूरपूरितपात्रीपाणयः काश्चिद्दंतक्षयरजउरखाद्यविशेषानमूल्य
मांगल्यमालाभरणानिचसकौतुकमादायदमंतीप्रहिताः प्रथमप्रथा॰ वितप्रतीहारसूचिताः प्रविविशुरनु
ज्ञाः कुब्जिकायामणिकाश्चसविस्मयाः स्मररूपानिशाधिनंनरपतिमवलोक्यसाधुभोः स्वामिनिसाधुस्थाने
भिनिविष्टासियोग्येजातायहासिपात्रेजातस्पृहासिलक्ष्यसेचजन्मफलमथाप्स्यसित्रीस्वभावभाग्यमनु
भविष्यसियौवनसुखानिप्राप्स्यसिसंसारफलमहास्ववंदनीयासाकापिपुरुषरत्नाकरकुक्षिर्जननीयस्याः
सकलसंसारनरहारावलीमध्यमहानायकोयमुरसचेदसवधारयंतीमनाक्नमन्मौलिरालिनसीमंतमुक्ता
फलाः स्वामिन्नयमस्मदीयप्रणामोऽप्यापिकाचित्प्रणयमतीमुनिधायस्मयमानवदनकमलाः सलीलमूचुनि
पालंप्रणमुः अन्योन्यकृतसंबोधनाश्चसहर्षमिदमवोचन् हंहोहंसिचकीरिचंद्रवदनेचंद्रमुखभेचंद्रनेचंपचं
गिलवंगिगोरकलिकेकुकलिकेमालतीएतत्प्राक्तनजन्मजीवितफलंलोकद्वयफलस्त्रीनिर्योसौभाग्यामृतनिर्भ
रेनरपतौनेत्राणिनिर्वांतुवः ८ कुंदेकुरवीचरिनंरिनिहलेदिद्याचवर्धामहेरेम्याः सोयंमनंगसूररचक्षुः प्राणे
श्वरः प्राप्तवान् तस्याःसमप्रतियत्नेकृतानोचेद्बालसदृशीक्रीडावनेशाखिनांदीर्घश्वासमरुद्धिःरश्मिपुरुषैः
म्लायंतिनेपल्लवाः ९ अपिचयस्यचैवमनोभवालसदृशादेव्याश्चतोन्मादनायंतेग्रहदीर्घकातरतलछा
यास्यंयवासराः प्रायःशोणसरोजपत्रनयनोनिःशेषसीमंतिनीभ्राम्यन्नेत्रपतन्त्रिविभ्रमतरुःसोयंनलोनेषधः
१० एवमन्योन्यमभिधायसमीपमुपस्तास्ताः क्षितिपतिरनुरागतरंगतरलतारकेणसदारंदुराक्षिप्तपक्ष्मणा

95/1933

नक्षणासंतोषपुंजमंजरिकाइवानंदकंदलीरिवामदनपंकपुत्रिकाइवमधुमासचिकाशानंसहंकारमंजरीरि
वरमयंतीप्रेषिताःसस्मरमबलोकयंतिनस्तएतत्कुशलंनःभवतीनांउपदिशंतुकीर्तनीयंमूलमावेदयंतस्वा
मिनीसंदेशमिति ससंभ्रमंसंभाषयामासतुश्चमहानयंप्रसादइतिब्रुवाणाःसमुपविश्यराजाधिराजराजीव
दलदीर्घाक्षिश्लेषमवातीत्यछंतिननामरेवस्यापघनेघर्मांशुघर्मांभिनिर्मिनःकोपिखेदःसमपद्यतनवासम
विषममार्गलंघनश्रमेणकोपिपरिमाथिनीपरिजनस्यग्लानिरभूद्दूरनिदिनानिदेवनाध्वनिविलंबितमिदंच
तयाप्राणेश्वरस्यप्रियंप्राप्तंप्रहितमिदमुक्तमिदमेकांतसंहितंदृष्टमिदंप्रकाशाश्रयालापलीलाघटितमिति
राजानंमंजसाजज्ञुस्तेपिस्मरव्यापारकोरकितताभिःश्रृंगाररससेकपल्लविताभिर्मुग्धस्मितांशुमंजरीता
भिरंतर्लडदाभिरिवबाष्पाभिःकिमपिसरलाभिःकिमपिनोमौलिकुशलाभिःकिमपिकथयन्तःकिमपिपृच्छन्तः
किमपिसंदिशन्तःजल्पितमनुजल्पितंहसितमनुहसितंसभाषितमनुसभाषितंप्रियमनुप्रियंप्रसादानोद्दीपितो
द्दामानुरागास्ताःकुर्वन्त्यतिचिरंप्रियगोष्ठीलीलयानंतस्थेअहानरवस्वस्यनरपतेरश्लीलंशीलमनाहार्यंमो
हार्यमबंधनंवचनमदेयंदानमस्मयास्पदंमविचारगोचरंगांभीर्यमितिभावयंत्यस्ताश्चकांचिदुचितविनोद
तिवाह्यबलामनुभूयचकृपिगोष्ठीसुखमाख्यायचकांचिदत्यमयंतीविनोदविलासव्यतिकरमाज्ञापयतु
देवोत्सान्तगमनायभवद्गतोमदनपानार्थिनीदेवीत्वरितास्मत्सखासुखमवेत्स्यमाणाचिरंतीत्युभिधायानुमता
स्तायथागतमगच्छन् गताश्चतासुअगल्भंप्रज्ञायामचरमंवाचिककलाकुशलंनिपुणंनीतौसंप्रतिभंसभा
यामाश्चर्यभूतमाकृतिपर्वतनामानंवामनकंसुषायनीकुब्जककंकंकंधफलस्थूलोज्वलमौक्तिकावलीसु
रत्नाभव्यभूषणांश्चकानिसन्मानदानादरपरितोषितेननेनपुण्यराशिपुरःसरेणकिंकरमथुनेनसहरमयंतीप्रेष

यामास स्वयंत्रशांखिकमुरवमकरूर्यमाणशंखस्वनविभिन्नभांकारिभेरीरवेणनिर्यद्देलाविलासिनीचल
ञ्चरणरणन्मणिनूपुरसंकारेणचनिवेद्यमानेमध्यान्हसमये मध्यान्हिककरणायोद्दिष्टत् ऋमेणचनिस्त
नसमस्तसेवकजनेविश्रांतनूर्यनालगीतासकनिर्यातनर्तकीविरहखेदादिवमूकीभूतासकलनाट्यालासकनिः
शब्दतयासकलाखिलार्थाधिकारिककुठीषुशून्यतयामध्यान्हसंत्रोन्मूर्छितेविषयसामंतमंडपेषुसकलसेवा
विलासिनीचरणकुंकुमपरंपरा·तयाविकीर्णेविकसितरक्तारविंदप्रकरश्रयप्रकाशमानेराजसदनांगणेच
नथ्यनंतीषुभोजनावसरशोचकाहलासकप्रथायमानेषुप्रत्यास्थादिकजनेषुपरिभ्रम्यमानास्वस्तिथिसत्रशा
लासकसज्जीक्रियमाणेषुयाज्ञानशालिनेषुप्रवेश्यमानासुगोयासयोष्यासकपुण्यगवीषुकपिलासकप्रक्षाल्य
मानेषुवायसबलिलंभसिक्थरफलकेषु बहिर्दीयमानेषुदिनानाथभिक्षुकभेक्षपिंडकेषुसमुपलिप्यमाना
सकभोजनस्थानेवेदिषुसंचार्यमाणेषुचकोरपंजरेषुनिवेद्यमानेनेवेद्यासुपुण्यराज्याधिदेवताप्रकृ
तिगंधवाहिनीवहतिविविधानपाकपरिमलमनोहरेमहानसमरुतिनिवर्तिनमज्जनादिक्रियाकलापेभ
जतिभोजनभवंभूभुजिबहिःसूपकारकलकलःसमुल्लासआज्यंप्राज्यमभिनवंकंदकलिकाकल्यश्चशा
ल्योदनसूपाश्चपमनोहराःशिखरिणीस्वादुनिशाकानिचपेयास्वाद्यकवल्यलेह्यबृंहणंनानाविधंभुज्य
तांभोज्यंभीममहानृपस्यसकलयासंप्रेषितेसेनिकाः ११ अहोखल्वमीमास्यमांसैर्विरहितमुदीच्यप्रतीच्य
प्राच्यपश्चिमनाःप्रियसकलाभोक्तुमेवनजानंतिविरलःखलुराक्षिणात्येषुमांसासनव्यवहारस्तराकर्ण्य
तांनेषधाःआसंप्राप्यपरान्नकूरकवलैर्मंदाविधायक्षुधांचातुर्जातिकसंस्कृतोनुशनकैरिक्षोरसःपीयतां
संसारस्मरणीयतेमनरसानास्वाद्यचिंतनःस्निग्धस्वल्पदधिद्रवेणसरसःशाल्योदनोभुंज्यतां ९२ रा

97/1933

जानुप्रतीहारनिश्चीयतांक्रमयंबहिःकलकलव्यतिकरः इत्यभिधायतंकालयोग्यपरिजनंपरिवृतोभानु
मुपाविशत् सत्वरितंगत्वाऽगतश्चप्रतीहारोविज्ञापयांबभूव देवसमयंसाग्रहिताःसूपकाराःसैन्यजनभा
स्वणांसजगोपालबालकमाकरितुरंगवाहनमासामंतनियुक्तकमास्थायस्तेस्तेविशेषाभोजयंतिलघ्वा
सर्वतोदृश्यंतेपर्वताःपक्वान्नस्यराशयःशाल्योदनस्यस्तूपाःसूपश्चपिसुराःसर्पिषःसिंधवोमधुनः निक
राःशर्कराया:स्तोतांसिदधिमुग्धयोःश्रोत्रांशाकानांनिपानानांनिपानकानांकुल्याफलरसानांकूटाःकटुक
षायाम्ललवणानिकमधुरोपदंशानामेवकापंक्तिमिश्रयाभोजितंसैन्यमपिचभुक्तांतेपलदिग्धहस्तलवया
रुहर्तनचंदनंपश्चाद्गरवरुपांडुरदलेस्तांबूलदानक्रमः एकैकस्यमृणालतंतमरुतादत्तेनतोयासवीरे
त्याकिंचिदचित्यमेवभवतःसैन्यानिधेयंकृतं १३ इत्यंचरसवतीदेवस्यनयास्वहस्तपक्वदेवपरिमलनसंस्कृ
तेःपावित्र्यैरलंकृतस्वमुद्रयामुद्रितांइत्यभिधायव्यसर्जीत् राजातुमनाकरलितशिराःसस्मितमहानि
धानिशयमुदारगंभीरमुचितव्यवहारहारिलीलायतं तस्याःपरिमलस्मरणायास्वाद्यायमपूर्वदेवकोपि
पाकक्रमस्तथाहीदमाज्यंस्वल्पमपिअनाम्लास्वादुइदमीषत्कषायमपिमधुरतामानीतंइदमेकरसमप्य
नेकरसीकृतंइदमतिस्पष्टतयाऽगतमप्यनिशंनेरसवत्तामपिरसवतीविदर्भराजात्मजेतिभावयंस्तांस्त
यापहितानूपाकविशेषानादरेणास्वादयामास चिरंतनौश्चषड्रसाःकलयेयेषुभरतेशेनाप्यपिवातया
नुपप्रपन्नाःस्वसर्वमेकरसीकृतं १४ तथाहिअयस्थामिवचेतसःपुरइवव्यालंबभाजेइशोर्जस्यंतामिव
रुधतीमिवयमनाकुशंधंहसंतामिवनिद्रामुद्रितलोचनाजपिवयंतोविश्वरूपायितांपश्यामोबहिरंतरा नि
शिदिवामार्गेषुगेहेषुच १५ एवमवधारयन्अंतर्मरुतयाग्रहिनेषुस्वहस्तपक्वपाकरसविशेषेष्वस

99/1933

पयपरिकल्पितांगणवापिपरिसरचलच्चक्रवाकेचंद्रशालाशालिनिशीलूषद्रवानेकभूमिकाभाजिधनंजयद्रवस्फटिकभ
नेकुरुवैंद्राणवान इक्वाकुचित्रविचित्रभित्तिभाजि नुहिनाचलोच्चकूटायमानेसकुधाधवलसौधे धाम्नि धवलावली विलय
समसमित्तसोसनमभ्रमिकायामितोमुखवातायनेनिविष्टामितोगतास्तारकुब्जवामनकन्यकास्वस्वातीव्यतिकर वि
नोदारंभिणीः संभाव्यंतीमनवरतनरलोचनालोकनेनालोलत्कलोत्पहारमिवत्वरधिष्ठितायेदिशेदिशंतिसुल
सीयंसुकस्याचनयादृष्टमानमरनवाणव्रणकिणानुकारिकस्तूरीकापंकपत्रलतांकिनकुचकलशश्रियमधृष्टी
शाशांकसकलश्रीशोभाभाजिललाटपट्टेस्मरपरवशाभिपुरुषारिवममेयममेयमितिहर्षान्नकृतस्वस्ववर्णानुकारि
स्वीकारचित्रकमिवकुंकुममृगमदमलयजरसरचितमिथुनकरस्वानयमुद्दहंती मालोहितेनतलेशार्तामृतपानप्रबाल
मृणालकेनवकर्णप्रणयिनाबालपल्लवेनविराजितवरतामासन्नमणिभित्तिदर्पणसंक्रांतप्रतिबिंबितयात्मसंग यो
ल्लाकनसंतापसंविभागार्थमिवबहुनिजात्मरूपाणिसृजंतीमासन्नवर्तिनीभिर्वीणाविनोदद्विषद्भिः समानवयोवेषा
भिः सरस्वतीभिवसकलविद्याधिदेवताभिरुपास्यमानामनुन्मिषत्कुसुमाभरणरमणीयाभिश्चामरग्राहिनीभिर्वनदे
वताभिरिवशरीरिणीभिर्वसंतमासश्रियमुपशोभ्यमानामनुलेपनपुष्पपाणिभिः प्रसाधिकाभिर्भवानीमिवकांतिर
समुत्सृजंतीमुशोषावयवेषु प्रतिबिंबितसप्तचित्रभित्तिरूपकैर्मायादिभिरारक्षकैरिवविधीयमानाश्लेषामयूखि
तेषुरागमणिदर्पणेकंदर्पानुरागिणीशशीवकृष्णयापरिक्षीणयामशेषजगद्विजयायः स्त्रीशालाकाभिवमन्मथस्य
सकेतनवसतिभिवसौंदर्यगुणानामधिदेवताभिवसौभाग्यस्यविपणिभिवलावण्यस्याश्चित्यसर्वस्वपरमरत्नाभि
वविधातुरंतःसंसारोहणेकरत्नकंदलीदमयंतीमद्राक्षीत्सा मदनशलाकाभिवावलोक्यचंताप्रतिहर्षविस्मय
कौतुकोत्तानितनयनस्मितिनतानहमियंहि स्मरराजराजधानीमंगलवसतीर्विलासविहंगानां शृंगारंरंगशोभाहरत्ने
मनःकुसुमभाजनस्य २० दृष्ट्वोविधिर्धिषणेनसर्वजनसुंदरंजनंकमपि रूपपरार्धमयारिहरिणाक्षीविधेयसाविहिता

२१

10/1/1933

किंचान्यत् जावण्यपुण्यपरमाणुरसंतदन्यदन्यः क्रियाकुकुशलः सचकोपिवेधाः येनाकृतालकलितियंविहिता
विधिष्टकार्यंकुकारणविशेषगुणोनुमेयः २२ एवंविनर्कयंतंसामिपांपुष्कराक्षसंचिंतसंभ्रमेणमनाग्गलितकंधरां
कदलीकंपीतकर्णोत्पलमवलोक्यस्वागतप्रश्नानंतरं अहोबहोः कालादभूतकथभानमयी धीरेतिनमिवतमस्कां
उपिंडीकृतंकुंचितमस्कांडावरितनखंतविकासोल्लसद्दशनभासस्मरत्संगमोपकंठेवनविभागः चिरात्संपन्नासलक्षणा
दिगियमुचीनसखादिरस्तदवादिनइवोन्नीयतोयंजनस्यभिधायपर्वतकेकृत्रिकुशली परबलवनदावालनो
नलइतिस्मितमधुरयागिरामामभाषत अहमपिप्रणम्यथोचितमनंतमतिस्वरितसखीजनोपनीतमासन
मध्यास्यदेवनप्रहितानिन्याभरणोपायनानिउपानेषमाहरणतयागृहीतेषुतेषुकुमतेमथिपक्कांतेत्वदुपयह
णगोष्ठ्यांतिकैरेवंमकथ्यतांपल्लीपतिरितिकामतिस्लोककालकलाकलापेपुष्कराक्षोप्यभाषतदेवि विज्ञापयामि
यद्यभयमेवमनुशुनेअस्याभिः किंतुसकलनाविनायकपुरंदरपुरःसराः सर्वेलोकपालास्त्वामभिलषंतीनः करुणा
रण्यलक्ष्मदहनदावानलंनलमायांतमभ्यर्थनवेलोयथामहानुभावाभवंतिहिभवादृशाः परोपकारव्रतधर्माणस्त
देषप्रार्थ्यसिसप्रयोजनविरचेयिष्यसित्वयाः स्मरार्थेदमयंती वरणीयेति तदेविदेवदूतकार्येणागतोनिषधेश्वरः
एकनुशारदीपर्वनलमिलश्चतापुष्कराक्षसभाषितंश्रुत्वाविलक्षस्मितेननस्मरोदृशंमयिसासाचि संचारि
नवतीमयापिसंवादितेपुष्कराक्षवचनेनस्मिन्नाकस्मिकेकठोरकाष्टप्रहारव्यथामिवानुभवंती विदलद्वीणा-
क्रोणाग्राधुर्यमिनीवप्रतिपन्नमोनव्रतालग्नतोकर्णसलेपरभागमिनीवमुकुलितनयनाग्राद्गोनुशीभामुक्ता
वलीहस्तिजालमिनीवमुक्तस्मितागलनुन्नायांकरोवलंबिनीचंपकमालेयमितीवांगीकृतेवेवर्ण्यलुभतोलीलाक
मलमिदंसौभाग्यमिनीवावनमिनवरत्नाक्षणमभूत् तत्रचव्यतिकरविगलितविलासमपरमाकस्मिकज्ञातंभृंग
शृंगारमूर्छितमिवमूर्छितमिवमुद्रितमिवभवनमिदमासीन राजानुपर्वतकं ततस्ततः पर्वतकोपि देवश्रुयतामतःप

रांडपत्रिः स्तनकुंडकुंभलसत्कुंतप्रभामंजरीरोचिष्णुः स्मितमंथरामपि दृशं संचारयंतीमनाकू अस्येनीकू
रपद्मसंगमधरं बंधूकबुधागतं वारंवारमकूंपयन्नरलीलस्लोकावतंसशिरः २३ ततःपरवारिनवारवि
लासिनी चादुवचनैकसमाकस्मिकविस्मयविस्मृतविलासमनचुंबुहिनाहतनवनलिनरलरीनरीघृष्णमु
ग्धसरलश्वासारंभविधुमविषादविछायितानने दुःखितस्याः स्थानमवलोक्य सखेरसखीजनेन दृष्टिभयभिः
श्वासपवनपरंपारथापूर्यमाणया स्तोचलहृत्तावलंबनमयमाश्रयंती भगवानूभानुरियंचसोभाग्याशालिनिल
निलीनचिन्ताया स्तयलोकपालपार्थिवयोः प्रार्थनाव्यतिकरमिममाकर्ण्यलज्जिनेवपिहितश्रवणाद्दूरीभवन्निवासर
श्रीविमाश्लिनिश्चलनिलीनमधुपनीयमानगर्भमधूनिसंकोचयंल्लिलोचनानिइवकमलानिसंविभागीकृ
तविषादाइवविलासवयस्याःसरसीसुरुहिण्यः इमाश्चकथमस्मत्स्वामयंयामवुष्यकंन्याकामयंतइर्ष्यांशोकरुषा
दिवाइव्यामायंते तत्रेष्यतामयंपवनकइत्यभिधीयमानाकथंकथमपिचिंतोत्तरायनिनरस्तलोलापमी षदु
न्मयुखंसमुच्छ्वसदशोकपल्लवाकारिकरतलधुतानीलसमामविस्मरणीयसम्मानदानावसानेव्यसर्जयेत्
विसर्जनश्चतयातकालमाविर्भवद्विहारवशंपन्नमोनयानूपुनःसंभाषितोस्मिनवीक्षितोस्मिनपृष्टंसं
दिष्टंकिमपिकेवलंचनेत्रविभागैरालपंतरत्नारयारक्षासमवलोक्यसमुद्यतानितकरकमलसंज्ञयेवसंप्रेषितः
कथमितिचिंतयन्नलसालसमसमंजसपादलिप्तिःपश्चिममुखेरविपादैरहमिहायातवान्तन्नदेवरमयंतो द
वकृतकार्यांगीकरणव्यतिकरमिममाकर्ण्यपरंविषादमापद्यत अन्यच्च मन्येचापरिम्लानलताविरहितसनि
हितभवनंपतपद्मिनीभूयचिंतशकुनोत्पादितनभःविहंगव्यापारादुपनतरौद्ररसंक्रमिथुनेविषीदत्यादेव्यामि
रमपिविषण्णंजगदभूत् २४ इत्यभिधायस्थितेपवनकेनलोलोचितमिममेवार्थमर्थयन्नवसरपाटवकः प
पाटकंन्यामन्यावुरकोकथमस्मदभुजोमानुषीमानयंतेनवेगीःसस्मितास्याःस्मरस्मरविवशहृदीनाकनारी

103/1933

र्षिहाथ वकुरुवेसादिवेनहिनपतिरधिकंश्रीरुयेवावनस्यः कोपेनेवारुणांशुः प्रविशतिवरुणस्यालयंप
श्चिमाशां २५ राजानुरनरकर्णयन् अचलनीर्यशोधशिखरतलालोलपद्मप्रचारेणसंध्याविरामपविघट्ट
पक्षिनजननसनाथसैकतसारसंगमेसध्याकिमकरोत् ततःश्वपश्चिमायांदिशिस्फुरितेसंध्यारागरुधिरास
वपिपासयाकालवेतालमंडलीव प्रधावमानाभिभिः स्रोतोभिः प्रहतयागंगयासहसंहर्षादिवानेकस्रोतसां
सहस्रेगंगनतलमिलाप्लावयंतीकालिंदीवध्वस्तभवनतिमिरपटलपंक्तिः अंतरंचेदमसागर्भिणीपोरंदरी
दिक्करीकुसुमपत्रपंक्तिरिमानमृगमदउल्लासचंचुरंउतरमारुतोद्वेलितोद्यादिदमुकुसुमकिंजल्क
रेणुराजिरिवकर्पिशाशाकपतिमिरकरियूथपविशाकयापृष्टलग्नः स्फटिकमयः दीर्णकुंभइवजंगदि
जयप्रस्थानस्तिलस्यमृगलांछनमकरकेतोः केनापिसज्जीकृतः श्रीखंडपिंडइवमंडनायमहेंद्रदिग्गाह
लाश्लेषापलालितः शारिकापुष्पस्तवकइवगनश्रियाश्रवणेसंयोजितकुंभइवेकः प्राचीनवनविहारि
करकरीद्रस्य प्रगटतांगेतोवासरविरामसमुल्लसकंदरोद्भूतोनिशाचरीकरायाउपुष्पाक्षतपुंजाइव
मिश्रंभूमिरुद्याचलचत्वरःपथोविरचितोगंडशैलइवकेलासशिखराद्भिन्नोगलत्सीमंतमौक्तिकइवपू
र्वदिग्वध्वस्तिलकपत्रमिवबद्धोद्यागधिपतेःपुरंदरस्यक्रीडामौक्तिककंदुकइवकालकुमारस्यक्षीरखंडि
रपिंडसदृशोदृष्टिपथमवतारंतारपतिः तरुणश्च मरुनयतियुवानंयोवराज्येभ्यषिंचन्नकुसुमविकासो
भासयन्दिग्वलयमरुननरंगःप्लावयन्नीवलोकंगगनमरुजगाहेमरमरमृगोकः २६ तदनंतर
मापृच्छितमित्रैमुक्तामयंदिनदुःखाधिनाक्लिष्टभागांगणस्त्रिमारुदचंदनांबुलुठदभिर्विलिप्तांदिशिनि
कामिवसोदरसुधापिंडपूरितमिवोत्सर्पत्कर्पूरपांशुरक्षाप्रविरलमनुस्कारिकमणिमहामुंडिरारदरीमुनमू
लयमानमिवदेवीभूतनुहिनाचलमहाप्रलयेनभुवनमासीत् ततश्च कैलासाद्वलिविटपिभिःश्वेतांतप

त्रायिनं मृत्युकृतरथीः यिनजलनिधीदुग्धायिनं वाग्विभिः मुक्ताहारलतायिनं व्रतनिधिः शंखायिनं श्रीफलैश्चे-
तरीपजनयितं जनपदेजानेज्ञाताकोदये २७ अपिच सर्वेऽपिपृच्छिणोहंसाः सर्वेप्यशवनागजाः जाताश्च
द्राक्षाभिः सर्वेगोप्यश्वजाः शिलाश्रयाः २८ अपिच रूधापंकोपलिप्तवबद्धेवस्फटिकोपलैः विलीनहिमदि
ग्धवमेदिनीयोत्तयाकृता २९ अपिच सौधस्फटिकतलानि दीपपरलैः कर्पूरपांडुक्षजाहंसाः पक्षविधूनने
नमुक्तानिक्षोननादेनवा लक्ष्यंतेकुसुमानिषट्पदरुतैरुत्सर्पिगंधवनच्छक्षीरपयोधिपूरमदृशोजोते
शाशांकोदये ३० तथाविधेचंद्रोदयप्रपंचेहताउत्कंठयाभिभूयमानानिधिधनाथश्चिंतयांचेकार इतः श्वे
तांशुकिरणिकिरणानृपुरुषानितोपिप्रोन्मीलत्कुमुदवनवायुर्विलसति इतःकारवोनोध्वनितमपि
निद्रालसदृशामसह्यः सर्वोयंमनसिनमहिम्नःपरिकरः ३१ अपिच इतोमकरकेतनः क्रीरतिर्दुर्निवारःशरा
निनोपिवयमाकुलाः कुलिशपाणिदंतायतेतदितिसंकटंयदिहकेश्चिदुत्कंचनेरितोविषमइंद्रतीभव
मितोमहाव्याधतः ३२ तदिहानीकिमिहकर्तव्यमथवाहास्येनाप्यवंध्यवचसामंलघनीयःखलादेशोलो
कपालानामितिचिंतयन्येकाकीपद्मावतिनिर्गत्यनिजनिकेतनात्समंतादापतद्भिः शशांककिरणजालैः
पद्मिनेरिवादृष्टिवर्त्मकृच्छ्रिकाललवैःकेलासकूटायमानादृढलकाभोगभव्यभीमभूपालभवनमवा
प्यकन्यांतःपुरंपुरंदरवरप्रदानप्रभावादृश्यमानरूपःप्रासादपालकैःप्रविवेश प्रविश्यइतरेष्वभिमुखंगते
नानवरनदृश्यमानेकस्मिन्गरुत्मत्पथमवतीर्यनर्तकीनबहुलतयेक्षकुर्द्रांबुसिक्तसौधसंचारिणागंधवाहेन
कृताभ्युत्थानश्चपरिक्रम्यस्तोकमंतरमितश्चेतश्चावर्तते इतिगाढंस्निग्धसखीगानसंकारेणाकृष्यमान
श्चयत्रास्तेदमयंतीतत्सौधपृष्ठमारूढवान् आरुह्यचमनाग्यवहितोनुपलक्ष्यमाणश्चवेणुवीणाकृ
णानुसारिणीकोमलकाकलीप्रायेणकिन्नरप्रमुखसीरंध्रीनीगीतेनविनोद्यमानामलकवल्लरीमध्यनि

105/1933

विवेशिनतारानुकारिमौक्तिकेनकज्जलकलंकिननयनोत्पलपक्ष्मपालिनामुखेनगगनचंद्रस्यर्धयाभूतुल
मपिपूर्णेदुमंडलमिवापादयंतीमुखकुंचमंडलविलोलयासस्मरसमर्धग्रहगणपक्षिवृहरलतयाकृतकंठ
कंदलाश्लेषामीषत्कपोलपालिंपरामृशताकृतचरटुकारेणवसंतसमयप्रहितदूतेनेवकर्णोत्पलेनकुसुदमं
जरीद्विनीयेनबालपल्लवेनविराजितवदनांभोरुहांछेःकस्तूरिकापंकपत्रभंगेभुजंगेरिवलावण्यामृतरक्षाग
तैरलंकृतंभव्यभुजशिरामासन्नभुविविकीर्णैःपांडुपुष्पप्रकरेगगनादवतीर्यरूपालोककुतूहलिभिःनक्ष
त्रैरिवपरिवृतोगुरुनिर्वर्तितेबिंबस्पशंकसंपटतयानीलीप्रातपुंजितनरंगक्षीरोदमिवस्रोतरंगेतमछपांडु
नेत्रपटपरिधानोअहमेवत्वयास्वयंवरेवरणीयइत्यर्थितयापादलग्नेशेषारंगयोवरोध्यन्नूपुरवल्लयेनवि
राजितवामचरणपल्लवोविविधविलासवर्तिकाभिरिवाकारितामृतद्रवर्णकैरिवविचित्रितावयवांनवंद
लरिवमंडितोमोहनमणिशिलायामेवोत्कीर्णश्रृंगारदारुणीवोत्कृतोवशीकरणपरमाणुभिरिवविनिर्मितो
मरनमरमृगेंद्रेनवनिष्पादितोवज्रलेपपुत्रिकाभिवदृश्यारक्तमणिशलाकाभिवहृदयस्पर्शजीवनौषधभिवानु
रागस्यजयपताकाभिवमरनस्यबकुलचंदनाच्छयाईभुविविकीर्णसुरभिपरिमलमिलन्मधुकरश्रवानुमेयपांडुरपु
ष्पप्रकरेमरणितकथाबंधपिच्छलेसौधस्कंधेसोत्त्वामृतस्पर्शसुखमनुभवंतीमुहुस्मुमणिस्फटिकपर्यंकिकाः
कुभाजरमथनीमलब्धनिद्रामधीत्तांचावलोक्यचिंतितवांश्च अयंमहास्थानेभिनिवेशोलोकपालानामशे
षसुखनिधानायकेनस्थरीयतिमन्येचविस्मापितनारक्षणेरिमामेवपरपुरंजयमाकाशःसयहोभूतअथचचंद्रश्चे
त्यर्थाभिःकरैरिमामेवपरामृशन्मरनानलदाहमयीमणालेखांकलंकमुद्वलेनतरंयेनोद्वहति अयमपिसमीपा
द्यानमारुतोत्वाःसमर्पितकुसुमगंधःज्ञानेनतरांशुकमाक्षिपन्मरनातुरस्त्रियंकुपतति सर्वथाजितंमनुष्यलो
केनयत्रेवंविधमचिंत्यमनालोचनगोचरमप्रतिरूपमद्भुतममूल्यमुहेरपद्यतेस्मारत्नं आप्रःहजापतिपरिणत

शिन्योसि हेसंसारसनाथोसि हेमदनमहोत्सवदानसि हेचक्रः कृतार्थमसि हेदूरयप्रणमनोरथमसि हेदूरागम
श्रमसफलोसि सकलयुवजनोमनोमधुकराकर्षिकुसुमकलिकेनिजनयननिर्जितराजीवश्रीरचिरं तथाहि लक्ष्मी।
विषाणयोः कांचिच्चंचद्भंगसंगयोः वंचितयामाचयनेञ्जिनवाम्यदृशोहैणीः ३३ अपिच किंनरवरनविनिर्गतपं
चमगीतामृतेनश्रुतीश्रयंति हरिणीदृशोदृक्सालसरलिताचयुलिताच ३४ इत्यनेकविधाविचिंतयन्मंदस्खलत्प
दरागरंगगीतगोष्ठीस्थितस्य कोयमिति विस्मयनलोचनस्यसंभ्रमवतः सखीकदंबकस्यमध्यमधिशत् प्रविष्ट
वतस्मिन्नाकस्मिकविस्मयेनविस्फारितानिमेषेणचक्षुषाकुतूहलेनानिताभिरालक्षितोविचिरंचक्षुः
विक्षाणाकिमपिचलितासनमुत्पिंडितहृदयमपसरद्धैर्यमवगलत्स्वेदसलिलमुत्पुलकितोगमनंगभूभंगु
रमवलोक्यनान्योन्यमुखमवनस्थिरनेत्राभिमुखाः सख्यः स्मयंत्यपिदेविवर्धयामः वर्धयामः कोपिकस्याश्चित्तोवि
नेश्वरायमत्रेवागतोदृष्टपूर्वरतिहर्षोत्कर्षगद्गदगिरागीतमुत्सृज्यसंभ्रमोत्थितकुन्नरामनकन्यकानोत्सृष्टकरतल
तालिकाकलितकलकलेनमनागविलासवलितमुखीनदृष्टिमुखमवलोक्यशय्यातलादुच्चलत् आः कुतोस्यानेकप्र
कारारक्षकरक्षितेपक्षिणामृषिरप्रवेशोविशेषतोरजन्यांकथंनोतः पुरेनप्रवेशदस्मदुपरसावेशात्तिमिनेनकिंचित्साचिंत
यितेनचक्षुषाचुनःपुनर्नलमवलोक्यचिंतयांचकार धन्याकाप्यपरोधिताहिनयायस्यास्यमाल्यहृदयमु
क्ताहारइवप्रसादितभुजःकेरविलोहिष्यसि धानलानलवाऽपिधन्यममुनाऽस्टेनमन्येश्रमंमातमर्हिति
वेद्यसकिमपरंयस्यास्तवायंपतिः ३५ एवंविचिंतयंसेवनकालमाकुलकोलुहर्षभयाद्यनेकरसपरं
परयापरावर्तिनयनोत्पलालक्षाबनंतमुखविधेयविवेकचेकल्पमभेजत् नलोपिहंगवाद्युरिकंभव
स्यामित्याकिमेवंविधः समाचारोयदभ्यागतजनेनसहस्वागतालापमात्रेणापिनक्रियतेव्यवहारइतिनस्याः
समीपवर्तिनीपूर्वपुराचिनेकिंनरीमभाषतसापिससंभ्रमप्रणामपूर्वमिरमवादीत् किंचित्कंपितपाणिकंकण

107/1933

रवंः पृष्टेनतुस्वागतंश्रीरानश्रुस्रावयाचरणयोर्न्यस्तेचनीलोत्पले द्वारस्थैः स्तनयुग्ममंसलधरेदत्तप्रवेशोदृ
ष्टस्वामिनूकिमनयालिषेःसमुचितंसख्यानयानुष्ठितं ३६ तदितःससंभ्रमोत्थितयानयार्पितमिदमुल्लसन्मणि
पर्यंकिकासनमधिष्ठितुदेवःस्वयमपिदेविद्रुममणिपर्यंकिकामिमामूरवर्तिनीमध्यास्वभवतुभवतापरमुचितेन
श्रुतान्योन्यस्वरूपयोरिदानीमात्मानुभवनेननयनयोर्निर्वृतिः फलंतुमनोरथाः सखीनामिति तयाभिहितोलोस
रसखीकरपरामृष्टयोः स्फटिकप्रवालपर्यंकिकयोरुसंगभागंभेजतुः ततश्चतो हर्षाद्व्याप्तचित्तभ्रांतरलि
तेविस्मारितेविस्मयवादोत्फुल्लस्मितेनेत्तराद्विलुलितेसकोचितलज्जया कृपालोकनेकोलुकेनरभसादन्योन्य
मुक्कांचुनेकिंचित्साचिसन्मुखंचनयनेसंचारयामासतुः ३७ ततश्चव्यतिकरे अंतःकेवलमुद्भूसंतिनूपुनर्वी
क्षंतुयेगोचरायेषांनोभरतादयोपिकथंकतुविवेकक्षमाः लज्जांमथरयोःपरस्परमिलद्दृष्टिप्रपातेतयोस्ते स
मकालमेवहृदयाकूप्यविरासनूरसाः ३८ अपिचतत्रव्यतिकरे कर्णांतकृष्टबलैःकृतचापचक्रश्चंचत्पुंखशस्त्रबल
ननर्तरिलप्रकोपः लुलद्भ्रुवंपिविशिखानूयुगपद्विमुंचनूसंधानसत्वरकरः श्रमवानूस्मरोभूत ३९ अनेनरमास
खीमनचनेनस्वयमर्थदानोद्यतोनामलमलमुत्सवा।सिप्रयासेननरवरस्त्रिपाऽनेपथ्यमस्मनेपरिज्ञातमेनरीज्जर
पवनप्रेखोलनायासंसहते इतिस्मयंतीमभिधायतस्याः स्वाद्वुर्लभसकलिकधाशेकोमलालापंशिनाभिः सखीभिः
परिमितपरिहासेनकिंमपिजल्पन्नकिंमपिलज्जयन्नकिंमपिहसन्नूकिंमपिहासयन्मुकुर्तमिवोसोचक्रे चिरेनयो
श्चलोलतोडविनभ्रुवोस्मरभरश्रोत्सुसत्तारयोरंतर्मोक्तिकमालिकाधवलयोर्मुग्धस्मितस्मरयोः किंचित्सा
चिरशोः कृतावलंचलच्चिलोलसत्यर्धयोरुद्गोलरिवयातिपक्ष्मलदृशः कांतिर्मुखेयुग्मके ४० अपिच दरकु
लितनेत्रप्रांतपर्यस्तनारंगवनरुणिसलज्जसस्मितंसस्मरंच क्षणमभिमुखंचवक्त्रंविस्मयस्मेरदृष्टेपथिचलतिबुलर्ष
भीक्षितेमानिनीधीः ४१ किंचान्यदपरमिरमाशास्महे लावण्यामृतदीर्घिकाकुलगृहंसौभाग्यसौरभ्ययोस्तेलोक्या

करस्तत्कंदलितियंजीव्यासहस्रंसमाः लोकालोकनकोनुकायबकुनाशिल्यश्रमेणारान्मुच्येयाविधिनाविधायविहितंसरेर्धन्नारोहणं ४२ अहोआश्चर्यंरंगसंगकुरंगास्याश्वक्रमेंयत्रयत्रनु दृश्यतेनत्रनत्रैवबलाद्दाणकरःस्मरः ४२ तत्कथमियमन्याथेप्रार्थ्यते तद्दयतामर्थपरप्रेष्यभावोयतस्तिरपतिस्वातंत्र्यंकरवमभिमुखयतिपारवश्यंकुशेमादर्शयतितिरस्कारमादरयतिदैन्यमाकर्षयतिलघीमानमावाहयतिहास्यंपरमानयतीत्यस्मंगीकारयतिकार्पण्यमपहस्तयतिबलंभावंपुरुषस्य तथाहि सोछ्वासंस्मरणेनिरग्निदहनेनिश्चंपूरबलंबंधनेनिःपंकमलिनेचित्तेवनरकंसेयमहायातनासंचारीजनितंतनस्फुटियोधिष्ठयारवशंयतः पंचानांसविशेषमेतत्परंयदेमहापातकं ४४ किंचान्यत् प्रस्तुतस्यविशेषेणनयाप्यः सर्वोप्युपक्रमः वीणायांवाद्यमानायांवेदयांसोनरोचते ४५ तत्किमिरानीमिरमुच्यते लोलोसिलोकपालास्तामस्मन्मुखेनकृण्वंतिइतिप्रस्तुतानुरागभंगस्तरादेशेपरुषयतेस्वामिनामप्यथाकथ्यतेइतिश्रेयस्तत्सलं यथाश्रुतमाख्यायतेस्वार्थहानिः तद्दरमस्तुस्वार्थविघातानतुविश्वस्तरेवनावंचनपातकमितिचिंतयन्नशेषमपिनसेपुरंदरादेशंसमपंचमाचचक्षे सापिस्तोकक्षितस्निग्धसुरधनस्मुखीहंहंप्रियंवदीकृतियाःस्मजीवतयाअंबयातानेनचमथानेकसमाहयकिमुक्तासिकिंशिक्षितासिनामबालेयमविनीतयमाग्रहयस्वेयमितिकेनापिकर्णेजपेनतानस्पृहंदेयाहरीकृताहमितिवेद्याःखलुगुरवोदेवताश्चविभेमिनभ्योहमितिप्रियंवदिकयासख्यासार्धमन्यालापलीलामकरोत् नलेपिमदिराक्षिमरयतिमदिरानरत्नयतितारुण्यंमंथयतिधनमुत्सथयतिमन्मथोविरूपयतिरूपाभिमानः खर्वयतिगर्वंइतिसर्वजनप्रसिद्धमेतत् किंतुत्वमिदंसर्वमसत्यतोमानोषीः अभिचरतुवातावीगसर्वमेतन्नहिशक्तिनवंचिअमृतेचविषंकुराःसंभवंतिततदिमेदेवामाःवज्ञासीः सर्वथाप्रभावंतिप्राणिनामिमेलोकपालाः तथापिविशेषतःसकलविद्याधिपतिरशेषसुरकिरीटमणिमयुखमालार्चितचरणारविंदःपुरंदरोदेवः तद्दष्णुकमष्यमीषा

109/1933

मस्तनभुजोमध्येमानयत्वस्वर्गसोख्यानिअभ्रमिरसिमर्त्यलोकस्तोकस्तवानामिनिपुनस्तामभ्यधात् एवंविधेष्यतिकरेरमयंयापुनस्तमिमंजल्पमरण्यकांक्षिण्यवारंनरमंकुशमसहमानयामनाकुतरलितेक्षिरासलाकिलतंमनसिमुकुनिःसहनिःश्वासमरुतिपरावर्तितेक्षुविविधवर्णतामानीतेनरनारविंदप्रस्तावपरिचितप्रियंवदिकाप्राह हंवश्चतेश्रोतव्यमवधारितोदेवादेशः किंतुनस्वतंत्रेथमीश्वरंत्यप्रस्तुतिर्निवर्तितेश्वयतामाणिनामलालोचनगोश्वयंश्रायमनुरागोगनाजनस्य तथाहि नीवनपुनतापप्रियंभोजिनीनसहतेस्लोकमध्यस्तमुचारुचश्चंद्रस्यपरिरंभायतिमालतीमालिकासलिलसेकेनप्रसिद्धंचेतन् भवतिहृदयहारिकोपिकस्याःपिकश्चिन्नखलुगुणविशेषः प्रेमबंधोपयोगी किंसलयतिचंदनोनेकोकिलालोपरम्येविकसलिनवसंतेमालतीकोनहेतुः ४६ एवमनेकविधोपारब्धानिपुणंपानयानलोलोचिनमकुब्धस्मिन्नकथास्निग्धमविरुद्धंपरिमितपरिहाससुंदरमनुरक्तिरहितानुरागमुचितवादपारवश्यशालकमकठोरमनुद्धतंप्रियंप्रियंवदिकयासहाल्याःस्यज्जल्पनकमिहकंचनपुरोचिरंस्तातुमितिचिंतयन्नाएवरमयतीनलःपर्यंकपृष्ठादुत्तिष्ठत् प्रथमोत्थितयाचनयालज्जावनम्रवदनारविंदयासहसखीकदंबकेनहरिणीपरान्यनुगम्यनोलमलमायासेनविहसन्नुत्थितोसुरभिसुमिधायस्वगृहान्नयासीन गत्वाचशरीरंकृत्वामहामस्तुनिशाम्यानलेनिषण्णश्चिंतयांचकारएषाडुलकंविकाशिरभसादुनानिनेकोतुकान् शृंगारालसंभयातरलहृदयंनम्रंचलज्जारात् तस्याःनभवसंगमेसगद्गदोरुदनभरोपिकिंकिंचिन्कांचनगौरंगतुगलिनस्वेदोद्गमंमुखं ४७ अपिच अपसरतिनचक्षुषोमुगाक्ष्याःमतिमनोपिहितोप्रतिघ्नतंअभिमनरतिसंगतुस्थितानोवनचक्षुरभिमुखीनवस्यपायाः ४८ इतिविविधविकल्पवेशविध्वस्तनिद्रः सजनलज्जस्मितमीलत्स्मरचक्षुर्धानः हरचरणसरोजद्वंद्वनत्रस्रोमृगाक्षीप्रहरतिमरनोपिदुस्थितानोवनचक्षुरभिमुखीभवेत्सपायाः ४ माधायचित्तेनृपतिरुभयसंगीसत्रियामामनेधीत् ४९ इतिसमविषमकविश्रीनिधिकृतौनैषधीयनीतौयांबुधजननमनोहारिण्यांहरचरणसरोजा

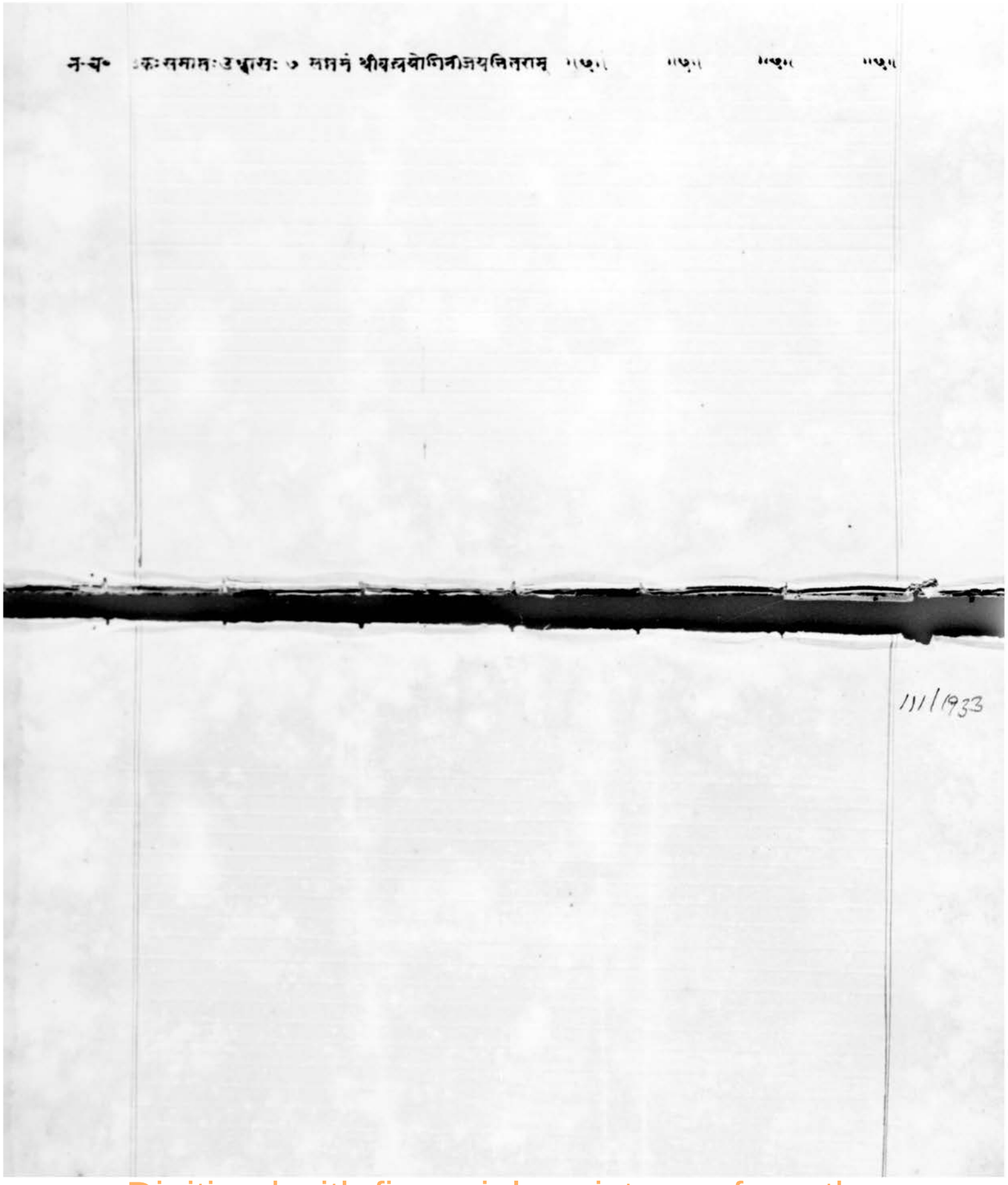

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017

॥ नक्षत्रसंग्रहसमाप्तः ॥ अथ ग्रहसंख्या २६०॥